

Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (osmo vijeće)

9. prosinca 2014. *

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Tržište betonsko-armaturnog željeza u šipkama i rolama – Odluka kojom se, nakon isteka važenja Ugovora o EZUČ-u, utvrđuje povreda članka 65. EZUČ-a na temelju Uredbe (EZ) br. 1/2003 – Utvrđivanje cijena i rokova plaćanja – Ograničenje ili nadzor proizvodnje ili prodaje – Bitna povreda postupka – Pravna osnova – Prava obrane – 273 / Novčane kazne – 46749 / Težina i trajanje povrede – Olakotne okolnosti – Uzimanje u obzir presude o poništenju donesene u spojenom predmetu“

U predmetu T-91/10,

Lucchini SpA, sa sjedištem u Milanu (Italija), koju je početno zastupao M. Delfino, J.-P. Gunther, E. Bigi, C. Breuvert i L. De Sanctis, a zatim Gunther, Bigi, Breuvert i D. Galli, odvjetnici,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju su početno zastupali R. Sauer i B. Gencarelli, u svojstvu agenata, uz asistenciju M. Moretta, odvjetnika, a zatim M. Sauer i R. Striani, u svojstvu agenata, uz asistenciju M. Moretta,

tuženik,

povodom zahtjeva za utvrđenje nepostojanja ili poništenje Odluke Komisije C (2009) 7492 *final* od 30. rujna 2009. (predmet COMP/37.956 – Betonsko-armaturne šipke, ponovno donošenje), kako je izmijenjena i dopunjena Odlukom Komisije C (2009) 9912 *final* od 8. prosinca 2009. i, podredno, zahtjeva za poništenje članka 2. navedene odluke te, podredno gornjem, zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne koja je izrečena tužitelju,

OPĆI SUD (osmo vijeće),

u sastavu: E. Martins Ribeiro (izvjestiteljica), u svojstvu predsjednice vijeća, A. Popescu i G. Berardis, suci,

tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 7. veljače 2013.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: talijanski.

Presudu

Pravni okvir

1. Odredbe Ugovora o EZUČ-u

1 Članak 36. Ugovora o EZUČ-u predviđao je:

„Komisija, prije donošenja novčanih sankcija ili određivanja periodičnih penala koji su predviđeni ovim ugovorom, mora omogućiti zainteresiranoj osobi da podnese svoja očitovanja. Novčane sankcije ili periodični penali koji se izrečeni na temelju odredbi ovog ugovora mogu se osporavati tužbom neograničene nadležnosti. Tužitelji se mogu pozvati, u potpori svojoj tužbi, pod uvjetima predviđenim u prvom stavku članka 33. ovog ugovora, na nezakonitost odluka i preporuka čije kršenje im se stavlja na teret.“ [neslužbeni prijevod]

2 Članak 47. Ugovora o EZUČ-u glasio je:

„Komisija može prikupljati podatke potrebne za ostvarenje zadaća koje su mu povjerene. Ono može provesti potrebne provjere.

Komisija ne smije otkriti podatke koji su, zbog svoje naravi, obuhvaćeni poslovnom tajnom, osobito informacije o poduzetnicima koje se odnose na njihove trgovačke odnose ili na elemente formiranja njihovih cijena. Poštujući navedeno ograničenje, ono mora objaviti podatke koji bi mogli biti korisni vladama ili drugim zainteresiranim osobama.

Komisija može poduzetnicima, koji ne izvršavaju svoje obveze koje im je to tijelo naložilo na temelju odluka donesenih primjenom odredaba ovog članka ili koji svjesno daju lažne podatke, izreći novčane kazne u najvećem iznosu od 1% godišnjih prihoda ili periodične penale u najvećem iznosu od 5% prosječnog dnevnog prihoda za svaki dan kašnjenja.

Za svaku povredu poslovne tajne koju počinji Komisija zbog koje je poduzetniku nastala šteta može se tražiti naknada štete pred Sudom, pod uvjetima predviđenim u članku 40.“ [neslužbeni prijevod]

3 Članak 65. Ugovora o EZUČ-u propisivao je:

„1. Zabranjeni su svi sporazumi među poduzetnicima, sve odluke udruženja poduzetnika i svako usklađeno djelovanje koji bi mogli, izravno ili neizravno, utjecati na zajedničko tržište sprečavanjem, ograničavanjem ili narušavanjem tržišnog natjecanja, a osobito oni kojima se:

- (a) određuje ili utvrđuje cijena;
- (b) ograničuje ili nadzire proizvodnja, tehnički razvoj ili ulaganja;
- (c) vrši podjela tržišta, proizvoda, klijenata ili izvora nabave.

[...]

4. Svi sporazumi ili odluke zabranjeni na temelju stavka 1. ovog članka ništavi su i na njih se ne može pozvati ni pred kojim sudom država članica.

Komisija je isključivo nadležno, osim u slučaju pokretanja postupka pred Sudom, za donošenje odluke o tome jesu li navedeni sporazumi ili odluke u skladu s odredbama ovog članka.

5. Komisija može poduzetnicima koji su zaključili ništav sporazum, koji primjenjuju ili bi mogli primijeniti, putem arbitraže, opoziva, bojkota ili na drugi način, ništav sporazum ili odluku ili sporazum za koji je dozvola odbijena ili opozvana, ili za koji postoji dozvola koja je dobivena na temelju lažnih ili nepotpunih podataka, ili kad se koristi u suprotnosti s odredbom iz stavka 1., izreći novčane kazne ili periodične penale do najvećeg iznosa od dvostrukog iznosa prihoda ostvarenog na proizvodu koji je predmet sporazuma, odluke ili usklađenog djelovanja koje je u suprotnosti s ovim člankom, s time da može, ako je cilj ograničavanje proizvodnje, tehničkog razvoja ili ulaganja, povisiti tako utvrđen iznos za najviše 10% godišnjih prihoda predmetnog poduzetnika, ako je riječ o novčanoj kazni, i za 20% dnevnog prihoda, ako je riječ o periodičnim penalima.“ [neslužbeni prijevod]

4 Sukladno članku 97. Ugovora o EZUČ-u, Ugovor o EZUČ-u prestao je važiti 23. srpnja 2002.

2. Odredbe Ugovora o EZ-u

5 Članak 304. stavak 1. Ugovora o EZ-u propisivao je:

„Odredbe ovog ugovora ne utječu na odredbe Ugovora o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik, osobito u odnosu na prava i obveze država članica, ovlasti institucija te Zajednice i pravila određena tim ugovorom radi funkcioniranja zajedničkog tržišta za ugljen i čelik.“ [neslužbeni prijevod]

3. Uredba (EZ) br. 1/2003

6 Sukladno odredbi članka 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. [UEZ-a] i 82. [UEZ-a] (SL 2003, L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) za „potrebe primjene članka 81. [UEZ-a] i 82. [UEZ-a], Komisija ima ovlasti utvrđene na temelju ove Uredbe“.

7 Članak 7. Uredbe br. 1/2003 naslovljen „Utvrđivanje i otklanjanje povrede odredaba Ugovora“ predviđa:

„1. Kada Komisija, postupajući po pritužbi ili po službenoj dužnosti, utvrdi da postoji povreda članka 81. [UEZ-a] ili članka 82. [UEZ-a], može odlukom zahtijevati od poduzetnika i udruženja poduzetnika da takvu povredu otklone. [...] U slučaju postojanja opravdanog interesa, Komisija može utvrditi i povredu propisa koja se dogodila u prošlosti.

[...]“

8 Članak 23. stavak 2. točka (a) Uredbe br. 1/2003 propisuje:

„Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [81. UEZ-a] ili [82. UEZ-a] [...]“

4. Obavijest Komisije o nekim aspektima postupanja s predmetima tržišnog natjecanja koji proizlaze iz prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u

9 Dana 18. lipnja 2002. Komisija Europskih zajednica donijela je Obavijest o nekim aspektima postupanja s predmetima tržišnog natjecanja koji proizlaze iz prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u (SL C 52, str. 5., u daljnjem tekstu: Obavijest od 18. lipnja 2002.).

10 U točki 2. Obavijesti od 18. lipnja 2002. određeno je da je njezin cilj:

„[...]

- sažeti, u interesu gospodarskih subjekata i država članica, jer se na njih primjenjuje Ugovor o EZUČ-u i njegovo sekundarno pravo, najvažnije izmjene materijalnog i postupovnog prava koje proizlaze iz prelaska na sustav Ugovora o EZ-u [...],
- objasniti kako Komisija namjerava rješavati posebna pitanja koja se postavljaju zbog prelaska sa sustava EZUČ-a na sustav EZ-a u području zabranjenih sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja [...], nadzora nad koncentracijama [...] i nadzora nad državnim potporama.“ [neslužbeni prijevod]

11 Točka 31. Obavijesti od 18. lipnja 2002., koja se nalazi u pododjeljku o posebnim problemima koji su nastali uslijed prijelaza sa sustava Ugovora o EZUČ-u na sustav Ugovora o EZ-u, propisuje kako slijedi:

„Ako prilikom primjene pravila Zajednice o tržišnom natjecanju na sporazume Komisija utvrdi povredu u području na koje se primjenjuje Ugovor o EZUČ-u, primjenjuje se ono materijalno pravo, bez obzira na datum primjene, koje je bilo na snazi u vrijeme kada se događaj koji predstavlja povredu dogodio. U svakom slučaju, u odnosu na postupak, pravo koje se primjenjuje nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-a bit će pravo EZ-a [...]“ [neslužbeni prijevod]

Predmet spora

12 Glavni predmet ovog postupka je zahtjev za utvrđenje nepostojanja ili poništenje Odluke Komisije C (2009) 7492 *final* od 30. rujna 2009. o primjeni članka 65. Ugovora o EZUČ-u (predmet COMP/37.956 – Betonsko-armaturne šipke, ponovno donošenje) (u daljnjem tekstu: prva odluka), kako je izmijenjena Odlukom Komisije C (2009) 9912 *final* od 8. prosinca 2009. (u daljnjem tekstu: odluka o izmjeni) (prva odluka, kako je izmijenjena odlukom o izmjeni, u daljnjem tekstu se navodi: pobijana odluka), a podredno, zahtjev za poništenje članka 2. pobijane odluke te, podredno gornjem, zahtjev za smanjenje iznosa novčane kazne koja je izrečena tužitelju Lucchini SpA.

13 U pobijanoj odluci Komisija je zaključila da su sljedeća društva povrijedila članak 65. Ugovora o EZUČ-u:

- Alfa Acciai SpA (u daljnjem tekstu: Alfa);
- Feralpi Holding SpA (u daljnjem tekstu: Feralpi);
- Ferriere Nord SpA;
- IRO Industrie Riunite Odolesi SpA (u daljnjem tekstu: IRO);
- Leali SpA i Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA u likvidaciji (u daljnjem tekstu: AFLL) (ta se dva društva u daljnjem tekstu navode zajedno kao: Leali-AFLL);
- tužitelj i SP SpA u likvidaciji (ta se dva društva u daljnjem tekstu navode zajedno kao: Lucchini-SP);
- Riva Fire SpA (u daljnjem tekstu: Riva);
- Valsabbia Investimenti SpA i Ferriera Valsabbia SpA (ta se dva društva u daljnjem tekstu navode zajedno kao: Valsabbia).

Navodi tužitelja

- 14 Tužitelj je trgovačko društvo sa sjedištem u Milanu (Italija). Sve do 20. travnja 2005. vlasnici većine kapitala tužitelja bili su fizičke i pravne osobe koje se pripadale obitelji Lucchini i grupi Lucchini, dok su ostali sudionici u kapitalu bili osiguravajuća društva i financijske institucije. Počevši od tog datuma kontrolu nad tužiteljem stječe grupa Severstal.
- 15 Siderpotenza SpA (u daljnjem tekstu: prva Siderpotenza) bila je u razdoblju od 1989. do 1991. društvo koje su zajednički kontrolirali, s jedne strane, Lucchini Siderurgica SpA i, s druge strane, bivše Acciaierie e Ferriere Leali Luigi. Lucchini Siderurgica preuzela je 5. ožujka 1991. prvu Siderpotenzu. Dana 10. listopada 1998. Lucchini Siderurgica uključena je u Lucchini, s učinkom od 1. prosinca 1998.
- 16 Ogranak „betonsko-armaturne šipke“ Lucchini Siderurgice prepušten je 31. listopada 1997. Siderpotenzi, društvu osnovanom u srpnju 1997. (u daljnjem tekstu: nova Siderpotenza). Nova Siderpotenza prepustila je 30. svibnja 2002. svoje proizvodne jedinice betonsko-armaturnih šipki Ferriere Nordu.

Okolnosti spora

- 17 Od listopada do prosinca 2000. Komisija je, sukladno članku 47. Ugovora o EZUČ-u, obavila provjere kod talijanskih poduzetnika proizvođača betonsko-armaturnih šipki i kod talijanskog udruženja poduzetnika proizvođača željeza i čelika. Također im je uputila zahtjeve za informacije, na temelju članka 47. Ugovora o EZUČ-u.
- 18 Dana 26. ožujka 2002. Komisija je pokrenula upravni postupak i donijela obavijest o utvrđenim činjenicama na temelju članka 36. Ugovora o EZUČ-u (u daljnjem tekstu: obavijest o utvrđenim činjenicama). Tužitelj je dostavio svoja pisana očitovanja na obavijest o utvrđenim činjenicama. Lucchini nije zatražio da se provede saslušanje.
- 19 Dana 12. kolovoza 2002. Komisija je donijela obavijest o dodatno utvrđenim činjenicama (u daljnjem tekstu: obavijest o dodatno utvrđenim činjenicama), koja je dostavljena istim adresatima kao i obavijest o utvrđenim činjenicama. U obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama, koja se temelji na članku 19. stavku 1. Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., Prve uredbe o provedbi članaka [81. UEZ-a] i [82. UEZ-a] (SL 1962, 13, str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.), Komisija je obrazložila svoje stajalište u odnosu na vođenje postupka nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u. Poduzetnicima na koje se to odnosi dan je rok za podnošenje očitovanja i provedeno je drugo saslušanje u prisutnosti predstavnika država članica 30. rujna 2002.
- 20 Na kraju postupka Komisija je donijela Odluku C (2002) 5087 *final* od 17. prosinca 2002. o postupku primjene članka 65. Ugovora o EZUČ-u (COMP/37.956 – Betonsko-armaturne šipke) (u daljnjem tekstu: odluka iz 2002.) kojom je utvrdila da su poduzetnici adresati odluke stvorili jedinstven, složen i kontinuiran zabranjeni sporazum na talijanskom tržištu betonsko-armaturnog željeza u šipkama ili rolama, koji je imao za cilj ili učinak utvrđivanje cijena i koji je također ograničavao ili organizirano nadzirao proizvodnju ili prodaju, suprotno članku 65. stavku 1. Ugovora o EZUČ-u. Komisija je, u toj odluci, naložila SP-u i tužitelju da solidarno isplate novčanu kaznu u iznosu od 16,14 milijuna eura.
- 21 Dana 5. ožujka 2003. tužitelj je podnio Općem sudu tužbu protiv odluke iz 2002. Presudom od 25. listopada 2007., SP i dr./Komisija (T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 i T-98/03, Zb., str. II-4331.) Opći je sud poništio odluku iz 2002. Opći je sud istaknuo da je, s obzirom na činjenicu da se u odluci iz 2002. nije upućivalo na članak 3. i na članak 15. stavak 2. Uredbe br. 17, ta odluka utemeljena isključivo na članku 65. stavcima 4. i 5. Ugovora o EZUČ-u (gore navedena presuda SP i dr./Komisija, t. 101.). S obzirom na to da su odredbe prestale važiti 23. srpnja 2002.,

Komisija više nije mogla temeljiti svoju nadležnost na tim odredbama, koje su prestale važiti u trenutku donošenja odluke iz 2002., za utvrđenje povrede članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u i za izricanje novčane kazne poduzetnicima koji su sudjelovali u navedenoj povredi (gore navedena presuda SP i dr./Komisija, t. 120.).

- 22 Dopisom od 30. lipnja 2008. Komisija je obavijestila tužitelja i druge poduzetnike kojih se to tiče o svojoj namjeri da ponovno donese odluku tako da izmijeni pravnu osnovu koju je bila izabrala za svoju odluku iz 2002. Također je navela da će se, imajući u vidu ograničen doseg presude SP i dr./Komisija, već citirano u t. 21., ponovno donesena odluka temeljiti na dokazima koji su izloženi u obavijesti o utvrđenim činjenicama i obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama. Predmetnim poduzetnicima dan je rok za podnošenje svojih očitovanja.

Prva odluka

- 23 Komisija je 30. rujna 2009. donijela prvu odluku, koju je dostavila tužitelju dopisom od 1. listopada 2009.
- 24 U prvoj odluci Komisija je utvrdila da je izvorište ograničenja tržišnog natjecanja, koje je opisano u istoj, zabranjeni sporazum između talijanskih proizvođača betonsko-armaturnih šipki te između potonjih i njihovih udruženja, koja su postojala u razdoblju od 1989. i 2000. i koja su imala za cilj ili učinak određivanje ili utvrđivanje cijene i ograničenje ili nadzor proizvodnje ili prodaje putem razmjene značajnog broja podataka koji se odnose na tržište betonsko-armaturnih šipki u Italiji.
- 25 U odnosu na pravnu ocjenu ponašanja o kojima se raspravlja u konkretnom slučaju, kao prvo, Komisija je, u uvodnim izjavama 353. do 369. prve odluke, naglasila da Uredbu br. 1/2003 treba tumačiti tako da joj, nakon 23. srpnja 2002., omogućuje utvrđivanje i sankcioniranje zabranjenih sporazuma u sektoru koji ulazi u područje primjene Ugovora o EZUČ-u *ratione materiae* i *ratione temporis*. U uvodnoj izjavi 370. prve odluke navela je da je istu donijela na temelju postupovnih pravila Ugovora o EZ-u i Uredbe br. 1/2003. U uvodnim izjavama 371. do 376. prve odluke Komisija je osim toga ponovila da su načela koja se odnose na slijed pravila u vremenu mogla dovesti do primjene materijalnih odredbi koje više nisu bile na snazi u vrijeme kada je institucija Europske unije donijela akt, uz iznimku primjene općeg načela *lex mitior*, na temelju kojeg osoba ne može biti sankcionirana za djelo koje ne predstavlja kazneno djelo u smislu zakonodavstva koje je stupilo na snagu kasnije. Zaključila je da UFEU nije *in concreto* bio povoljniji od Ugovora o EZUČ-u i da se zbog toga nije moglo osnovano pozivati na načelo *lex mitior* kako bi se osporila primjena Ugovora o EZUČ-u na ponašanja o kojima se raspravlja u konkretnom slučaju.
- 26 Kao drugo, u odnosu na članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u, Komisija je, u prvom redu, istaknula da je cilj zabranjenog sporazuma bio utvrđivanje cijene, čime se također odlučilo o ograničenju ili nadzoru proizvodnje ili prodaje. Prema Komisiji je zabranjeni sporazum, što se tiče utvrđivanja cijene, bio u osnovi usmjeren na sporazume ili usklađeno djelovanje koji se odnose na osnovne cijene iz razdoblja od 15. travnja 1992. do 4. srpnja 2000. (i, sve do 1995., na sporazum ili usklađeno djelovanje koji se odnose na rokove plaćanja) i sporazum ili usklađeno djelovanje koji se odnose na „dodatke“ u razdoblju od 6. prosinca 1989. do 1. lipnja 2000.
- 27 Kad je riječ o tome kakav su utjecaj imala usklađena djelovanja na tržište, Komisija je, u drugom redu, navela da, s obzirom na to da se radilo o zabranjenom sporazumu čiji je cilj bio sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje redovnog tijeka tržišnog natjecanja, nije bilo potrebno provjeriti je li imao utjecaj na tržištu. Ona je, međutim, procijenila da je zabranjeni sporazum imao stvarne učinke na tržištu. Komisija je nadasve zaključila da je zabranjeni sporazum utjecao na prodajnu cijenu koju su utvrđivali proizvođači betonsko-armaturnih šipki u Italiji, iako mjere koje su donesene u okviru zabranjenog sporazuma nisu uvijek odmah davale rezultate koje su očekivali u njega uključeni poduzetnici. Osim toga, prema Komisiji, postojali su slučajevi s različitim učincima. Predmetni

poduzetnici činili su oko 21% talijanskog tržišta betonsko-armaturnih šipki u 1989., 60% u 1995. i oko 83% u 2000., što bi ukazivalo na povećanje učinka usklađenih povećanja cijena na tržištu. Komisija je na kraju naglasila da je činjenica da su prijedlozi dani u tom području od 1989. dostavljani svim proizvođačima betonsko-armaturnih šipki također povećala učinak u prvim godinama zabranjenog sporazuma.

- 28 Kao treće, Komisija je identificirala adresate prve odluke. U odnosu na tužitelja Komisija je navela, u uvodnim izjavama 538. do 544. prve odluke, da je odlučila optužiti za povredu SP i tužitelja, jer su potonji činili poduzetnika kojega se može optužiti ne samo za njegova vlastita djelovanja već također i za ona Lucchini Siderurgice i prve Siderpotenze.
- 29 U odnosu na postojanje gospodarske povezanosti između SP-a i tužitelja, Komisija je odluku utemeljila na činjenici da je obitelj Lucchini tijekom cijelog trajanja povrede neposredno ili posredno kontrolirala kako SP tako i tužitelja. Također, tužitelj je kontrolirao upravljanje proizvodnom politikom i trgovačkom politikom SP-a u odnosu na sektor betonsko-armaturnih šipki, što je, prema Komisiji, ostavilo konkretne, detaljne i dokumentirane dokazne elemente kao i elemente o usklađenosti organizacijske strukture SP-a i tužitelja, osobito s obzirom na činjenicu da su određene osobe vršile važne funkcije poslovnog upravljanja, katkad usporedno, u okviru tih društava.
- 30 U odnosu na optužbu protiv SP i tužitelja za navodna protutržišna ponašanja prve Siderpotenze i Lucchini Siderurgice, koje više pravno ne postoje, Komisija je, kao prvo, navela da je Lucchini Siderurgica postala pravni sljednik prve Siderpotenze nakon spajanja 5. ožujka 1991., te da je tužitelj na isti način postao pravni sljednik Lucchini Siderurgice nakon spajanja 1. prosinca 1998. Kao drugo, sveukupni materijalni i ljudski kapital koji je pripadao prvoj Siderpotenzi iskorištavala je Lucchini Siderurgica počevši od spajanja prve Siderpotenze s potonjim društvom, 5. ožujka 1991. Kao treće, materijalni i ljudski kapital koji je bio vezan uz pogon u Potenzi (Italija) i kojim je upravljala Lucchini Siderurgica prenesen je, unutar iste grupe, na novu Siderpotenzu. Kao četvrto, Lucchini Siderurgica, a kasnije i tužitelj, bitno su utjecali na poslovanje nove Siderpotenze sve do 1. lipnja 2002., odnosno do dana prijenosa pogona društva koji je proizvodio betonsko-armaturne šipke na Ferriere Nord.
- 31 Komisija je stoga zaključila: a) da je postojalo pravno sljedništvo između prve Siderpotenze i Lucchini Siderurgice; b) da se ekonomska aktivnost dvaju društava i nove Siderpotenze (danas SP) nastavila kroz pogon u Potenzi; c) da je postojala odgovornost, koja je proizlazila iz bitnog utjecaja Lucchini Siderurgice i tužitelja na poslovanje nove Siderpotenze; i d) da je postojalo pravno sljedništvo između Lucchini Siderurgice i tužitelja. Komisija je ocijenila da iz toga proizlazi zaključak da su svi subjekti tvorili jedno te isto društvo koje se podudaralo s onim koje su osnovali SP i tužitelj.
- 32 Kao četvrto, Komisija je ocijenila da članak 65. stavak 2. Ugovora o EZUČ-u i članak 81. stavak 3. UEZ-a nisu primjenjivi na konkretan slučaj. Ona je također istaknula da pravila koja se odnose na zastaru iz članka 25. Uredbe br. 1/2003 ne sprječavaju donošenje prve odluke.
- 33 Kao peto, u odnosu na izračun iznosa novčane kazne koja je izrečena u konkretnom slučaju, Komisija je navela da je, sukladno članku 23. stavku 2. Uredbe 1/2003, mogla izreći novčane kazne društvima koja su povrijedila pravila tržišnog natjecanja. Budući da je gornja granica novčanih kazni predviđena u članku 23. stavku 2. Uredbe br. 1/2003 različita od one koja je bila određena u članku 65. stavku 5. Ugovora o EZUČ-u, Komisija je navela da će primijeniti najnižu gornju granicu, sukladno načelu *lex mitior*. Također je navela da je, o čemu je već obavijestila predmetna društva dopisom od 30. lipnja 2008., imala namjeru primijeniti u konkretnom slučaju Smjernice o metodi za utvrđivanje novčanih kazni koje se propisuju u skladu s člankom 15. stavkom 2. Uredbe br. 17. i člankom 65. stavkom 5. [Ugovora o EZUČ-u] (SL 1998, C 9, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 6., u daljnjem tekstu: Smjernice iz 1998.). Dodala je da je, u konkretnom slučaju, vodila računa o tome da je već tijekom donošenja odluke iz 2002. odlučila o iznosu novčane kazne koji je namjeravala izreći društvima.

- 34 Kao prvo, Komisija je ocijenila da zabranjeni sporazum čiji je cilj utvrđivanje cijena, koji se ima postići na različite načine, i to ograničenjem ili nadzorom proizvodnje ili prodaje, predstavlja tešku povredu prava tržišnog natjecanja Unije. Komisija je odbila argumentaciju predmetnih društava prema kojoj bi težina povrede bila manja s obzirom na konkretne ograničavajuće učinke na tržištu i ekonomsko okruženje u kojima su nastale. Prema Komisiji, ne dovodeći u pitanje ocjenu da je riječ o teškoj povredi, ona je prilikom utvrđenja visine osnovice novčane kazne vodila računa o posebnostima ovog predmeta, konkretno o tome kakav je utjecaj imala povreda na nacionalno tržište koje je u to vrijeme bilo podvrgnuto posebnim propisima Ugovora o EZUČ-u i na kojemu su društva adresati prve odluke imali, u prvo vrijeme povrede, ograničene udjele.
- 35 Kao drugo, Komisija je razmotrila veličinu svakog društva i razvrstala ih prema njihovoj relativnoj važnosti na predmetnom tržištu. Budući da je smatrala da relativni tržišni udjeli koje su adresati prve odluke dostigli tijekom zadnje godine u kojoj je ostvarena povreda (1999.) nisu pokazatelj stvarne prisutnosti potonjih na predmetnom tržištu tijekom razmatranog razdoblja, Komisija je na temelju srednjih tržišnih udjela u razdoblju 1990.-1999. identificirala tri skupine društava, i to, kao prvu, Feralpi i Valsabbia, u odnosu na koju je primijenila početni iznos novčane kazne od 5 milijuna eura, kao drugu, Lucchini-SP, Alfa, Riva i Leali-AFLL, u odnosu na koju je primijenila početni iznos novčane kazne od 3,5 milijuna eura i, kao treću, IRO i Ferriere Nord, u odnosu na koju je primijenila početni iznos novčane kazne od 1,75 milijuna eura.
- 36 Kako bi osigurala da novčana kazna ima dovoljno odvrćajući učinak, Komisija je povisila početni iznos novčane kazne u odnosu na Lucchini-SP za 200%, a onaj u odnosu na Rivu za 375%.
- 37 Kao treće, Komisija je procijenila da je zabranjeni sporazum trajao od 6. prosinca 1989. do 4. srpnja 2000. U odnosu na tužiteljevo sudjelovanje u povredi, Komisija je utvrdila da se ono protezalo od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000. Međutim, naglasila je da od 9. lipnja 1998. do 30. studenoga 1998. Lucchini-SP nije sudjelovalo u provedbi zabranjenog sporazuma koji se odnosio na ograničenje ili nadzor proizvodnje ili prodaje.
- 38 Za povredu koja je za sva društva, uz iznimku Ferriere Norda, trajala više od deset godina i šest mjeseci početni iznos novčane kazne bio je, za sva društva, povišen za 105%, uz iznimku Ferriere Norda, čiji je početni iznos povećan za 70%. Osnovni iznos novčane kazne određen je kako slijedi:
- Feralpi: 10,25 milijuna eura,
 - Valsabbia: 10,25 milijuna eura,
 - Lucchini-SP: 14,35 milijuna eura,
 - Alfa: 7,175 milijuna eura,
 - Riva: 26,9 milijuna eura,
 - Leali-AFLL: 7,175 milijuna eura,
 - IRO: 3,58 milijuna eura,
 - Ferriere Nord: 2,97 milijuna eura (uvodne izjave 607. i 608. prve odluke).
- 39 Kao četvrto, u odnosu na otežavajuće okolnosti, Komisija je utvrdila da je Ferriere Nord već ranije bio adresat jedne odluke Komisije, koja je donesena 2. kolovoza 1989. zbog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu koji se odnosio na utvrđivanje cijene i ograničenje prodaje u sektoru zavarenih žičanih mreža, pa je povisila za 50% osnovni iznos njegove novčane kazne. Komisija nije našla nijednu olakotnu okolnost.

- 40 Kao peto, u odnosu na primjenu Obavijesti od 18. srpnja 1996. o nenametanju ili smanjenju novčanih kazni u predmetima koji se odnose na zabranjene sporazume (SL 1996, C 207, str. 4., u daljnjem tekstu: Obavijest o suradnji iz 1996.), Komisija je navela da joj je Ferriere Nord dostavio korisne podatke koji su joj omogućili bolje razumijevanje funkcioniranja zabranjenog sporazuma prije dostave obavijesti o utvrđenim činjenicama pa mu je zbog toga dodijelila smanjenje novčane kazne za 20%. Komisija je ocijenila da druga društva nisu udovoljila uvjetima iz navedene obavijesti.
- 41 Izreka pobijane odluke glasi:

„Članak 1.

Sljedeća društva prekršila su članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u tako što su tijekom navedenog razdoblja sudjelovala u stalnom sporazumu i/ili usklađenom djelovanju koje se odnosi na betonsko-armaturno željezo u šipkama ili rolama, čiji je cilj i/ili učinak bio utvrđivanje cijena i ograničenje i/ili nadzor proizvodnje ili prodaje na zajedničkom tržištu:

- [Leali-AFLL], od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000.,
- [Alfa], od 6. prosinca 1989. do 4. srpnja 2000.,
- [Valsabbia Investimenti i Ferriera Valsabbia], od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000.,
- [Feralpi], od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000.,
- [IRO], od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000.,
- [Lucchini-SP], od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000.,
- [Riva], od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000.,
- [Ferriere Nord], od 1. travnja 1993. do 4. srpnja 2000.

Članak 2.

Sljedeće novčane kazne izriču se za povrede iz članka 1.:

- [Alfa]: 7,175 milijuna eura,
- [Feralpi]: 10,25 milijuna eura,
- [Ferriere Nord]: 3,57 milijuna eura,
- [IRO]: 3,58 milijuna eura,
- [Leali i AFLL] solidarno: 6,093 milijuna eura,
- [Leali]: 1,082 milijuna eura,
- [Lucchini i SP] solidarno: 14,35 milijuna eura,
- [Riva]: 26,9 milijuna eura,
- [Valsabbia Investimenti i Ferriera Valsabbia] solidarno: 10,25 milijuna eura.

[...]

Razvoj događaja nakon dostave prve odluke

- 42 Dopisima upućenim između 20. i 23. studenoga 2009. devet od jedanaest društava adresata prve odluke, i to tužitelj, Riva, Feralpi, Ferriere Nord, Alfa, Ferriera Valsabbia, Valsabbia Investimenti i IRO, ukazali su Komisiji na to da prilog prve odluke, kako je bio dostavljen adresatima, nije sadržavao tablice o kretanjima cijena.
- 43 Dana 24. studenoga 2009. Komisijine službe obavijestile su sve adresate prve odluke da će učiniti sve što je potrebno da im se dostavi odluka koja će sadržavati navedene tablice. Također su navele da će rokovi koji se primjenjuju na plaćanje novčane kazne i na eventualno korištenje pravnih sredstava početi teći od dana dostave „potpune odluke“.

Odluka o izmjenama

- 44 Dana 8. prosinca 2009. Komisija je donijela odluku o izmjeni koja je u svojem prilogu sadržavala tablice koje su nedostajale te je u osam bilježaka na dnu stranice ispravila redne brojeve u navedenim tablicama na koje se upućivalo. Odluka o izmjeni dostavljena je tužitelju 9. prosinca 2009.
- 45 Izreka odluke o izmjeni odnosila se na bilješke na dnu stranice za brojeve stranica 102, 127, 198, 264, 312, 362, 405 i 448 iz prve odluke. Tablice sadržane u prilogu odluci o izmjeni dodane su kao prilog prvoj odluci.

Postupak i tužbeni zahtjev stranaka

- 46 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 19. veljače 2010. tužitelj je pokrenuo ovaj postupak.
- 47 Tužitelj zahtijeva od Općeg suda da:
- kao prvi i glavni zahtjev: proglasi nepostojećom ili ništavom odluku i, u svakom slučaju, poništi odluku kojom mu je Komisija, solidarno s društvom SP SpA, izrekla novčanu kaznu u iznosu od 14,35 milijuna eura zato što je nepotpuna i zbog bitne povrede postupka, nenadležnosti i pogreške koja se tiče prava, kako glede pravne osnove tako i glede povrede prava obrane i pogreške koja se tiče prava;
 - podredno: poništi, u svakom slučaju, članak 2. odluke od 30. rujna 2009. kojom mu je Komisija izrekla sankciju u iznosu od 14,35 milijuna eura zbog nedostatka dokaza, što predstavlja povredu članka 2. Uredbe br. 1/2003 i članka 65. Ugovora o EZUČ-u;
 - podredno gornjem: izrekne u odnosu na njega simboličnu novčanu kaznu u iznosu od 1 000,00 eura ili, u svakom slučaju, smanji novčanu kaznu koju je Komisija izrekla na temelju njegovog prometa, zbog pogrešne primjene članka 23. Uredbe br. 1/2003 kao i Smjernica o metodi za utvrđivanje novčanih kazni iz 1998. u odnosu na težinu i trajanje povrede;
 - u svakom slučaju: naloži Komisiji snošenje troškova.
- 48 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:
- odbije tužbu u cijelosti;
 - naloži tužitelju snošenje troškova.

- 49 Na temelju izvještaja suca izvjestitelja Opći je sud (osmo vijeće) odlučio u ovom predmetu otvoriti usmeni postupak.
- 50 Opći sud je na raspravi 7. veljače 2013. saslušao izlaganja i odgovore stranaka na pitanja koja im je usmeno postavio.
- 51 Tužitelj je na raspravi zatražio, na temelju članka 48. stavka 2. Poslovnika Općeg suda, da se u spis priloži dokument od 21. prosinca 2012. koji potvrđuje njegovo sudjelovanje u postupku izvanredne uprave. Kako Komisija tome nije prigovorila, taj je prijedlog bio prihvaćen. Komisija se na raspravi očitovala o tom dokumentu.

O pravu

- 52 Uvodno valja navesti da tužba ima tri točke tužbenog zahtjeva, i to glavni zahtjev, zahtjev za utvrđenje nepostojanja ili poništenje pobijane odluke, podredno, zahtjev za poništenje članka 2. pobijane odluke i, podredno tome, zahtjev za smanjenje visine novčane kazne koja je izrečena tužitelju.
- 53 U prilog osnovanosti svoje tužbe tužitelj ističe pet tužbenih razloga. Prva četiri tužbena razloga istaknuta su u prilog zahtjevu za utvrđenje nepostojanja ili poništenje pobijane odluke, dok je peti tužbeni razlog istaknut u prilog zahtjevu za poništenje članka 2. pobijane odluke ili zahtjevu za smanjenje visine novčane kazne koja je izrečena tužitelju.
- 54 Prvi tužbeni zahtjev temelji se na bitnoj povredi postupka. Drugi tužbeni zahtjev temelji se na nenadležnosti Komisije i pogrešci koja se tiče prava kod izbora pravne osnove pobijane odluke. Treći tužbeni zahtjev temelji se na povredi prava obrane tužitelja i pogrešci koja se tiče prava. Četvrti tužbeni zahtjev temelji se na nedostatku dokaza i na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Konačno, peti tužbeni zahtjev temelji se na tome da je iznos novčane kazne bio previsoko odmjeren, na nedostatku dokaza i obrazloženja, pogrešnoj primjeni članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 i Smjernica iz 1998. kao i na povredi načela proporcionalnosti.

1. O dopuštenosti dostave priloga uz repliku

- 55 Komisija uvodno osporava dopuštenost dostave dokumenata koje je tužitelj dostavio u prilogu svojoj replici.
- 56 Valja navesti da je tužitelj u prilog svojoj replici priložio 186 priloga. U pratećem dopisu uz taj podnesak je, s jedne strane, istaknuo da se dostava dvaju priloga, i to priloga C.8 i C.13, pokazala potrebnom kako bi se odgovorilo na argumente koji su bili istaknuti u odgovoru na tužbu, „u kojem je Komisija navela da to što je grupa Leali nadzirala prvu Siderpotenzu ne isključuje solidarnu odgovornost tužitelja i ponovila da je Lucchini bio odgovoran za postupanje društava koja su tijekom godina upravljala ogrankom poduzeća koje se odnosilo na betonsko-armaturne šipke kao pravni sljednik Lucchini Siderurgica SpA“. S druge strane, naveo je da su drugi prilozi, i to prilozi C.7, C.9 do C.12 i C.14 do C.186, bili dokumenti koji su njemu dostavljeni na CD-ROM-u u prilogu obavijesti o utvrđenim činjenicama, koje je bio izgubio i glede kojih je od Komisije zatražio drugi primjerak nakon što je utvrdio da je potrebno izvršiti uvid u njih kako bi odgovorio na argumente koji su bili izneseni u odgovoru na tužbu.
- 57 Potrebno je podsjetiti da, s jedne strane, sukladno članku 21. Statuta Suda i članku 44. stavku 1. točki (c) Poslovnika, u svim tužbama mora biti naveden predmet spora i sažeti prikaz tužbenih razloga. To navođenje mora biti dovoljno jasno i precizno kako bi omogućilo tuženiku da pripremi

- obranu, a Općem sudu da donese odluku o tužbi, ako je to slučaj, bez drugih podupirućih podataka (presuda Općeg suda od 30. siječnja 2007., France Télécom/Komisija, T-340/03, Zb., str. II-107., t. 166.).
- 58 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, da bi tužba bila dopuštena potrebno je da bitni činjenični i pravni elementi na kojima se ona temelji proizlaze, barem sažeto, ali smisleno i razumljivo, iz samog teksta tužbe. Iako, u odnosu na posebna pitanja, njezin sadržaj može biti potkrijepljen i upotpunjen pozivanjem na određene dijelove dokumenata koji su joj priloženi, općenito upućivanje na druge pisane izvore, koji su također priloženi uz tužbu, neće umanjiti značaj izostanka bitnih elemenata pravne argumentacije koji, sukladno gore citiranim odredbama, moraju biti sadržani u tužbi (presuda Suda od 31. ožujka 1992., Komisija/Danska, C-52/90, Zb., str. I-2187., t. 17.; rješenja Općeg suda od 29. studenoga 1993., Koelman/Komisija, T-56/92, Zb., str. II-1267., t. 21., i od 21. svibnja 1999., Asia Motor France i dr./Komisija, T-154/98, Zb., str. II-1703., t. 49.). Prilozi se mogu uzeti u obzir samo kada potkrjepljuju ili upotpunjuju tužbene razloge ili argumente na koje su se stranke izrijekom pozvale u svojim pismenima i kada je moguće točno utvrditi koje elemente sadrže, koji potkrjepljuju ili upotpunjuju navedene tužbene razloge ili argumente (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 17. rujna 2007., Microsoft/Komisija, T-201/04, Zb., str. II-3601., t. 99.).
- 59 Nadalje, nije na Općem sudu da u prilogima istražuje i razabire tužbene razloge i argumente koje bi mogao razmatrati kao one koji čine temelj tužbe, jer prilozi imaju isključivo dokazni i funkcionalni značaj (presude Općeg suda od 7. studenoga 1997., Cipeke/Komisija, T-84/96, Zb., str. II-2081., t. 34. i od 21. ožujka 2002., Joynson/Komisija, T-231/99, Zb., str. II-2085., t. 154.).
- 60 Takvo tumačenje članka 21. Statuta Suda i članka 44. stavka 1. točke (c) Poslovnika odnosi se također i na replike (presuda Microsoft/Komisija, već citirano u t. 58, t. 95.) kao i na tužbene razloge i prigovore istaknute kasnije u podnescima (presude Općeg suda od 12. siječnja 1995., Viho/Komisija, T-102/92, Zb., str. II-17., t. 68. i France Télécom/Komisija, već citirano u t. 57., t. 166.).
- 61 S druge strane, članak 44. stavak 1. Poslovnika, koji se odnosi na elemente koji moraju biti sadržani u tužbi koja se podnosi Općem sudu, predviđa da tužba sadrži „po potrebi dokazne prijedloge“. Također, prema članku 46. stavku 1. istog Poslovnika, odgovor na tužbu sadrži dokazne prijedloge.
- 62 Te odredbe, koje točno određuju stadij postupka u kojemu se moraju dostaviti dokazi, uzimaju u obzir načela kontradiktornosti i jednakih sredstava kao i pravo na pravičan postupak, kako bi se osiguralo dobro sudovanje. Kad je riječ o tome da nalažu strankama da dostave svoje dokazne prijedloge prilikom podnošenja tužbe ili odgovora na tužbu, njihov je cilj obavijestiti druge stranke o dokaznim elementima koji su podneseni u prilog izloženim tezama i omogućiti im pripremanje odgovora na tužbu ili učinkovite replike, u skladu s navedenim načelima i pravima. Osim toga, podnošenje dokaznih prijedloga u prvotnom stadiju postupka opravdano je s obzirom na cilj dobrog sudovanja, jer omogućuje brzom pripremom spisa postupanje u predmetu u razumnom roku (presuda Suda od 14. travnja 2005., Gaki-Kakouri/Sud, C-243/04 P, t. 30., i presuda Općeg suda od 5. listopada 2009., de Brito Sequeira Carvalho/Komisija, T-40/07 P i T-62/07 P, Zb. SS, str. I-B-1-89. i II-B-1-551., t. 113.).
- 63 Te su dvije odredbe upotpunjene člankom 48. stavkom 1. Poslovnika, koji glasi:
- „Stranke mogu stavljati dokazne prijedloge u prilog svojim argumentima i u replici i u odgovoru na repliku. Stranke moraju obrazložiti kašnjenje u stavljanju takvih dokaznih prijedloga.“
- 64 Taj članak je odraz potrebe za pravičnim postupkom i, osobito, za zaštitom prava obrane, jer omogućuje stavljanje dokaznih prijedloga i izvan slučajeva iz članka 44. stavka 1. i članka 46. stavka 1. istog Poslovnika (presuda Gaki-Kakouri/Sud, već citirano u t. 62., t. 32.).

- 65 Kada je riječ o iznimci od pravila koja uređuju podnošenje dokaznih prijedloga, članak 48. stavak 1. Poslovnika nalaže strankama da obrazlože kašnjenje u stavljanju svojih dokaznih prijedloga. Takva obveza podrazumijeva da se sucu priznaje ovlast provjere osnovanosti obrazloženja kašnjenja u stavljanju tih dokaznih prijedloga i, ovisno o slučaju, njihovog sadržaja kao i, kada zahtjev nije dovoljno pravno utemeljen, ovlast da ih odbije (presuda Gaki-Kakouri/Sud, već citirano u t. 62., t. 33.).
- 66 Kao prvo, valja navesti da tužitelj nije obrazložio kašnjenje u dostavi priloga C.1 do C.6. Osim toga, ti prilozi se sastoje od tablica koje je izradio tužitelj i u kojima je dao očitovanje u odnosu na druge dokumente koje je samo ukratko naveo u replici. U odnosu na sudsku praksu navedenu u točkama 57. do 60. ove presude, prilozi koji su samo dodatna pisana očitovanja tužitelja, i predstavljaju isključivo nastavak njegovih podnesaka, nemaju karakteristike koje određuju prilog, a to je njegov dokazni i funkcionalni značaj. Slijedom navedenog valja proglasiti da su prilozi C.1 do C.6 nedopušteni.
- 67 Kao drugo, prilozi C.8 i C.13 ne mogu se smatrati dokaznim prijedlozima o protivnom, s obzirom na to da su navodi Komisije, dani u točkama 81. do 90. odgovora na tužbu, koji se tim prilozima pokušavaju pobiti, oni koji su sadržani u uvodnoj izjavi 541. i u bilješci na dnu stranice br. 593. pobijane odluke. Ta uvodna izjava i bilješka na dnu stranice sažimaju važan navod Komisije koji se odnosi na postojanje ekonomske zajednice između tužitelja i SP-a te pravno i ekonomsko sljedništvo između, s jedne strane, Lucchini Siderurgica i prve Siderpotenze i, s druge strane, Lucchinija i SP-a. Iz toga proizlazi da su prilozi C.8 i C.13 nedopušteni.
- 68 Kao treće, kao što je to naveo i tužitelj, prilozi C.7, C.9 do C.12 i C.14 do C.186 su izvadci iz dvaju CD-ROM-ova koji sadrže dokumente priložene obavijesti o utvrđenim činjenicama, i koji su dostavljeni uz obavijest tužitelju. Ti dokumenti su već bili spomenuti u pobijanoj odluci. Razlozi koje je dao tužitelj, koji se odnose na gubitak navedenih CD-ROM-ova zbog protoka vremena od njihove dostave i preustroja unutar društva, ne mogu opravdavati kašnjenje u dostavi dokaznih prijedloga jer je tužitelj mogao pribaviti primjerak tih CD-ROM-ova pravovremeno radi podnošenja svoje tužbe u ovom predmetu. U tom pogledu valja naglasiti da je tužitelj zatražio primjerak svojih medija od Komisije tek nakon zaprimanja odgovora na tužbu. Iz toga proizlazi da su prilozi C.7, C.9 do C.12 i C.14 do C.186 također nedopušteni.
- 69 U svakom slučaju, valja navesti da pismena općenito upućuju na: a) priloge C.7, C.10 i C.14, čiji je sadržaj „podrobnije izložen“ u tablici 1. priloga C.1; b) priloge C.7, C.5 do C.34, čiji je sadržaj „podrobnije izložen“ u tablici 3. priloga C.3; c) priloge C.10, C.14 i C.34 do C.39, čiji je sadržaj „podrobnije izložen“ u tablici 5. priloga C.5; i d) priloge C.40 do C.186, čiji je sadržaj „sažet“ u tablici 6. priloga C.6, tako da su ti prilozi također nedopušteni primjenom sudske prakse navedene u točkama 57. do 60. ove presude.

2. O zahtjevu čiji je cilj ishoditi utvrđenje nepostojanja ili poništenje pobijane odluke

- 70 Kad je riječ o zahtjevu tužitelja da Opći sud pobijanu odluku proglasi nepostojećom, treba napomenuti da iz sudske prakse Suda proizlazi da u odnosu na akte institucija Unije načelno vrijedi predmnjeva zakonitosti i da oni stoga proizvode pravne učinke čak i kada sadrže nepravilnosti, sve dok se ne ponište ili ne stave izvan snage (presude Suda od 15. lipnja 1994., Komisija/BASF i dr., C-137/92 P, Zb., str. I-2555., t. 48.; presuda Suda od 8. srpnja 1999., Hoechst/Komisija, C-227/92 P, Zb., str. I-4443., t. 69., i presuda Suda od 5. listopada 2004., Komisija/Grčka, C-475/01, Zb., str. I-8923., t. 18.).
- 71 Međutim, kao iznimka od tog načela, akti koji sadržavaju nepravilnost čija je ozbiljnost toliko očita da je pravni poredak Unije ne može trpjeti imaju se smatrati kao da ne proizvode nikakav pravni učinak, pa ni privremeni, odnosno smatrati pravno nepostojećima. Cilj te iznimke je održati ravnotežu između

dviju temeljnih potreba, koje su ponekad suprotne, kojima mora udovoljiti pravni poredak, a to su pravna sigurnost i zakonitost (presuda Komisija/BASF i dr., već citirano u t. 70., t. 49., i presuda Hoechst/Komisija, već citirano u t. 70., t. 70.).

- 72 Ozbiljnost posljedica koje su vezane za utvrđenje nepostojanja akta institucije Unije zahtijeva da, zbog razloga pravne sigurnosti, to utvrđenje bude ograničeno na slučajeve koji su stvarno ekstremni (presuda Komisija/BASF i dr., već citirano u t. 70., t. 50., i presuda Hoechst/Komisija, već citirano u t. 70., t. 76.).
- 73 Valja ustvrditi da se u konkretnom slučaju nepravilnosti na koje se poziva tužitelj ne doimaju tako ozbiljnima da bi se pobijana odluka morala smatrati pravno nepostojećom, i to zbog sljedećih razloga.

O prvom tužbenom razlogu koji se odnosi na bitnu povredu postupka

- 74 Tužitelj smatra da pobijanu odluku valja proglašiti nepostojećom ili da se ona mora poništiti jer ovjereni primjerak prve odluke koja mu je bila dostavljena nije sadržavao svoje priloge, što ukazuje na mogućnost da kolegij povjerenika Komisije nije odobrio akt u cijelosti, a što predstavlja povredu Poslovnika Komisije. Tužitelj osim toga smatra da se odluka o izmjeni sastoji samo u dostavi priloga koji su nedostajali u prvoj odluci i da sadrži tri nova članka čiji se redni brojevi preklapaju s onima iz prve odluke, a što stvara nejasnoće u odnosu na sadržaj pobijane odluke i što je protivno načelima pravne sigurnosti i poštovanja prava obrane.
- 75 Određenije, u prvom redu, tužitelj tvrdi da su tablice koje nisu bile sadržane u prvoj odluci važan element obrazloženja te odluke, i to toliko da bi njihov izostanak iz prve odluke morao dovesti do toga da se odluka proglasi nepostojećom ili barem da se pobijana odluka poništi. Prema tužitelju, povreda u prvoj odluci koja je vrlo teška ne može se ispraviti donošenjem odluke o izmjeni.
- 76 Valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, obrazloženje mora biti primjereno prirodi predmetnog akta i mora izraziti razmatranja institucije koja je donijela akt, jasno i nedvosmisleno, i to tako da omogućiti zainteresiranim strankama da saznaju razloge na kojima se temelji donesena mjera, a nadležnom sudu da provede svoj nadzor. Potreba za obrazloženjem mora se ocijeniti s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, osobito na sadržaj akta, prirodu razloga na koje se poziva i interes adresata ili drugih osoba na koje se akt osobno i neposredno odnosi kako bi njime dobili sva objašnjenja. Nije potrebno da se u obrazloženju razmatraju svi relevantni činjenični i pravni elementi, jer pitanje udovoljava li obrazloženje akta uvjetima iz članka 15. Ugovora o EZUČ-a valja sagledati ne samo u odnosu na njegov izričaj, već također na njegov kontekst kao i na ukupnost pravnih pravila koja uređuju predmetno područje (vidjeti u tom smislu presude Općeg suda od 24. rujna 1996., NALOO/Komisija, T-57/91, Zb., str. II-1019., t. 298., i od 13. prosinca 2001., Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni/Komisija, T-45/98 i T-47/98, Zb., str. II-3757., t. 129.; vidjeti također po analogiji presude Suda od 2. travnja 1998., Komisija/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Zb., str. I-1719., t. 63., i od 14. listopada 2010., Deutsche Telekom/Komisija, C-280/08 P, Zb., str. I-9555., t. 131. i navedenu sudsku praksu).
- 77 Osim toga, u okviru pojedinačnih odluka, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je cilj obrazlaganja odluke taj da, osim da se omogućiti sudski nadzor, zainteresiranim osobama pruži dovoljnu uputu kako bi mogle zaključiti je li glede odluke počinjena povreda zbog koje se može osporavati njezina valjanost (vidjeti presudu Suda od 29. rujna 2011., Elf Aquitaine/Komisija, C-521/09 P, Zb., str. I-8947., t. 148. i navedenu sudsku praksu).
- 78 Stoga obrazloženje mora načelno biti dostavljeno zainteresiranoj osobi istovremeno kad i odluka koja za nju ima negativne posljedice (presuda Elf Aquitaine/Komisija, već citirano u t. 77., t. 149.).

- 79 Valja ustvrditi da prva odluka nije sadržavala svoje priloge, među kojima i više tablica na koje je bilo upućeno u uvodnim izjavama 451. (tablica 13.), 513. (tablice 1. i 3.), 515. (tablice 1. do 3.), 516. (tablice 9., 11. do 14. i 16.) i 518. (tablice 11., 12. i 14.) kao i u bilješkama na dnu stranice br. 102 (tablice 15. do 17.), 127 (tablice 18. do 21.), 198 (tablice 22. i 23.), 264 (tablice 24. i 25.), 312 (tablica 26.), 362 (tablica 27.), 405 (tablica 28.), 448 (tablice 29. i 30.) i 563 (sve tablice priložene odluci) prve odluke. Što se toga tiče, Komisija ističe da se radilo o tablicama koje su izrađene da bi se olakšao i ubrzao pregled promjena cijena navedenih u prvoj odluci, u kojima se samo shematski izložilo informacije i podatke koji su se nalazili u spisu.
- 80 Stoga valja provjeriti, bez obzira na nedostatak tablica u prilogu prve odluke, koje su navedene u točki 79. ove presude, jesu li uvodne izjave te odluke, u čiju potporu su navedene tablice i spomenute, takve da iz njih jasno i nedvosmisleno proizlazi rasuđivanje Komisije i da omogućuju tužitelju da se upozna s razlozima poduzete mjere.
- 81 Uvodno valja navesti, kao što je to učinila i Komisija, da su sve tablice koje su nedostajale u prvoj odluci bile priložene obavijesti o utvrđenim činjenicama.
- 82 Nadalje, valja naglasiti da u odluci o izmjeni Komisija nije izmijenila sva upućivanja na tablice koje su nedostajale u prvoj odluci, već samo ona koja su bila sadržana u bilješkama na dnu stranice pod br. 102, 127, 198, 264, 312, 362, 405 i 448 iste.
- 83 U prvom redu, kad je riječ o tablicama 15. do 17. (navedenim u bilješci na dnu stranice br. 102 prve odluke), valja ustvrditi da one sadrže, prema toj bilješci na dnu stranice, reprodukciju „podataka koji se odnose na promjene cijena 'ekstra-dimenzije' koje su bile tipične za industriju betonsko-armaturnog željeza u šipkama i rolama u Italiji od prosinca 1989. do lipnja 2000.“ Te je tablice Komisija navela u potporu prvoj rečenici uvodne izjave 126. prve odluke, koja glasi kako slijedi:
- „Tijekom prvog sastanka o kojem Komisija ima saznanja (onoga od 6. prosinca 1989. u [Udruzi industrijskih proizvođača iz Brescie]) sudionici su jednoglasno odlučili da će povećati, počevši od ponedjeljka 11. prosinca 1989., cijene za ekstra-dimenzije koje su vezane za promjer betonsko-armaturnog željeza u šipkama i rolama namijenjenim talijanskom tržištu (+ 10 ITL/kg za 'dodatke' od 14 do 30 mm, + 15 ITL/kg za one od 8 do 12 mm, + 20 ITL/kg za one od 6 mm; općenito povećanje od 5 ITL/kg za materijal u rolama).“
- 84 Valja ustvrditi da je Komisija izrijekom ukazala, u navedenoj uvodnoj izjavi, na povećanja cijene za ekstra-dimenzije koje su bile vezane za promjer betonsko-armaturnih šipki o kojima je odlučeno na sastanku 6. prosinca 1989. kao i o njihovom datumu stupanja na snagu. Osim toga, što se tiče naknadnih povećanja koja su, prema bilješci na dnu stranice br. 102 prve odluke, također preuzeta u tablicama (s obzirom na to da obuhvaćaju razdoblje između 1989. i 2000.), valja navesti da ona nisu bila predmetom točke 4.1. prve odluke, na koju upućuje uvodna izjava 126. koja se odnosi na ponašanje poduzetnika između 1989. i 1992. U svakom slučaju, ta je argumentacija također spomenuta u uvodnim izjavama 126. do 128. i 133. (za godine 1989.-1992.), 93. i 94. (za godine 1993.-1994.), 149. do 151., 162. i 163. (za 1995.), 184. i 185. (za 1996.), 199., 200. i 213. (za 1997.), 269. (za 1999.) i 296. do 304. (za 2000.) kao i u uvodnim izjavama 439. i 515. prve odluke.

85 Kao drugo, u odnosu na tablice 18. do 21., koje su navedene u bilješci na dnu stranice br. 127 prve odluke, valja navesti da one sadrže, prema toj bilješci, „podatke koji se odnose na osnovne cijene prema cjeniku ili priopćenjima agentima za razdoblje od kraja 1989. do kraja 1992. koje je Komisija imala u posjedu“. Te tablice je Komisija navela u prilog uvodnoj izjavi 131. prve odluke, koja glasi kako slijedi:

„U odnosu na osnovne cijene betonsko-armaturnih šipki koje su vrijedile tijekom razdoblja primjene gore navedenog sporazuma, primijetili smo da su IRO i (bivša) Ferriera Valsabbia SpA primjenjivali, počevši od 16. travnja 1992., cijenu od 210 ITL/kg i, počevši od 1./6. svibnja 1992., cijenu od 225 ITL/kg. Počevši od 1./8. lipnja 1992. IRO, (bivša) Ferriera Valsabbia SpA, Acciaieria di Darfo SpA i Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA primjenjivali su cijenu od 235 ITL/kg.“

86 Stoga treba ustvrditi da je Komisija, pozivajući se na pet stranica upravnog spisa koje su spomenute u bilješci na dnu stranice br. 126 prve odluke, izriječno navela, u tom dijelu, osnovne cijene koje su utvrdili tamo navedeni poduzetnici kao i datum njihove primjene. Također valja istaknuti da je Komisija, u uvodnoj izjavi 419. prve odluke, utvrdila da je prvo ponašanje koje se odnosi na određivanje osnovne cijene nastupilo najkasnije 16. travnja 1992. Eventualni podaci koji su sadržani u tablicama 18. do 21. prve odluke, koji se odnose na osnovne cijene za uključeno razdoblje, prema bilješci na dnu stranice br. 127 prve odluke, između „kraja 1989.“ i 16. travnja 1992., nisu od značaja za razumijevanje činjenica koje je utvrdila Komisija a koje su sadržane u uvodnoj izjavi 131. prve odluke.

87 Kao treće, u odnosu na tablice 22. i 23., spomenute u bilješci na dnu stranice br. 198 prve odluke, valja ustvrditi da sadrže, prema navedenoj bilješci, reprodukciju „podataka koji se odnose na osnovne cijene prema cjenicima ili priopćenjima agentima za godine 1993. i 1994., koje je Komisija imala u posjedu“. Te tablice koje je Komisija spomenula u prilog uvodnoj izjavi 145. prve odluke glase kako slijedi:

„Kako je predviđeno telefaksom Federacciaija od 25. studenoga 1994., novi sastanak održan je 1. prosinca 1994. u Brescii, i na njemu su donesene odluke koje su bile precizirane u drugom telefaksu Federacciaija, a koji su drugi poduzetnici primili 5. prosinca 1994. Predmet tih odluka bili su:

- cijena betonsko-armaturnih šipki (320 ITL/kg, početna cijena iz Brescie, s učinkom odmah);
- plaćanja (počevši od 1. siječnja 1995. najdulji rok bit će od 60/90 dana krajem mjeseca; počevši od 1. ožujka 1995. rok će biti ograničen na 60 dana) i popusti;
- proizvodnja (obveza za svakog od poduzetnika da obavijesti Federacciai, do 7. prosinca 1994., koja je količina u tonama betonsko-armaturnih šipki proizvedena u rujnu, listopadu i studenome 1994.).

Alfa Acciai Srl usvojio je novu osnovnu cijenu 7. prosinca 1994. Dana 21. prosinca 1994. Acciaieria di Darfo SpA također ju je usvojila, a Alfa Acciai Srl ponovno je potvrdio istu cijenu. Osnovna cijena [Lucchini-SP] u siječnju 1995. bila je također 320 ITL/kg.“

88 U tom pogledu valja naglasiti da je tablice navedene u bilješci na dnu stranice br. 198 prve odluke Komisija spomenula u prilog svojoj tvrdnji da je „Alfa Acciai Srl usvojio novu osnovnu cijenu 7. prosinca 1994.“, „da ju je dana 21. prosinca 1994. Acciaieria di Darfo SpA također usvojila, a da je Alfa Acciai Srl ponovno potvrdio istu cijenu“. Međutim, „nova osnovna cijena“ i „ista cijena“ koje se spominju cijene su od 320 talijanskih lira po kilogramu (ITL/kg), što je spomenuto u prvoj alineji navedene uvodne izjave. Eventualni podaci sadržani u tablicama 22. i 23. prve odluke, koji se odnose na osnovnu cijenu za razdoblje između 1993. i 7. prosinca 1994., nisu stoga od značaja za razumijevanje činjenica koje je Komisija utvrdila i koje su sadržane u uvodnoj izjavi 145. prve odluke.

89 Kao četvrto, u odnosu na tablice 24. i 25., koje se spominju u bilješci na dnu stranice br. 264. prve odluke, valja navesti da one sadrže, prema navedenoj bilješci, izlaganje „podataka koji se odnose na osnovnu cijenu prema cjenicima ili priopćenjima agenata (i, za Lucchini Siderurgicu, također podataka koji se odnose na mjesečno stanje) za 1995., koje je Komisija imala u posjedu“. Te je tablice Komisija spomenula u prilog uvodnoj izjavi 174. prve odluke, koja glasi kako slijedi:

„Nadalje, u dokumentu iz početka listopada 1995., koji je u posjedu Federacciaija (rukopis tajnice tadašnjeg vršitelja dužnosti generalnog direktora), navedeno je:

- da će klijenti pregovarati o plaćanjima (zbog čega je potrebna obavijest koja će potvrditi odlučnost glede plaćanja);
- da se od prethodnog tjedna, cijena betonsko-armaturnih šipki opet smanjila za 5/10 ITL/kg, te se ustalila na oko 260/270 ITL/kg u području Brescie, s trgovanjima nižim od 250 ITL/kg izvan tog područja;
- da je stanje tržišta koje je dosta nejasno otežavalo zadaću davanja točnih iznosa u pogledu cijene; i
- da je trebalo zatražiti od poduzetnika podatke koji se odnose na narudžbe za 39. tjedan (od 25. do 29. rujna 1995.) i 40. tjedan (od 2. do 6. listopada 1995.).“

90 Valja stoga navesti da se, u uvodnoj izjavi 174. prve odluke, Komisija ograničila na to da vodi računa o sadržaju dokumenta kojeg je ručno sastavila tajnica tadašnjeg vršitelja dužnosti generalnog direktora u listopadu 1995. U tom pogledu, Komisija se pozvala na tablice br. 24 i 25 samo u prilog utvrđenju koje je bilo sadržano u tom dokumentu, a prema kojem je „stanje tržišta koje je dosta nejasno otežavalo zadaću davanja točnih iznosa u pogledu cijene“. Proizlazi, dakle, da tablice 24. i 25. nisu od značaja za razumijevanje činjenica koje je Komisija utvrdila i koje su sadržane u uvodnoj izjavi 174. prve odluke.

91 Kao peto, u odnosu na tablicu 26., koja je spomenuta u bilješci na dnu stranice br. 312 prve odluke, valja navesti da ona sadrži, prema navedenoj bilješci, izlaganje „podataka koji se odnose na osnovne cijene prema cjenicima ili priopćenjima agenata (i, za Lucchini Siderurgicu, također podataka koji se odnose na mjesečno stanje) za 1996., koje je Komisija imala u posjedu“. Tu je tablicu Komisija spomenula u prilog utvrđenju sadržanom u uvodnoj izjavi 200. prve odluke, prema kojoj „je tijekom razdoblja od 22. listopada 1996. do 17. srpnja 1997. održano najmanje dvanaest sastanaka voditelja prodaje poduzetnika, koji su se održavali [... osobito u] utorak 22. listopada 1996., na kojem je potvrđen za mjesec studeni 1996. iznos od 230 ITL/kg početne cijene iz Brescie i zadržavanje kotacije od 210 ITL/kg isključivo za dostave za listopad“.

92 Valja naglasiti da je, bez obzira na nedostatak tablice 26. iz prve odluke, Komisija, u uvodnoj izjavi 200. iste, izrijeком spomenula osnovne cijene za predmetno razdoblje kao i trenutak njihovog stupanja na snagu.

93 Kao šesto, što se tiče tablice 27., koja je spomenuta u bilješci na dnu stranice br. 362 prve odluke, ona, prema navedenoj bilješci, sadrži reprodukciju „podataka koji se odnose na osnovnu cijenu prema cjenicima ili priopćenjima agenata (i, za Lucchini Siderurgicu, također podataka koji se odnose na mjesečno stanje) za 1997. koje je Komisija imala u posjedu“. Tu je tablicu Komisija spomenula u prilog tvrdnji sadržanoj u uvodnoj izjavi 216. prve odluke, koja glasi kako slijedi:

„U svakom slučaju, [Lucchini-SP ...], Acciaieria di Darfo SpA, Alfa Acciai Srl, Feralpi Siderurgica Srl, IRO, Riva Prodotti Siderurgici SpA i (bivša) Ferriera Valsabbia SpA sedmero su poduzetnika kojima je Pierluigi Leali uputio obavijest (s nadnevkom od 24. studenoga 1997.), čiji je predmet ‘sporazum o cijenama-dostavi’ [...] ‘Cijenu od 270 ITL/kg zatražio je samo mali broj poduzetnika bez uspjeha – nastavlja se u obavijesti – tako da se u stvari kotacija ustalila na 260 ITL/kg, s manjim povišenjima, kako su to mnogi potvrdili na prethodnom sastanku voditelja prodaje. Primjećujemo, međutim, s

djelomičnim zadovoljstvom da se pad zaustavio zahvaljujući kvoti isporuke koju svi poštujemo i koju će, sukladno sporazumima, provjeriti vanjski inspektori koji su imenovani u tu svrhu.' 'Na kraju ovog mjeseca – kaže se dalje u obavijesti – koji se sad već ovako lijeno vuče, potrebno je odmah intervenirati zadržavanjem minimalne kotacije od 260 ITL/kg (što sigurno neće utjecati na slabu prodaju u tom razdoblju). Zahvaljujući planiranju dogovorene dostave u prosincu (- 20% u odnosu na studeni), u stanju smo zadržati razinu dogovorene cijene; međutim, neophodno je – zaključio je Pierluigi Leali – da nitko ne prihvati odstupanja od najniže utvrđene cijene (260 ITL/kg)'."

94 Iz teksta navedene uvodne izjave stoga proizlazi da se Komisija ograničila na izlaganje sadržaja obavijesti od 24. studenoga 1997. koja je tamo spomenuta. Stoga proizlazi da tablica 27. nije od značaja za razumijevanje činjenica koje je Komisija utvrdila i koje su sadržane u uvodnoj izjavi br. 216 prve odluke.

95 Kao sedmo, u odnosu na tablicu 28., koja je spomenuta u bilješci na dnu stranice br. 405 prve odluke, valja ustvrditi da sadrži, prema navedenoj bilješci, reprodukciju „podataka koji se odnose na osnovne cijene prema cjenicima ili priopćenjima agentima (i, za Lucchini/Siderpotenzu, također podataka koji se odnose na mjesečno stanje) za 1998., koje je Komisija imala u posjedu“. Tu je tablicu Komisija spomenula u prilog tvrdnji sadržanoj u uvodnoj izjavi 241. prve odluke, koja glasi kako slijedi:

„Dana 11. rujna 1998. Pierluigi Leali uputio je obavijest [...], pozivajući se na izraženu namjeru (tijekom sastanka od 9. rujna 1998.) o zadržavanju minimalne kotacije na '170 ITL početne osnove' ???, iz koje proizlaze 'neuobičajena kretanja, odnosno kotacije koje su u prosjeku niže za 5 ITL/kg od utvrđene razine i koja su u određenim južnim područjima bila još veća'. 'Mi smo sa svoje strane – napisao je Pierluigi Leali – zadržali najnižu dogovorenu razinu zahvaljujući smanjenju zbog novog vala narudžbi'. 'Nadamo se – zaključio je u obavijesti – da će se na sastanku voditelja prodaje ovog utorka 15. postići dogovor o ravnoteži cijena u većem dijelu, što bi moglo dovesti do eventualnog oporavka kotacije'."

96 Dakle, prema formulaciji navedenih uvodnih izjava proizlazi zaključak da se Komisija ograničila na izlaganje sadržaja obavijesti od 11. rujna 1998. koji je tamo spomenut. Proizlazi da tablica 28. nije od značaja za razumijevanje činjenica koje je Komisija utvrdila i koje su sadržane u uvodnoj izjavi 241. prve odluke.

97 Kao osmo, u odnosu na tablice 29. i 30., koje su spomenute u bilješci na dnu stranice br. 448 prve odluke, valja ustvrditi da sadrže, prema navedenoj bilješci, reprodukciju „podataka koji se odnose na osnovnu cijenu prema cjenicima ili priopćenjima agentima (i, za Lucchini/Siderpotenzu, također podataka koji se odnose na mjesečno stanje) za 1999., koje je Komisija imala u posjedu“. Tu je tablicu Komisija spomenula u prilog izjavi sadržanoj u uvodnoj izjavi 276. prve odluke, koja glasi kako slijedi:

„Dodatni podaci o stanju tržišta betonsko-armaturnih šipki u Italiji tijekom tog razdoblja sadržani su u dokumentu koji je izradio Leali 10. studenoga 1999., osobito u odjeljku naslovljenom 'Koristi i ograničenja trgovinskog sporazuma iz 1999.', gdje se može pročitati sljedeće: 'Osnovni sporazum koji je zaključen između nacionalnih proizvođača omogućio je da se tijekom 1999. preokrene situacija slabosti cijena koja je obilježila prethodne dvije godine (1997. i 1998.) i da se povrati više od 50 ITL/kg bruto marže. Tijekom 1998. prosječna bruto marža (prodajna cijena – troškovi sirovina) iznosila je 70 ITL/kg i tijekom pet mjeseci spustila se ispod toga praga'. 'Postignuti sporazum omogućio je da se tijekom godine prodajna cijena stabilizira, i proizvođači su mogli iskoristiti takvo stanje troškova sirovina da bi povećali bruto maržu za više od 50 ITL/kg, do razine od 122 ITL/kg neto.'"

98 Stoga iz teksta uvodne izjave 276. prve odluke proizlazi da se Komisija ograničila na reproduciranje sadržaja obavijesti od 10. studenoga 1999. koja je tamo spomenuta. Nedostatak tablica 29. i 30. nije stoga od značaja za razumijevanje činjenica koje je Komisija utvrdila i koje su sadržane u uvodnoj izjavi 276. prve odluke.

- 99 Kao deveto, tablica 13., spomenuta u uvodnoj izjavi 451. prve odluke, navedena je u prilog tvrdnji prema kojoj, „što se tiče 1997., treba ustvrditi da ju je obilježilo, tijekom prvog semestra, stalno povećanje osnovne cijene koja je utvrđena na temelju protutržišnog zabranjenog sporazuma: 190 ITL/kg, utvrđena nakon sastanka od 30. siječnja; 210 ITL/kg, utvrđena nakon sastanka od 14. siječnja; 250 ITL/kg, utvrđena nakon sastanka od 10. srpnja (uvodna izjava 200.)“, i prema kojoj je „tijekom istog razdoblja prosječna osnovna tržišna cijena također neprekidno povećavana, tako da je sa 170 ITL/kg u siječnju došla na 240 ITL/kg u srpnju (tablica 13. u prilogu); u rujnu iste godine prosječna osnovna tržišna cijena još je povećana, da bi dostigla 290 ITL/kg (tablica 13. u prilogu)“. Valja, dakle, ustvrditi da je Komisija izrijekom ukazala, u navedenoj uvodnoj izjavi, na povećanja osnovne cijene koja se odnose na 1997., tako da navedena tablica nije potrebna za razumijevanje obrazloženja Komisije.
- 100 Kao deseto, valja navesti da se, u uvodnoj izjavi 496. prve odluke (bilješka na dnu stranice br. 563 prve odluke) Komisija pozvala općenito na „tablice priložene ovoj odluci“ kako bi potkrijepila izjavu: „njezini podaci [...] ukazuju na to da su svi poduzetnici prema kojima se vodi ovaj postupak objavili cjenike tijekom predmetnog razdoblja“. Valja, međutim, naglasiti da uvodna izjava 496. prve odluke upućuje također na uvodne izjave 419. do 433. iste, u kojima se „daje popis svih slučajeva u kojima je utvrđeno da je osnovna cijena bila predmetom rasprave između poduzetnika (uključujući i udruženje)“. U odnosu na to Komisija je navela da su „među tim slučajevima neki već ranije bili spomenuti kad se pozivalo na postizanje sporazuma (uvodne izjave 473. do 475.)“, da „za ostale slučajeve, između 1993. i 2000., valja primijeniti pojam koncentracije“ i da je „predmet te koncentracije bio taj da se utječe na ponašanje proizvođača na tržištu i da se javno objavi ponašanje koje je svaki od njih predložio da se konkretno prihvati u području određivanja osnovne cijene“. Sve tablice priložene prvoj odluci nisu stoga potrebne za razumijevanje činjenica koje je Komisija utvrdila.
- 101 Kao jedanaesto, u odnosu na pozivanja na tablice 1. do 3., 9., 11. do 14. i 16. u uvodnim izjavama 513., 515., 516. i 518. prve odluke, valja naglasiti da su navedene uvodne izjave smještene u odsjeku prve odluke koji se odnosi na utjecaj ograničavajuće prakse na tržište i da na temelju analize njihovog sadržaja proizlazi da su u tablicama koje se tamo spominju samo preuzeti broječni podaci koji se spominju u toj odluci ili ti podaci nisu potrebni za razumijevanje obrazloženja Komisije u odnosu na utjecaj zabranjenog sporazuma.
- 102 S obzirom na prethodna objašnjenja, ne može se smatrati da je nedostatak tablica navedenih u točki 79. ove presude u prilogu prvoj odluci spriječio tužitelja da razumije utvrđene činjenice koje su sadržane u prvoj odluci.
- 103 Kao drugo, tužitelj se poziva na sudsku praksu suca Unije prema kojoj izreka i obrazloženje dostavljene odluke moraju odgovarati izreci i obrazloženju odluke koju je donio kolegij povjerenika Komisije, osim ako se radi o jednostavnim pravopisnim ili gramatičkim ispravcima koji se još mogu unijeti u akt koji konačno donosi kolegij. U konkretnom slučaju, prva odluka je tužitelju dostavljena nepotpuna jer nije sadržavala svoje priloge. Moglo bi se zaključiti da kolegij povjerenika Komisije nije odobrio akt u cijelosti, što bi predstavljalo povredu Poslovnika Komisije, posebno postupka autentifikacije i načela kolegijalnosti.
- 104 Upitan o tome tijekom rasprave, tužitelj je naveo da odustaje od svog tužbenog razloga koji se temelji na povredi postupka autentifikacije prve odluke. U odnosu na navodnu povredu načela kolegijalnosti, tužitelj je naveo, u bitnom, da se njegov tužbeni razlog temelji na činjenici da kolegij povjerenika Komisije nije bio u stanju donijeti odluku na temelju potpunog poznavanja predmeta.
- 105 U odnosu na to, valja smatrati da nedostatak tablica spomenutih u točki 79. ove presude u prilogu prve odluke može dovesti do nezakonitosti pobijane odluke samo ako takav nedostatak nije omogućio kolegiju povjerenika Komisije da na temelju potpunog poznavanja predmeta sankcionira ponašanje navedeno u članku 1. pobijane odluke, odnosno bez dovodenja u zabludu u pogledu važne točke zbog netočnosti ili manjkavosti (vidjeti u tom smislu i analogno presude Općeg suda od 10. srpnja 1991.,

RTE/Komisija, T-69/89, Zb., str. II-485, t. 23. do 25., od 27. studenoga 1997., Kaysersberg/Komisija, T-290/94, Zb., str. II-2137., t. 88., od 15. ožujka 2000., Cimenteries CBR i dr./Komisija, T-25/95, T-26/95, T-30/95 do T-32/95, T-34/95 do T-39/95, T-42/95 do T-46/95, T-48/95, T-50/95 do T-65/95, T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, Zb., str. II-491., t. 742., i od 17. veljače 2011., Zhejiang Xinshiji Foods i Hubei Xinshiji Foods/Vijeće, T-122/09, t. 104. i 105.).

- 106 Budući da su, bez obzira na nedostatak navedenih tablica, elementi na kojima se temelji pobijana odluka dovoljno pravno izloženi u tekstu iste (vidjeti točke 81. do 102. ove presude), ne može se tvrditi da kolegij povjerenika Komisije u vrijeme donošenja prve odluke nije u potpunosti poznao sve elemente na kojima se mjera temelji. Stoga takav propust nije mogao učiniti postupak donošenja pobijane odluke nezakonitim i nije takav da bi se zbog toga mogla osporiti zakonitost iste.
- 107 Kao treće, tužitelj ističe da odluka o izmjeni predstavlja samo dostavu priloga koji nedostaju u prvoj odluci i da sadrži tri članka čija se numeracija „preklapa“ s onom iz prve odluke. S jedne strane, Komisija nije mogla donijeti odluku o „cijelom i nepotpunom tekstu“, ali je morala donijeti odluku o cjelokupnom tekstu pobijane odluke. S druge strane, članak 2. odluke o izmjeni, u kojemu se spominju adresati iste ne uklapa se u cijelosti s člankom 2. prve odluke, koji upućuje na visinu sankcija. Ta je zbrka neprihvatljiva sa stajališta pravne sigurnosti i poštovanja prava obrane.
- 108 Kao prvo, valja smatrati da ovlast koju ima Komisija za donošenje određenog akta mora nužno sadržavati i ovlast za izmjenu tog akta, uz poštovanje odredbi koje se odnose na njezinu nadležnost kao i poštovanje forme i postupaka predviđenih u tom smislu u Ugovoru (vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika Tizzana za presudu Suda od 13. srpnja 2004., Komisija/Vijeće, C-27/04, Zb., str. I-6649., I-6653., t. 134. i 143.). Iz toga proizlazi da je Komisija mogla osnovano donijeti odluku o izmjeni kako bi pridružila nedostajuće tablice u prilogu pobijane odluke. Također valja naglasiti u tom pogledu da je Komisija izrijeком uputila, u uvodnom dijelu odluke o izmjeni, na prvu odluku, za koju je izostavila priloge prilikom njezinog donošenja.
- 109 Kao drugo, u odnosu na tužiteljev argument koji se temelji na navodnoj zabuni do koje je dovela izreka odluke o izmjeni, valja navesti da iz izreke odluke o izmjeni jasno proizlazi da se ona ne „superponira“ izreci prve odluke. Tako članak 1. odluke o izmjeni, koji jedini unosi izmjene u prvu odluku, točno određuje izmjene koje se odnose na: a) tekst osam bilješki na dnu stranice koje su tom odredbom numerirane i ispravljene, i b) dodavanje, kao priloga pobijanoj odluci, tablica u prilogu odluci o izmjeni. Osim toga, članak 2. odluke o izmjeni ograničava se na nabrojanje adresata navedene odluke.
- 110 Iz navedenog proizlazi da zajedničko čitanje prve odluke i odluke o izmjeni ne dovodi do zabune, tako da povreda načela pravne sigurnosti i zaštite prava obrane tužitelja, koja bi proizlazila iz takve zabune, nije utvrđena.
- 111 Prvi tužbeni razlog valja stoga odbiti.

O drugom tužbenom razlogu koji se temelji na nenadležnosti Komisije i na pogrešci koja se tiče prava glede izbora pravnog temelja za pobijanu odluku

- 112 U okviru drugog tužbenog razloga tužitelj smatra da je pobijana odluka nezakonita jer Komisija nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u nije više bila nadležna za donošenje pobijane odluke na temelju članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u.
- 113 Prije svega, prestanak važenja Ugovora o EZUČ-u nužno ima za posljedicu to da je Komisija prestala biti nadležna za primjenu odredbi iz tog ugovora.

- 114 Kao prvo, sukladno člancima 54. i 70. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora od 23. svibnja 1969., ugovor između država koji prestaje važiti ne može služiti kao temelj ni za obveze ni za nadležnosti, osim ako države ugovornice ne izraze suprotnu volju. Članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u ne može se stoga primijeniti retroaktivno, „pa ni njegov materijalni sadržaj“, osim u slučaju postojanja posebne prijelazne odredbe koja bi to dopuštala.
- 115 Kao drugo, Komisija ne može na temelju „sličnosti“ članka 65. Ugovora o EZUČ-u i članka 81. UFEU-a, koji se ne „preklapaju“ u cijelosti, dodijeliti sebi nadležnost i sankcionirati tužitelja.
- 116 Kao treće, zajednička primjena Uredbe br. 1/2003 i članka 65. Ugovora o EZUČ-u, kada potonji nije više na snazi, također ne čini valjanu osnovu za izricanje sankcija i kršila bi načelo pravne sigurnosti kao i načelo dodijeljenih ovlasti te zakonitosti kaznenih djela i kazni (*nullum crimen nulla poena sine lege*), jer iz Uredbe br. 1/2003 nesporno proizlazi da ona samo dopušta Komisiji da izrekne novčane kazne za povrede članaka 81. i 82. Ugovora o EZ-u. Time što je utemeljila pobijanu odluku na člancima 7. i 23. Uredbe br. 1/2003, Komisija je, kako bi uskladila svoje postupanje s presudom SP i dr./Komisija, već citirano u točki 21. gore kojom je poništena odluka iz 2002., produžila vremensko važenje članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u i time očito povrijedila ovlasti Vijeća.
- 117 Tužitelj u svojoj replici dodaje da načela koja uređuju preuzimanje pravila u konkretnom slučaju ne mogu opravdati primjenu članka 65. Ugovora o EZUČ-u na činjenice koje su se dogodile u vrijeme dok je taj propis bio na snazi, jer je primjena odredbi koje nisu više na snazi isključena kad to dovodi do povrede načela dodijeljenih ovlasti. Tužitelj navodi također da Komisija ne može primjenjujući Uredbu br. 1/2003 pokrenuti novi postupak, zato što je glede njezinog prava na progon i sankcioniranje nastupila zastara primjenom članka 25. iste uredbe.
- 118 Kao drugo, tužitelj smatra da je Komisija, s obzirom na to da je u vrijeme donošenja odluke o izmjeni Ugovor o funkcioniranju Europske unije već bio na snazi, bila dužna ponovno donijeti pobijanu odluku na temelju toga novog ugovora, zbog razloga koji su povezani s načelima pravne sigurnosti i preuzimanjem pravila.
- 119 Komisija je uvodno, u svojem odgovoru na repliku, istaknula da prigovor koji se temelji na zastari njezinog prava da utvrdi i sankcionira predmetnu povredu nije istaknut u tužbi i da je nedopušten.
- 120 U skladu s člankom 48. stavkom 2. Poslovnika, zabranjeno je iznošenje novih razloga tijekom postupka, osim ako se isti ne temelje na pravnim ili činjeničnim pitanjima za koja se saznalo tijekom postupka. Međutim, razlog koji predstavlja proširenje ranijeg tužbenog razloga, neposredno ili posredno navedenog u tužbi kojom je pokrenut postupak i koji je usko povezan s njom, mora se proglasiti dopuštenim (presuda Općeg suda od 19. rujna 2000., Dürbeck/Komisija, T-252/97, Zb., str. II-3031., t. 39., potvrđen povodom žalbe rješenjem Suda od 13. studenoga 2001., Dürbeck/Komisija, C-430/00 P, Zb., str. I-8547., t. 17.). Slična odluka donesena je u odnosu na prigovor koji je istaknut u prilog tužbenom razlogu (presuda Joynton/Komisija, već citirano u t. 59., t. 156.).
- 121 Suprotno tome, prigovor dostavljen u stadiju davanja replike koji se ne može smatrati proširenjem tužbenog razloga zato što se sastoji od nove pravne i činjenične argumentacije te se temelji na elementima koji su tužitelju bili poznati u vrijeme podnošenja tužbe mora se proglasiti nedopuštenim (presuda Općeg suda od 21. listopada 2010., Umbach/Komisija, T-474/08, t. 60.).
- 122 U konkretnom slučaju, valja navesti da prigovor koji se temelji na zastari prava Komisije za sankcioniranje nije istaknut u tužbi i ne predstavlja proširenje tužbenog razloga istaknutog u istoj. Zbog toga je nedopušten.
- 123 Osim toga, sukladno sudskoj praksi koja je navedena u točki 57. ove presude, valja također odbiti kao nedopušten prigovor tužitelja koji se odnosi na stupanje na snagu Ugovora o funkcioniranju Europske unije prije donošenja odluke o izmjeni, koji je u cijelosti neosnovan.

O izboru pravnog temelja pobijane odluke

- 124 Valja podsjetiti da su ugovori Zajednice uspostavili novi pravni poredak u čiju korist su države ograničile, na sve više područja, svoja suverena prava i čiji subjekti nisu samo države članice, već i njihovi državljani (vidjeti u tom smislu presude Suda od 5. veljače 1963., van Gend & Loos, 26/62, Zb., str. 1.; od 15. srpnja 1964., Costa, 6/64, Zb., str. 1141., 1159.; mišljenje Suda 1/91 od 14. prosinca 1991., Zb., str. I-6079., t. 21.; i presude Općeg suda SP i dr./Komisija, već citirano u t. 21., t. 70., i od 1. srpnja 2009., ThyssenKrupp Stainless/Komisija, T-24/07, Zb., str. II-2309., t. 63.).
- 125 U okviru toga pravnog poretka institucije raspoložu samo dodijeljenim ovlastima. Zbog tog se razloga u preambuli akata Zajednice navodi pravni temelj koji daje ovlast predmetnoj instituciji da postupa u konkretnom slučaju. Odabir prikladnog pravnog temelja ima doista ustavnu važnost (vidjeti presude SP i dr./Komisija, već citirano u t. 21., t. 71., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 64. i navedenu sudsku praksu).
- 126 U konkretnom slučaju, valja navesti da se u preambuli pobijane odluke upućuje na odredbe Ugovora EZUČ-u, i to na članke 36., 47. i 65. Ugovora o EZUČ-u, te se također spominje Ugovor o EZ-u, Uredba br. 17, osobito njezin članak 11., i Uredba br. 1/2003, i to njezin članak 7. stavak 1., njezin članak 18. i njezin članak 23. stavak 2., te Uredba Komisije (EZ) br. 2842/98 od 22. prosinca 1998. o saslušanju stranaka u određenim postupcima prema člancima 85. i 86. Ugovora o EZ-u (SL L 354, str. 18.).
- 127 Također valja navesti da je u obrazloženju pobijane odluke, u uvodnoj izjavi 1., Komisija ukazala na to da se „ovom odlukom utvrđuje povreda članka 65. stavka 1. [Ugovora o EZUČ-u] i [da je ona] donesena na temelju članka 7. stavka 1. Uredbe br. 1/2003“. U uvodnoj izjavi 3. pobijane odluke Komisija je dodala da se „ovom odlukom, [...] izriču novčane kazne poduzetnicima adresatima na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003“.
- 128 U uvodnoj izjavi 350. pobijane odluke Komisija je stoga ukazala na to da smatra da „članak 7. stavak 1. i članak 23. stavak 2. Uredbe br. 1/2003 čine prikladan pravni temelj koji je ovlašćuje da donese ovu odluku“ i da „na temelju članka 7. stavka 1., [...] utvrđuje povredu članka 65. stavka 1. [Ugovora o EZUČ-u] i obvezuje adresate ove odluke da prestanu s takvim ponašanjem, dok im sukladno članku 23. stavku 2. izriče novčane kazne“ (vidjeti također uvodnu izjavu 361. pobijane odluke).
- 129 U tim okolnostima, valja smatrati da pobijana odluka, kojom je Komisija utvrdila povredu članka 65. stavka 1. Ugovora EZUČ-u i izrekla tužitelju novčanu kaznu, koristi kao pravni temelj članak 7. stavak 1. Uredbe br. 1/2003 za utvrđenje povrede i članak 23. stavak 2. Uredbe br. 1/2003. za izricanje novčane kazne.

O ovlasti Komisije za utvrđenje i sankcioniranje povrede članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u, nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, na temelju Uredbe br. 1/2003

- 130 Kao prvo, valja ponoviti da odredba koja predstavlja pravni temelj akta i koja ovlašćuje instituciju Unije da donese predmetni akt mora biti na snazi u trenutku njegovog donošenja (presude Suda od 4. travnja 2000., Komisija/Vijeće, C-269/97, Zb., str. I-2257., t. 45.; od 29. ožujka 2011., ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., C-201/09 P i C-216/09 P, Zb., str. I-2239., t. 75.; i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, C-352/09 P, Zb., str. I-2359., t. 88.; presude SP i dr./Komisija, već citirano u t. 21., t. 118. i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 74.), što je nesporno slučaj s člankom 7. stavkom 1. i člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, koji čine pravni temelj pobijane odluke.

- 131 Kao drugo, valja naglasiti da su ugovori Zajednice uspostavili jedinstveni pravni sustav u okviru kojeg, kao što to proizlazi iz članka 305. stavka 1. Ugovora o EZ-u, Ugovor o EZUČ-u čini poseban sustav koji odstupa od pravila opće naravi utvrđenih Ugovorom o EZ-u (vidjeti presude Općeg suda od 31. ožujka 2009., ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, T-405/06, Zb., str. II-771., t. 57., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 75. i navedenu sudsku praksu).
- 132 Ugovor o EZUČ-u predstavlja stoga, sukladno članku 305. stavku 1. Ugovora o EZUČ-u, *lex specialis* koji odstupa od *lex generalis* Ugovora o EZ-u (presuda Suda od 24. listopada 1985., Gerlach, 239/84, Zb., str. 3507, t. 9. do 11.; mišljenje Suda 1/94 od 15. studenoga 1994., Zb., str. I-5267., t. 25. do 27.; presuda SP i dr./Komisija, već citirano u t. 21., t. 111., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 76., potvrđeno povodom žalbe presudom ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 70. i 73.).
- 133 Iz navedenog proizlazi da su, što se tiče funkcioniranja zajedničkog tržišta, pravila Ugovora o EZUČ-u i sve odredbe koje služe za njegovu primjenu ostala na snazi, bez obzira na važenje Ugovora o EZ-u (presude Suda Gerlach, već citirano u t. 132., t. 9., i od 24. rujna 2002., Falck i Acciaierie di Bolzano/Komisija, C-74/00 P i C-75/00 P, Zb., str. I-7869., t. 100.; presuda ThyssenKrupp Stainless/Komisija, citirana u t. 124., t. 77., koja je potvrđena povodom žalbe presudom ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 70. i 73.).
- 134 Međutim, kada neka pitanja nisu bila uređena odredbama Ugovora o EZUČ-u ili propisima donesenim na temelju njega, Ugovor o EZ-u i odredbe koje su bile donesene radi njegove primjene, čak i prije prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, mogli su se primjenjivati na proizvode koji pripadaju u područje Ugovora o EZUČ-u (presude Suda od 15. prosinca 1987., Deutsche Babcock, 328/85, Zb., str. 5119., t. 10., i Falck i Acciaierie di Bolzano/Komisija, već citirano u t. 133., t. 100.; presude Općeg suda od 25. listopada 2007., Ferriere Nord/Komisija, T-94/03, t. 83., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 78., koja je potvrđena povodom žalbe presudom ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 70. i 73.).
- 135 Sukladno svojem članku 97., Ugovor o EZUČ-u prestao je važiti 23. srpnja 2002. Slijedom toga, 24. srpnja 2002. područje primjene općeg sustava koji je izveden iz Ugovora o EZ-u proširilo se na područja koja su prvotno bila uređena Ugovorom o EZUČ-u (presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 58., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 79., koje su potvrđene povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 59. i 63., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 70. i 73.).
- 136 Iako je prijelaz s pravnog okvira Ugovora o EZ-u na onaj iz Ugovora o EZUČ-u doveo do, počevši od 24. srpnja 2002., izmjene pravnih osnova, primjenjivih postupaka i materijalnih propisa, ta se izmjena uklapa u kontekst jedinstva i kontinuiteta pravnog poretka Zajednice i njegovih ciljeva (presude Općeg suda od 12. rujna 2007., González y Díez/Komisija, T-25/04, Zb., str. II-3121., t. 55.; ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 59., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 80., potvrđenima povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 60. i 63., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 71. i 73.).
- 137 U tom pogledu valja navesti da su uspostava i održavanje sustava slobodnog tržišnog natjecanja, u okviru kojeg su osigurani uobičajeni uvjeti tržišnog natjecanja koji su polazište za pravila u području državnih potpora i zabranjenih sporazuma između poduzetnika, važan cilj Ugovora o EZ-u i Ugovora o EZUČ-u (vidjeti presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 60., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 81. i navedenu sudsku praksu, potvrđene povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 60. i 63., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 71. i 73.).

- 138 U tom kontekstu, iako se pravila Ugovora o EZUČ-u i Ugovora o EZ-u koja uređuju područje zabranjenih sporazuma djelomično razlikuju, valja naglasiti da su pojmovi sporazuma i usklađenog djelovanja u smislu članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u istovjetni pojmovima sporazuma i usklađenog djelovanja u smislu članka 81. Ugovora o EZ-u te da sudac Unije te dvije odredbe tumači na isti način. Stoga postizanje cilja stvarnog tržišnog natjecanja u području koje je bilo prvotno obuhvaćeno zajedničkim tržištem za ugljen i čelik nije prekinuto zbog činjenice prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, te je ista institucija, Komisija odnosno upravno tijelo koje je nadležno za provedbu i razvoj politike tržišnog natjecanja u općem interesu Europske zajednice, nastavila postizati isti cilj u okviru Ugovora o EZ-u (vidjeti presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 61., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 82. i navedenu sudsku praksu, potvrđene povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 60. i 63., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 71. i 73.).
- 139 Nastavak pravnog poretka Zajednice i ciljeva koji su temelj njezinog djelovanja, s obzirom na to da je ona sljednica Europske zajednice za ugljen i čelik, stoga zahtijeva da, u postupovnom okviru koji je u njenom središtu, Europska zajednica osigura za slučajeve koji su nastali tijekom važenja Ugovora o EZUČ-u poštovanje prava i obveza koje su naložene *eo tempore* kako državama članicama tako i pojedincima na temelju Ugovora o EZUČ-u i pravila koja služe za njegovu primjenu. Ta se potreba nameće utoliko više što se deformacija tržišnog natjecanja koja proizlazi iz nepoštovanja pravila iz područja zabranjenog sporazuma može povećati nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u (vidjeti presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 63., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 83. i navedenu sudsku praksu, potvrđene povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 62. i 63., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 72. i 73.).
- 140 Sud je stoga također podsjetio da sukcesija Ugovora o EZUČ-u, Ugovora o EZ-u i Ugovora o FEU-u osigurava, kako bi se zajamčilo slobodno tržišno natjecanje predviđeno u članku 65. stavku 1. Ugovora o EZUČ-u, da je svako ponašanje koje je činjenično odgovaralo članku 65. stavku 1. Ugovora o EZUČ-u, bez obzira na to je li nastupilo prije ili nakon 23. srpnja 2002., moglo biti sankcionirano od strane Komisije i da to i nadalje može biti (presude ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 65. do 67. i t. 77., i ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 55. do 57. i t. 65.).
- 141 Osim toga, s jedne strane, iz sudske prakse, sukladno načelu koje je zajedničko pravnim sustavima država članica, čije se podrijetlo može pronaći u rimskom pravu, proizlazi da kod promjene zakonodavstva mora biti osiguran nastavak pravnih struktura, osim ako zakonodavac nije izrazio drukčiju volju, i da se, s druge strane, to načelo primjenjuje i kod izmjena primarnog prava Unije (presude Suda od 25. veljače 1969., Klomp, 23/68, Zb., str. 43., t. 13., i ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 62.).
- 142 Ništa ne ukazuje na to da je zakonodavac Unije želio da se u odnosu na tajna djelovanja koja su zabranjena na temelju Ugovora o EZUČ-u može nakon njegovog prestanka važenja izbjeći primjena bilo kakve sankcije (presuda ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 64.).
- 143 Naime, s jedne strane, Sud je utvrdio da su Vijeće i predstavnici vlada država članica istaknuli spremnost da usvoje sve mjere koje su potrebne za rješavanje posljedica prestanka važenja navedenog ugovora. S druge strane, Sud je naglasio da je Komisija navela da nije dužna podnositi prijedloge prijelaznih odredbi, osim ako se to ne smatra nužnim, i da drži, u odnosu na primjenjiva opća načela prava, da ne postoji takva potreba za pravno područje o zabranjenim sporazumima (presuda ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 75.).

- 144 Slijedom navedenog, tužitelj nije dao nijedan valjan argument koji se tiče nepostojanja prijelaznih odredbi u tom području (vidjeti u tom smislu presudu ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 76.).
- 145 U tim okolnostima, bilo bi protivno cilju i dosljednosti ugovora i nespojivo s nastavkom pravnog poretka Unije ako Komisija ne bi imala ovlasti osigurati jedinstvenu primjenu odredaba iz Ugovora o EZUČ-u koje nastavljaju proizvoditi učinke i nakon prestanka važenja istog (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 18. srpnja 2007., Lucchini, C-119/05, Zb., str. I-6199., t. 41.).
- 146 Iz svega navedenog, suprotno tužiteljevim tvrdnjama, proizlazi da Uredba br. 1/2003 i osobito njezin članak 7. stavak 1. i njezin članak 23. stavak 2. treba tumačiti tako da omogućuju Komisiji da utvrdi postojanje i sankcionira, nakon 23. srpnja 2002., zabranjene sporazume koji su nastali u sektorima koji ulaze u područje primjene Ugovora o EZUČ-u *ratione materiae* i *ratione temporis*, i to u slučaju kada odredbe navedene uredbe izrijeком ne spominju članak 65. Ugovora o EZUČ-u (vidjeti presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 64., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 84., i navedenu sudsku praksu, potvrđene povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 74., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 72., 73. i 87.). Argumenti koje je u odnosu na to izrazio tužitelj i koji teže dokazivanju toga da zajednička primjena Uredbe br. 1/2003 i članka 65. Ugovora o EZUČ-u, iako ovaj posljednji više nije bio na snazi, ne čini valjanu osnovu za izricanje sankcija i krši načelo dodijeljenih ovlasti, moraju se stoga odbiti.
- 147 Osim toga, valja navesti da se, u okviru pravnog poretka Unije, pravila Ugovora o EZ-u na području koje je prvotno bilo uređeno Ugovorom o EZUČ-u moraju primijeniti zbog poštovanja načela koja uređuju vremensku primjenu zakona. U odnosu na to, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, kad se postupovna pravila općenito prestaju primjenjivati na sve postupke koji su započeti u vrijeme dok su ona bila na snazi, isto ne vrijedi za materijalna pravila. Naime, potonja se moraju tumačiti, kako bi se zajamčilo poštovanje načela pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja, tako da se odnose na slučajeve koji su nastali prije njihovog stupanja na snagu samo ako jasno proizlazi iz njihovog sadržaja, ciljeva ili strukture da im takav učinak mora biti dodijeljen (presude Suda od 12. studenoga 1981., Meridionale Industria Salumi i dr., 212/80 do 217/80, Zb., str. 2735., t. 9., i od 10. veljače 1982., Bout, 21/81, Zb., str. 381., t. 13.; presude Općeg suda od 19. veljače 1998., Eyckeler & Malt/Komisija, T-42/96, Zb., str. II-401., t. 55.; ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 65., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 85., potvrđen povodom žalbe presudom ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 79.).
- 148 U tom pogledu, u odnosu na pitanje primjene materijalnih odredbi na pravni slučaj koji se nesporno dogodio prije prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, nastavak pravnog poretka Unije i potrebe načela pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja nalažu primjenu materijalnih odredbi Ugovora o EZUČ-u koje se primjenjuju na činjenice koje potpadaju u njegovo područje primjene *ratione materiae* i *ratione temporis*. To što u trenutku ocjene činjeničnog stanja predmetni pravni okvir više nije bio na snazi zbog prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u ne mijenja naprijed navedeno, jer se ta ocjena odnosi na pravni slučaj koji se nesporno dogodio u vrijeme u kojemu su bile primjenjive materijalne odredbe koje su preuzete iz Ugovora o EZUČ-u (presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 66., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 86., potvrđeno povodom žalbe presudom ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 79.; vidjeti također u tom smislu presudu Ferriere Nord/Komisija, već citirano u t. 134., t. 96.).
- 149 U konkretnom slučaju, u odnosu na materijalni propis valja napomenuti da se pobijana odluka odnosi na pravni slučaj koji je nesporno nastao prije prestanka važenje Ugovora o EZUČ-u 23. srpnja 2002., u razdoblju u kojemu je izvršena povreda od 6. prosinca 1989. do 4. srpnja 2000. (vidjeti t. 37. ove presude). Zbog nepostojanja retroaktivnog učinka materijalnog prava o tržišnom natjecanju koje se primjenjuje od 24. srpnja 2002., valja navesti da je članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u materijalno pravilo koje se može primijeniti i koje je Komisija doista i primijenila u pobijanoj odluci, a imajući u

vidu narav Ugovora o EZ-u kao *lex generalis* u odnosu na Ugovor o EZUČ-u, što je uređeno u članku 305. Ugovora o EZ-u, proizlazi da je posebni sustav koji je nastao iz Ugovora o EZUČ-u i iz propisa koji su doneseni radi njegove primjene, sukladno načelu *lex specialis derogat legi generali*, jedini primjenjiv na slučajeve nastale nakon 24. srpnja 2002. (vidjeti u tom smislu presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 68., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 89., potvrđene povodom žalbe presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 13., t. 77., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 79.).

- 150 Slijedom navedenog tužitelj ne može osnovano tvrditi da, prema načelu zakonitosti kaznenih djela i kazni, materijalna norma za čije je kršenje predviđena sankcija mora biti na snazi ne samo u vrijeme počinjenja nezakonite radnje, već i u vrijeme donošenja odluke kojom se izriče sankcija.
- 151 Nadalje, Sud je podsjetio da načelo zakonitosti kaznenih djela i kazni, kako je uređeno u članku 49. stavku 1. Povelje o temeljnim pravima, zahtijeva da propisi Unije jasno određuju kažnjiva djela i sankcije (vidjeti presudu ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 80. i navedenu sudsku praksu).
- 152 Također, načelo pravne sigurnosti traži da takvi propisi omogućе zainteresiranim osobama da se upoznaju sa opsegom obveza koje su im naložene i da nedvojbeno saznaju koja su njihova prava i obveze te da postupaju u skladu s njima (vidjeti presudu ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 81. i navedenu sudsku praksu).
- 153 Budući da su prije nastanka događaja ugovori jasno određivali nezakonite radnje kao i narav i težinu sankcija koje se mogu izreći po toj osnovi, cilj navedenih načela nije bio taj da se poduzetnicima zbog kasnije izmjene pravne osnove i postupovnih odredbi omogućі da izbjegnu svaku sankciju za njihovo nezakonito ponašanje u prošlosti (presude ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 70., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 83.).
- 154 Valja navesti da poduzetnik koji postupа s dužnom pažnjom i koji se nalazi u istoj situaciji kao i tužitelj ne može ni u kojem trenutku zanemariti posljedice svojeg ponašanja, niti računati na to da će zbog prijelaza s pravnog okvira Ugovora o EZ-u na onaj iz Ugovora o EZUČ-u moći izbjeći svaku sankciju za povrede članka 65. Ugovora o EZUČ-u koje su počinjene u prošlosti (presude ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 73., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 86.).
- 155 Nadalje, pobijana odluka donesena je na temelju članka 7. stavka 1. i članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 nakon završetka postupka koji je vođen sukladno Uredbama br. 17 i br. 1/2003. Odredbe koje se odnose na pravni temelj i na postupak koji se odvijao sve do donošenja pobijane odluke spadaju u postupovni propis u smislu sudske prakse navedene u točki 147. ove presude. Budući da je pobijana odluka donesena nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, Komisija je ispravno primijenila pravila koja su sadržana u Uredbi br. 1/2003 (vidjeti presude ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 67., i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u t. 124., t. 87. i navedenu sudsku praksu, potvrđene povodom žalbi presudama ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., već citirano u t. 130., t. 74., i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 90.; vidjeti također u tom smislu presudu Ferriere Nord/Komisija, već citirano u t. 134., t. 96.).
- 156 Slijedom navedenog ovaj tužbeni razlog valja odbiti.

O trećem tužbenom razlogu koji se temelji na povredi prava obrane tužitelja i na pogrešci koja se tiče prava

- 157 U tom tužbenom razlogu tužitelj ističe kao sporno to što nije ponovno otvoren postupak i što nije poslana nova obavijest o utvrđenim činjenicama prije donošenja pobijane odluke, kao i to što je u konkretnom slučaju pogrešno primijenjeno načelo *lex mitior*.
- 158 Komisija je uvodno, u svojem odgovoru na repliku, navela da je tužitelj u svojoj replici istaknuo prigovore koji nisu sadržani u tužbi, a koji se odnose na navodnu nezakonitost akata koji su bili doneseni prije odluke iz 2002., na navodni nedostatak istrage o utjecaju zabranjenog sporazuma na trgovinu između država članica i na navodno kršenje ovlasti koje su priznate nacionalnim tijelima na temelju Uredbe br. 1/2003.
- 159 Uvažavajući sudsku praksu navedenu u točkama 120. i 121. ove presude, valja prije svega navesti da se prigovor u odnosu na nezakonitost akata donesenih prije odluke iz 2002. mora smatrati proširenjem prigovora prema kojemu Komisija nije mogla zakonito donijeti pobijanu odluku a da prethodno ponovno ne otvori upravni postupak, pa je iz tog razloga on dopušten.
- 160 Nadalje, prigovor koji se odnosi na navodni izostanak istrage o utjecaju zabranjenog sporazuma na trgovinu između država članica bio je istaknut u tužbi te je bio vezan uz argumente koji su istaknuti u drugom dijelu ovog tužbenog razloga, prema kojima članak 81. stavak 1. Ugovora o EZ-u predviđa, u odnosu na odgovarajuću odredbu Ugovora o EZUČ-u, dodatni uvjet koji se odnosi na utjecaj na trgovinu između država članica. Prigovor je stoga također dopušten.
- 161 Konačno, prigovor koji se temelji na navodnoj povredi ovlasti koje su priznate nacionalnim tijelima na temelju Uredbe br. 1/2003 nije sadržan u tužbi i ne predstavlja proširenje prigovora spomenutog u istoj. Prigovor je zbog toga nedopušten.

O prvom dijelu koji se odnosi na ponovno otvaranje upravnog postupka i na nedostatak nove obavijesti o utvrđenim činjenicama

- 162 Tužitelj je istaknuo da je Komisija povrijedila njegova prava obrane time što nije ponovno otvorila upravni postupak i što mu nije prije ponovnog donošenja pobijane odluke dostavila novu obavijest o utvrđenim činjenicama.
- 163 Valja podsjetiti da članak 27. stavak 1. Uredbe br. 1/2003 propisuje kako slijedi:

„Prije donošenja odluke sukladno člancima 7., 8., i 23. te članku 24. stavku 2., Komisija poduzetnicima ili udruženjima protiv kojih vodi postupak pruža priliku da budu saslušani u vezi s preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisije. Komisija svoje odluke temelji samo na činjenicama za koje je strankama omogućeno da se o njima izjasne. Podnositelji zahtjeva moraju biti uključeni u postupak koji vodi Komisija.“

- 164 Osim toga, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da poštovanje prava obrane tijekom cijelog postupka koji može rezultirati sankcijama, posebno novčanim kaznama ili periodičnim penalima, predstavlja temeljno načelo prava Unije koje treba biti poštovano i u slučaju kad se radi o postupku upravne naravi. U tom pogledu, obavijest o utvrđenim činjenicama predstavlja postupovno jamstvo da će se primijeniti temeljno načelo Unije koje zahtijeva poštovanje prava obrane tijekom cijelog postupka. To načelo zahtijeva da obavijest o utvrđenim činjenicama koju Komisija upućuje poduzetniku kojemu namjerava izreći sankciju zbog povreda pravila tržišnog natjecanja sadrži bitne elemente koje ima protiv poduzetnika, kao što su činjenice koje mu stavlja na teret, kvalifikacija istih te dokazi na kojima Komisija temelji svoj stav, kako bi taj poduzetnik bio u mogućnosti korisno istaknuti svoje argumente u okviru upravnog postupka koji je pokrenut u odnosu na njega (vidjeti u tom smislu presude Suda od

3. rujna 2009., Papierfabrik August Koehler i dr./Komisija, C-322/07 P, C-327/07 P i C-338/07 P, Zb., str. I-7191., t. 34. i 36. i navedenu sudsku praksu, i Prym i Prym Consumer/Komisija, C-534/07 P, Zb., str. I-7415., t. 26. do 28.).
- 165 Poštovanje prava obrane nalaže da se zainteresiranom poduzetniku omogući da tijekom upravnog postupka korisno iznese svoje stajalište o događaju i o značaju navedenih činjenica i okolnosti kao i o dokumentima Komisije u prilog navodu o postojanju povrede (vidjeti presudu Suda od 7. siječnja 2004., Aalborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Zb., str. I-123., t. 66. i navedenu sudsku praksu).
- 166 Kao prvo, tužitelj ističe da, pod pretpostavkom da se povreda počinjena od strane Komisije glede izbora pravnog temelja odluke može jednostavno kvalificirati kao povreda postupka, jednostrano preispitivanje normi koje se mogu primijeniti na ovaj predmet sukladno načelu *lex mitior* i točki 5. pobijane odluke, koja je sadržana u dijelu III. iste pod nazivom „Pravna ocjena“, nije u skladu s člankom 27. Uredbe br. 1/2003. Naime, od tužitelja nije nikada zatraženo očitovanje o analizi i zajedničkoj primjeni članka 65. Ugovora o EZUČ-u i članka 81. Ugovora o EZ-u, a obrazloženje Komisije nije sadržano u obavijesti o utvrđenim činjenicama, već jedino u dodatnoj obavijesti o utvrđenim činjenicama, koja je u to vrijeme bila još „valjana“.
- 167 Valja uvodno navesti da se u točki 5. pobijane odluke raspravlja o pravnim posljedicama prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u u skladu s presudom SP i dr./Komisija, navedeno u točki 21. gore.
- 168 U toj je točki Komisija najprije uputila na svoju Obavijest o nekim vidovima postupanja s predmetima tržišnog natjecanja koji proizlaze iz činjenice prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u (SL 2002, C 152, str. 5.) i na obavijest o dodatno utvrđenim činjenicama u kojima je izvijestila predmetne poduzetnike da namjerava primijeniti pristup koji je naveden u toj prvoj obavijesti. Također je podsjetila na razloge iz presude SP i dr./Komisija, već citirano u točki 21., i na to da je izvijestila predmetne poduzetnike o tome da namjerava ponovno donijeti odluku nakon što je Opći sud poništio odluku iz 2002. tako što će ispraviti pravni temelj. Nakon toga je Komisija objasnila razliku između izbora pravnog temelja, koji je ovlašćuje da donese taj akt, postupovnih pravila i materijalnih pravila. U odnosu na izbor pravnog temelja Komisija je izložila razloge zbog kojih smatra da je bila nadležna za postupanje povodom povreda pravila tržišnog natjecanja u područjima na koje se primjenjuje Ugovor o EZUČ-u. U odnosu na postupovna pravila Komisija je ponovila da su postupovna pravila ona koja su bila primjenjiva u vrijeme njegova donošenja. Konačno, u odnosu na materijalna pravila Komisija je izložila načela koja uređuju preuzimanje pravila, koja mogu dovesti do primjene materijalnih odredbi koje u trenutku donošenja akta više nisu na snazi, a koje su ograničene načelom *lex mitior*.
- 169 Kao prvo, tužitelj ne može osnovano prigovoriti da od njega nije nikada zatraženo očitovanje o „analizi i zajedničkoj primjeni“ članka 65. Ugovora o EZUČ-u i članka 81. Ugovora o EZ-u. Iako obavijest o utvrđenim činjenicama, koja je donesena prije prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, nije sadržavala razvoj događaja u odnosu na posljedice prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u i analizu primjene članka 65. Ugovora o EZUČ-u i članka 81. Ugovora o EZ-u u odnosu na načelo *lex mitior*, u obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama, koja je donesena nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, posebno se raspravlja o posljedicama u ovom predmetu.
- 170 Stoga je, u točki 11. obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama, Komisija istaknula da su dvije odredbe Ugovora o EZUČ-u, koje se apstraktno mogu smatrati nepovoljnijima od ekvivalentnih odredbi Ugovora o EZ-u, članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u u odnosu na članak 81. stavak 1. Ugovora o EZ-u i članak 65. stavak 5. Ugovora o EZUČ-u u odnosu na članak 15. Uredbe br. 17. U točkama 12. do 15. te obavijesti Komisija je ispitala primjenu odredbi na predmetne činjenice te je zaključila da Ugovor o EZ-u nije *in concreto* povoljniji od Ugovora o EZUČ-u i da zbog toga načelo *lex mitior* ne može služiti kao valjana osnova za osporavanje primjene Ugovora o EZUČ-u kao materijalnog prava na činjenice konkretnog slučaja.

- 171 Točno je da u obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama Komisija nije ispitala neke aspekte pitanja može li se članak 65. stavak 2. Ugovora o EZUČ-u, koji se odnosi na iznimku od primjene nekih sporazuma, apstraktno kvalificirati kao nepovoljniji od članka 81. stavka 3. Ugovora o EZ-u. Međutim, s jedne strane, takav nedostatak može se objasniti time da je Komisija procijenila, u točki 11. te obavijesti (vidjeti t. 170. ove presude), da se jedino stavci 1. i 5. članka 65. Ugovora o EZUČ-u mogu, apstraktno gledajući, smatrati nepovoljnijima od istih odredbi Ugovora o EZ-u. S druge strane, u točki 6. obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama Komisija je ukazala na to da se članak 65. stavak 2. Ugovora o EZUČ-u ne može primijeniti na konkretan slučaj zbog razloga koji su izloženi u obavijesti o utvrđenim činjenicama. Tužitelj stoga ne može osnovano tvrditi da bi dokazao, da je imao mogućnost, da su određena djelovanja koja se odnose na cijenu mogla imati pozitivne učinke na klijente SP-a. Naime, iz obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama proizlazi da je Komisija zaključila da je zabranjeni sporazum u konkretnom slučaju imao jedino za cilj ograničiti tržišno natjecanje te da se nije mogla primijeniti nikakva iznimka.
- 172 U tom pogledu, u presudi SP i dr./Komisija, već citirano u točki 21. gore, Opći je sud naveo da odredba koja služi kao pravni temelj za akt mora biti na snazi u vrijeme njegovog donošenja i da je, sukladno članku 97. Ugovora o EZUČ-u, članak 65. stavci 4. i 5. Ugovora o EZUČ-u prestao važiti 23. srpnja 2002., tako da Komisija više nije mogla temeljiti svoju nadležnost na navedenim odredbama koje u vrijeme donošenja pobijane odluke nisu bile na snazi kako bi utvrdila povredu članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u i izreći novčane kazne poduzetnicima koji su sudjelovali u navedenoj povredi. Prema tome, Opći sud nije odlučio o meritumu spora i nije donio odluku o valjanosti postupovnih akata koji su prethodili njegovom donošenju.
- 173 Budući da prema ustaljenoj sudskoj praksi poništenje akta Unije nužno ne utječe na pripreme akte te se postupak koji ima za cilj nadomještanje poništenog akta u načelu može nastaviti od onog trenutka u kojem je nastala nezakonitost (presude Suda od 12. studenoga 1998., Španjolska/Komisija, C-415/96, Zb., str. I-6993., t. 31. i 32., i od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, Zb., str. I-8375., t. 73.; vidjeti presude Općeg suda od 15. listopada 1998., Industrie des poudres sphériques/Vijeće, T-2/95, Zb., str. II-3939., t. 91., i od 25. lipnja 2010., Imperial Chemical Industries/Komisija, T-66/01, Zb., str. II-2631., t. 125. i navedenu sudsku praksu), valja smatrati da presuda SP i dr./Komisija, već citirano u točki 21. gore, nije utjecala na zakonitost obavijesti o utvrđenim činjenicama i obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama te da je Komisija mogla osnovano nastaviti postupak od onog trenutka kad je nastala nezakonitost, tj. od trenutka donošenja odluke iz 2002.
- 174 Kao drugo, valja podsjetiti da je 30. lipnja 2008. Komisija također poslala tužitelju i drugim predmetnim poduzetnicima dopis kojim ih obavještava da ima namjeru ponovno donijeti odluku na pravnom temelju koji je izmijenjen u odnosu na onaj koji je bio primijenjen za donošenje odluke iz 2002. U tom dopisu, koji ne sadrži utvrđene činjenice u odnosu na poduzetnike adresate, Komisija je istaknula da namjerava donijeti novu odluku nakon što je presudom SP i dr./Komisija, već citirano u točki 21. gore, poništena odluka iz 2002. i ponovila je svoja stajališta glede načela *lex mitior* i pritom dodala da je područje primjene članka 65. stavka 2. Ugovora o EZUČ-u uže od onog iz članka 81. stavka 3. Ugovora o EZ-u. U tom pogledu je istaknula, kao što to je već spomenula u točki 6. obavijesti o dodatno utvrđenim činjenicama, da nije našla da u konkretnom slučaju valja primijeniti neku od tih dviju odredbi. Tužitelj nije u odgovoru na taj dopis istaknuo svoje primjedbe niti je izložio elemente kako bi dokazao da su ispunjeni uvjeti za izuzeće predviđeni u članku 81. stavku 3. Ugovora o EZ-u.
- 175 Iz prethodno navedenog proizlazi da tužitelj ne može osnovano tvrditi da su njegova prava obrane povrijeđena zato što od njega nije zatraženo očitovanje o „analizi i zajedničkoj primjeni“ članka 65. Ugovora o EZUČ-u i članka 81. Ugovora o EZ-u.

- 176 Kao drugo, tužitelj ne može osnovano tvrditi da se dopis Komisije od 30. lipnja 2008. ne može smatrati valjanom obavijesti o utvrđenim činjenicama obrazlažući da ne udovoljava uvjetima za to, jer da je vrlo kratka i predviđa rok za odgovor od jednog mjeseca, što odstupa od roka od dva mjeseca koji je uobičajeno predviđen za odgovor na obavijest o utvrđenim činjenicama.
- 177 Valja istaknuti, kao što je to učinila Komisija i kao što je već navedeno u točki 174. ove presude, da dopis od 30. lipnja 2008. ne sadržava nove utvrđene činjenice, već je njegov cilj izvijestiti predmetne poduzetnike o tome da Komisija namjerava donijeti novu odluku nakon što izmijeni pravni temelj. Prema sudskoj praksi, kada Komisija odluči, nakon poništenja odluke iz područja tržišnog natjecanja, ispraviti jednu ili više utvrđenih nezakonitosti i donijeti istovjetnu odluku koja ne sadrži nezakonitosti, ta se odluka odnosi na iste utvrđene činjenice o kojima su se poduzetnici već očitovali (presuda Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, već citirano u t. 173., t. 98.).
- 178 Budući da dopis od 30. lipnja 2008. nije obavijest o utvrđenim činjenicama, a što također proizlazi iz uvodnih izjava 6., 122. i 123., 390. i 391. pobijane odluke, tužiteljevi argumenti, prema kojima je, s jedne strane, Komisija povrijedila njegova prava obrane tako što mu je odredila samo rok od mjesec dana za dostavu očitovanja i, s druge strane, što je takva obavijest preštura, nisu relevantni.
- 179 Kao treće, tužitelj smatra da su njegova prava obrane povrijeđena jer Komisija nije pričekala njegovo očitovanje, nego mu je uputila zahtjev za pružanje informacija koje se odnose na njegove prihode prije isteka roka koji je sama odredila za dostavu očitovanja. Takav zahtjev općenito predstavlja „posljednji stadij“ koji prethodi donošenju odluke.
- 180 U tom pogledu valja najprije navesti da Komisija nije bila dužna pričekati očitovanje predmetnih poduzetnika prije nego što im je uputila zahtjeve za pružanje informacija sukladno članku 18. stavku 2. Uredbe br. 1/2003. Nadalje, sama činjenica da je Komisija uputila tužitelju zahtjev za pružanje informacija 24. srpnja 2008., tj. istog dana kad je tužitelj njoj uputio očitovanje na dopis od 30. lipnja 2008., nije dokaz da Komisija nije uzela u obzir argumente koje je tužitelj istaknuo u navedenom očitovanju. Tužiteljevu tezu uostalom opovrgava činjenica da je Komisija izrijekom odgovorila, u uvodnim izjavama 388. do 394. pobijane odluke, na očitovanja koja su predmetni poduzetnici istaknuli u odgovoru na dopis od 30. lipnja 1998.
- 181 Imajući u vidu sve izložene razloge, tužiteljev argument da navodno u konkretnom slučaju nije postupljeno po uputama Općeg suda danim u presudama ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u točki 131. gore, i ThyssenKrupp Stainless/Komisija, već citirano u točki 124. gore, nije relevantan. Prije svega, iz izloženog proizlazi da tužitelju nisu uskraćena postupovna jamstva u ovom predmetu. Nadalje, Komisija nije bila dužna uputiti tužitelju novu obavijest o utvrđenim činjenicama. Konačno, nije točno da se tužitelj nije mogao očitovati na analizu i zajedničku primjenu članka 65. Ugovora o EZUČ-u i članka 81. Ugovora o EZ-u.
- 182 Slijedom navedenog proizlazi da prvi dio trećeg tužbenog razloga valja odbiti.
- O drugom dijelu koji se odnosi na pogrešnu primjenu prava, i to primjenu članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u kao povoljnijeg propisa od članka 81. Ugovora o EZ-u
- 183 U okviru drugog dijela ovog tužbenog zahtjeva tužitelj tvrdi da je Komisija pogrešno primijenila pravo primjenjujući članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u umjesto članka 81. stavka 1. Ugovora o EZ-u. Proizlazi Stječe se dojam da Komisija pretpostavlja da je *lex mitior* u konkretnom slučaju bio članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u, čak iako članak 81. stavak 1. Ugovora o EZ-u predviđa dodatni uvjet u odnosu na članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u, uvjet koji se odnosi na utjecaj na trgovinu između država članica.

- 184 Tužitelj osporava u tom pogledu stajalište Komisije da je povreda za koju ga optužuje mogla u svakom slučaju utjecati na trgovinu između država članica. Tužitelj smatra da uvjeti, koje je Komisija propisala u svojim Smjernicama o načelu utjecaja na trgovinu iz članaka 81. i 82. Ugovora [o EZ-u] (SL 2004 C 101, str. 81.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 33.) za utvrđenje utjecaja na trgovinu između država članica, u konkretnom slučaju nisu ispunjeni.
- 185 Uvodno, u odnosu na točke 169. do 175. ove presude, valja odbiti tužiteljevu argumentaciju prema kojoj su njegova prava obrane bila povrijeđena zato što nije otvoren novi postupak kako bi se provjerili učinci predmetnog zabranjenog sporazuma.
- 186 Valja podsjetiti da je Sud već presudio da za to, da odluka, sporazum ili usklađeno djelovanje mogu utjecati na trgovinu između država članica, mora postojati mogućnost predviđanja s dostatnim stupnjem vjerojatnosti, na temelju svih objektivnih pravnih ili činjeničnih elemenata, da isti mogu utjecati, izravno ili neizravno, stvarno ili potencijalno na model trgovine između država članica i to na način da izazivaju zabrinutost da bi mogli omesti ostvarivanje zajedničkog tržišta između država članica. Osim toga, taj utjecaj ne smije biti tek neznatan (vidjeti presude od 23. studenoga 2006., *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, C-238/05, Zb., str. I-11125., t. 34. i navedenu sudsku praksu, kao i od 24. rujna 2009., *Erste Group Bank i dr. protiv Komisije*, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P, Zb., str. I-8681., t. 36.).
- 187 Stoga je utjecaj na trgovinu između država članica obično posljedica zajedničkog djelovanja više čimbenika koji, kada se promatraju izdvojeno, nisu nužno odlučujući. Kako bi se provjerilo utječe li bitno zabranjeni sporazum na trgovinu između država članica, valja ga sagledati u odnosu na njegovo ekonomsko i pravno okruženje (presuda *Erste Group Bank i dr./Komisija*, već citirano u t. 186., t. 37.; vidjeti presudu *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, već citirano u t. 186., t. 35. i navedenu sudsku praksu).
- 188 Također, Sud je već presudio da to što je predmet zabranjenog sporazuma komercijalizacija proizvoda samo u jednoj državi članici nije dovoljno da bi se isključila mogućnost utjecaja na trgovinu. Naime, posljedica zabranjenog sporazuma koji se proteže na cjelokupno područje države članice zbog same svoje naravi je podizanje zapreka na nacionalnoj razini, čime se otežava međusobni ekonomski utjecaj koji je cilj Ugovora o EZ-u (vidjeti presude *Erste Group Bank i dr./Komisija*, već citirano u t. 186. gore, t. 38., i *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, već citirano u t. 186., t. 37. i navedenu sudsku praksu).
- 189 Valja istaknuti da je, u okviru određenja *lex mitiora*, Komisija, prema uvodnim izjavama 373. do 375. i 385. do 387. pobijane odluke, utemeljila svoju odluku na sljedećim elementima: a) predmetni zabranjeni sporazum odnosi se na cjelokupno talijansko područje na kojemu je za vrijeme trajanja zabranjenog sporazuma proizvedeno između 29 i 43% betonsko-armaturnih šipki u Zajednici; b) utjecaj izvoza (iz Italije) u odnosu na cjelokupnu isporuku (isporuke na području Italije i izvoz) cijelo je vrijeme bio značajan (između 6 i 34% tijekom razdoblja u kojemu je počinjena povreda); c) okolnosti da se, s jedne strane, zbog sudjelovanja udruženja poduzetnika Federacciai od prosinca 1989. do srpnja 1998. utjecaj zabranjenog sporazuma proširio na sve talijanske proizvođače betonsko-armaturnih šipki i da je, s druge strane, od prestanka sudjelovanja Federacciaija u zabranjenom sporazumu isti obuhvaćao glavne talijanske poduzetnike koji su imali tržišni udjel od ukupno 80%; d) najmanje dva važna poduzetnika stranke zabranjenog sporazuma također su aktivni kao proizvođači na najmanje još jednom tržištu betonsko-armaturnih šipki u zemljopisnom smislu; e) zabranjeni sporazum također je obilježen time što je njegov cilj, kao mjera koja je istoznačna privremenom i organiziranom smanjenju proizvodnje, organizirani izvoz iz talijanskog područja; i f) udio Italije u razmjeni unutar Zajednice kretao se između 32,5% u 1989. i 18,1% u 2000., s najnižim udjelom od 13,4% u 1998. Te elemente tužitelj nije osporio.

- 190 Kao prvo, imajući u vidu sudsku praksu navedenu u točki 188. ove presude tužitelj se argument, koji se temelji na tome da se u konkretnom slučaju relevantno zemljopisno područje odnosi isključivo na talijansko područje, ne može prihvatiti.
- 191 Kao drugo, tužitelj smatra da ne postoji nijedan dokaz o tome da su on i drugi poduzetnici adresati pobijane odluke raspravljali o cijenama koje se primjenjuju u drugim državama članicama niti da su nadzirali ponašanje konkurenata u inozemstvu ili vršili protutržišni pritisak na njih. Takav argument nije relevantan s obzirom na to da, imajući u vidu da je navedeno da pojam utjecaja na tržište uključuje i mogući utjecaj, nije odlučujuće jesu li poduzetnici koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu doista usvajali mjere te vrste u odnosu na konkurente iz drugih država članica (vidjeti točke 79. i 80. Smjernica o načelu utjecaja na trgovinu iz članka 81. i 82. Ugovora [o EZ-u]).
- 192 Kao treće, tužitelj tvrdi da postojanje stvarne ili moguće povrede ovisi također o postojanju prirodnih prepreka za razmjenu na tržištu. U konkretnom slučaju, te prepreke postoje zbog iznimno niskog potencijala za razmjenu betonsko-armaturnih šipki koji je posljedica različitih homologacijskih normi. Odluka stranih poduzetnika da ne uspostave poslovni nastan u Italiji stoga je rezultat činjenice da tržište ima nacionalni karakter a ne protutržišnog djelovanja. U tom pogledu valja imati u vidu, kao što je to imala i Komisija, da različita pravila iz područja homologacije nisu mogla činiti takvu prepreku da bi zbog toga bila isključena moguća povreda, jer je, usprkos navedenim razlikama, razina izvoza iz Italije i učinak izvoza na ukupnu isporuku bio velik tijekom razmatranog razdoblja.
- 193 Kao četvrto, tužitelj ističe da tvrdnja Komisije, iz uvodne izjave 375. i dalje pobijane odluke, prema kojoj s talijanskog područja izvršavao organizirani izvoz, treba dovesti u odnos s tvrdnjom iz uvodne izjave 183. pobijane odluke, prema kojoj države članice Europske zajednice za ugljen i čelik nisu bile uključene u organizirani izvoz. Takva tvrdnja, ako se smatra osnovanom, u odnosu na sve elemente koji su navedeni u točki 189. ove presude, ne dokazuje eventualni izostanak utjecaja na trgovinu između država članica.
- 194 Kao peto, nije prihvatljiva tužiteljeva primjedba prema kojoj je u vrijeme donošenja odluke o izmjeni UFEU već bio na snazi i da je članak 101. stavak 1. UFEU-a usmjeren samo na sankcioniranje zabranjenih sporazuma koji bi mogli utjecati na tržište država članica, s obzirom na to da je sadržaj članka 81. stavka 1. Ugovora o EZ-u istovjetan onome članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 195 Iz svega navedenog proizlazi da Komisija nije počinila pogrešku koja se tiče prava time što je ocijenila da u konkretnom slučaju primjena članka 81. stavka 1. Ugovora o EZ-u nije povoljnija od primjene članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u. Drugi dio trećeg tužbenog razloga stoga treba odbiti.
- 196 Iz navedenog proizlazi da treba odbiti treći tužbeni razlog u cijelosti.

O četvrtom tužbenom razlogu koji se temelji na nedostatku dokaza i pogrešnoj primjeni materijalnog prava

- 197 Tužitelj smatra da Komisija nije poštovala članak 65. stavak 1. Ugovora o EZUČ-u time što ga je optužila za povredu počinjenu putem zajedničkog društva Lucchini-SP za cijelo vrijeme trajanja povrede, i to od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000. Komisija je počinila očitu pogrešku u procjeni tako što nije razlikovala, u odnosu na uspostavu ekonomskog zajedništva, tri razdoblja povrede, i to, najprije, razdoblje od 6. prosinca 1989. do 5. ožujka 1991., nadalje, razdoblje od 5. ožujka 1991. do 31. listopada 1997. i, konačno, razdoblje od listopada 1997. do 27. lipnja 2000. Komisija također nije pravilno utvrdila „vezu pravnog sljedništva“ između prve Siderpotenze, Lucchini Siderurgice, SP-a i tužitelja.

- 198 Uvodno, valja podsjetiti da je pravo tržišnog natjecanja Unije usmjereno na aktivnosti poduzetnika i da pojam poduzetnika obuhvaća sve subjekte koji obavljaju ekonomsku aktivnost neovisno o pravnom statusu tog subjekta i načinu njegova financiranja (presude Suda od 11. prosinca 2007., ETI i dr., C-280/06, Zb., str. I-10893., t. 38., od 10. rujna 2009., Akzo Nobel i dr./Komisija, C-97/08 P, Zb., str. I-8237., t. 54. i 55., te Elf Aquitaine/Komisija, već citirano u t. 77., t. 53.).
- 199 Sudac Unije također je pojasnio da pojam poduzetnika, u tom kontekstu, treba shvatiti kao ekonomsko zajedništvo iako je, s pravnog stajališta, to ekonomsko zajedništvo sastavljeno od više fizičkih ili pravnih osoba (presude Suda od 14. prosinca 2006., Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Zb., str. I-11987., t. 40., i Elf Aquitaine/Komisija, već citirano u t. 77., t. 53.).
- 200 On je također naglasio da, radi primjene pravila tržišnog natjecanja, formalna razdvojenost dvaju društava, koja proizlazi iz njihove odvojene pravne osobnosti, nije odlučujuća, ali je odlučujuće je li njihovo ponašanje na tržištu jedinstveno ili nije. Stoga može biti potrebno utvrditi formiraju li ili pripadaju li dva društva koja imaju odvojene pravne osobnosti jednom te istom poduzetniku ili ekonomskom subjektu koji jedinstveno djeluje na tržištu (presuda Suda od 14. srpnja 1972., Imperial Chemical Industries/Komisija, 48/69, Zb., str. 619., t. 140., i presuda Općeg suda od 15. rujna 2005., DaimlerChrysler/Komisija, T-325/01, Zb., str. II-3319., t. 85.).
- 201 Kada takav ekonomski subjekt krši pravila tržišnog natjecanja, on mora, sukladno načelu osobne odgovornosti, odgovarati za te povrede (vidjeti presude ETI i dr., već citirano u t. 198., t. 39., Akzo Nobel i dr./Komisija, već citirano u t. 198., t. 56., i Elf Aquitaine/Komisija, već citirano u t. 77., t. 53. i navedenu sudsku praksu).
- 202 Sukladno ustaljenoj sudskoj praksi fizička ili pravna osoba koja upravlja predmetnim poduzetnikom u vrijeme kada je povreda počinjena odgovara, u načelu, za nju i u slučaju ako u vrijeme donošenja odluke kojom se utvrđuje povreda nije više bila odgovorna za upravljanje poduzetnikom (presude Suda od 16. studenoga 2000., KNP BT/Komisija, C-248/98 P, Zb., str. I-9641., t. 71.; Cascades/Komisija, C-279/98 P, Zb., str. I-9693., t. 78.; Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija, C-286/98 P, Zb., str. I-9925., t. 37, i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 143.).
- 203 U odnosu na pitanje pod kojim okolnostima subjekt koji nije počinitelj povrede može, bez obzira na to, biti sankcioniran za nju, Sud je imao prilike pojasniti da u takav slučaj spada situacija u kojoj subjekt koji je počinio povredu prestane pravno ili ekonomski postojati jer postoji opasnost da sankcija koja bude izrečena poduzetniku koji više ne obavlja ekonomsku aktivnost izgubi odvratajući učinak (presude ETI i dr., već citirano u t. 198., t. 40. i ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, već citirano u t. 130., t. 144.).
- 204 Valja nadalje navesti da, u slučaju da nije predviđena nijedna druga mogućnost izricanja sankcije nekom drugom subjektu koji nije počinio povredu, poduzetnici bi mogli izbjeći sankcije zbog jednostavnog razloga što je njihova osobnost izmijenjena preustrojem, preuzimanjem ili drugim pravnim ili organizacijskim promjenama. Tada bi neodvratajućim sankcijama bio ugrožen cilj suzbijanja ponašanja koje je u suprotnosti s pravilima tržišnog natjecanja i sprječavanja njihovog ponavljanja (vidjeti presudu ETI i dr., već citirano u t. 198. gore, t. 41. i navedenu sudsku praksu).
- 205 Stoga je, kad je, s jedne strane, u razdoblju od počinjene povrede do trenutka kada predmetni poduzetnik mora odgovarati osoba odgovorna za upravljanje tim poduzetnikom prestala pravno postojati, potrebno najprije pronaći sve materijalne i ljudske elemente koji su sudjelovali u počinjenju povrede kako bi se kasnije identificiralo osobu koja je odgovorna za upravljanje tom cjelinom, kako bi se izbjeglo da, zato što je odgovorna osoba izgubila utjecaj koji je imala u vrijeme počinjenja povrede, poduzetnik ne odgovara za istu (presuda Općeg suda od 20. travnja 1999., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, T-305/94 do T-307/94, T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, Zb., str. II-931., t. 953.; vidjeti također u tom smislu presudu Suda od 16. studenoga 2000., SCA Holding/Komisija, C-297/98 P, Zb., str. I-10101., t. 27.).

- 206 S druge strane, u slučaju cjelovitog ili djelomičnog prijenosa ekonomske aktivnosti s jednog pravnog subjekta na drugi, odgovornost za povredu koju je počinio prvotni upravitelj, u okviru aktivnosti o kojima se raspravlja, može se staviti na teret novom upravitelju ako on zajedno s njime čini isti ekonomski subjekt u smislu primjene pravila tržišnog natjecanja, čak i u slučaju kada prvotni upravitelj još uvijek postoji kao pravni subjekt (vidjeti u tom smislu presude Aalborg Portland i dr./Komisija, već citirano u t. 165., t. 354. do 359., presudu Općeg suda od 27. rujna 2006., Jungbunzlauer/Komisija, T-43/02, Zb., str. II-3435, t. 131. do 133., i ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 109.).
- 207 Takva primjena sankcije osobito je dopuštena kad su ti subjekti bili pod kontrolom jedne te iste osobe i kad su, u odnosu na uske veze koje ih ujedinjaju na ekonomskom i organizacijskom planu, primjenjivali u bitnome iste trgovinske smjernice. To se posebno odnosi na sve slučajeve unutrašnjeg preustroja skupine poduzetnika, kada prvotni upravitelj nužno ne gubi pravnu osobnost, već više ne izvršava značajnu ekonomsku aktivnost na predmetnom tržištu. Naime, ako između prvotnog i novog upravitelja poduzetnika koji je uključen u zabranjeni sporazum postoji strukturna veza, zainteresirane osobe mogu – bez obzira na to je li to njihova namjera – prema kartelnom pravu otkloniti svoju odgovornost korištenjem mogućnosti pravnog preustroja kojima raspolažu (vidjeti presudu ArcelorMittal Luxembourg i dr./Komisija, već citirano u t. 131., t. 110. i navedenu sudsku praksu).
- 208 U odnosu na gornje navode valja ispitati ovaj tužbeni razlog.
- 209 Kao prvo, tužitelj navodi da je u razdoblju od 6. prosinca 1989. do 5. ožujka 1991. prvu Siderpotenzu kontrolirao Leali. Lucchini, koji je prvotno bio manjinski dioničar, a kasnije dioničar s 50% dionica (preostalih 50% držao je Leali), nije sudjelovao u općem upravljanju prve Siderpotenze ni u njezinom poslovnom upravljanju, što je bilo povjereno Lealiju. Za razliku od Lealija Lucchini nije proizvodio betonsko-armaturne šipke i nije raspolagao znanjem i iskustvom i nijednim dijelom tržišta u tom području. Sveukupno upravljanje i poslovno upravljanje bilo je povjereno jednoj osobi [**M. Mancini**] koja je bila vezana za Lealija. Konačno, prva Siderpotenza nikada nije bila uključena u konsolidirana godišnja izvješća.
- 210 Kao što je Komisija ukazala u uvodnoj izjavi 541. i u bilješci na dnu stranice br. 592 pobijane odluke, optuživanje Lucchini Siderurgice i Lucchinija za postupanja prve Siderpotenze temelji se na pravnom sljedništvu između prve Siderpotenze, s jedne strane, i Lucchini Siderurgice i Lucchinija, s druge strane. Tužiteljev argument temelji se na pogrešnoj pretpostavci prema kojoj je Komisija smatrala da je tužitelj provodio stvarnu kontrolu nad prvom Siderpotenzom.
- 211 Uvažavajući sudsku praksu navedenu u točki 205. gore i s obzirom na to da tužitelj ne osporava da je svim materijalnim i ljudskim resursima prve Siderpotenze upravljao Lucchini Siderurgicom počevši od njegovog preuzimanja od strane Lucchini Siderurgice dana 5. ožujka 1991., Komisija je osnovano zaključila da je Lucchini Siderurgica bila pravni slijednik prve Siderpotenze.
- 212 Tužiteljev argument izložen u replici, prema kojemu je Komisija postupajući na taj način povrijedila načelo osobne odgovornosti, nije prihvatljiv. Naime, iz utvrđenja Komisije proizlazi da je u razdoblju navedenom u točki 209. gore prva Siderpotenza bila počinitelj predmetne povrede. U odnosu na to, iako je točno da to što društvo kći ima zasebnu pravnu osobnost nije dovoljno da bi se isključila mogućnost da se njegovo ponašanje stavi na teret društvu majci, Sud je presudio da Komisija načelno nije dužna provjeriti tu okolnost prije nego što razmotri mogućnost postupanja protiv poduzetnika koji je počinio povredu, čak ni u slučaju kada je isti podvrgnut promjenama kao što je pravna sposobnost. Načelu osobne odgovornosti se naime ni najmanje ne protivi to što je Komisija najprije namjeravala sankcionirati potonjeg, prije nego što je istražila mogućnost da se povreda eventualno stavi na teret društvu majci. U protivnom bi istrage Komisije bile znatno usporene potrebom da se provjeri u svakom pojedinom slučaju sljedništva u kontroli nad poduzetnikom u kojoj se mjeri njegova ponašanja mogu staviti na teret bivšem društvu majci (presuda Erste Group Bank i dr./Komisija, već citirano u t. 186. gore, t. 81. i 82.).

- 213 Budući da je Komisija mogla pravovaljano sankcionirati prvu Siderpotenzu za predmetna ponašanja i optužiti Lucchini Siderurgicu u njezinom svojstvu pravnog sljednika prve Siderpotenze, Komisija nije bila dužna utvrditi je li se ponašanje prve Siderpotenze moglo staviti na teret Lealiju. Tužiteljeva argumentacija koja se odnosi na stvarnu kontrolu Lealija nad prvom Siderpotenzom je slijedom toga neosnovana (vidjeti u tom smislu presudu Erste Group Bank i dr./Komisija, već citirano u t. 186., t. 85.).
- 214 Kao drugo, u odnosu na razdoblje od 5. ožujka 1991., dana kada je Lucchini Siderurgica preuzela prvu Siderpotenzu, do 31. listopada 1997., dana kada je Lucchini Siderurgica prenijela djelatnost u vezi s „betonsko-armaturnim šipkama“ na novu Siderpotenzu, tužitelj je priznao da je bio većinski dioničar Lucchini Siderurgice. Međutim, on osporava da bi takvo dioničarstvo moglo biti osnova za bilo kakvu predmnjevu odgovornosti.
- 215 Valja naglasiti, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 540. pobijane odluke, da radi pripisivanja tužitelju odgovornosti za ponašanje Lucchini Siderurgice Komisija nije utemeljila odluku na predmnjevi kontrole tužitelja nad Lucchini Siderurgicom između 1991. i 1997., već na načelu pravnog sljedništva, kako je izloženo u točki 205. gore. Tako je u uvodnoj izjavi 541. pobijane odluke Komisija ukazala na to da je bilo razvidno da je Lucchini Siderurgica bila pravni sljednik prve Siderpotenze nakon spajanja od 5. ožujka 1991. i da je Lucchini također bio sljednik Lucchini Siderurgice nakon spajanja od 1. prosinca 1998. Komisija je dodala da su materijalni i ljudski resursi koji su vezani za pogon u Potenzi i kojima je upravljala Lucchini Siderurgica bili preneseni, u okviru grupe, na novu Siderpotenzu nakon njezinog osnivanja 1997. (vidjeti također točke 28. do 31. gore). S obzirom na to da Komisija nije utemeljila svoju odluku na navodnoj predmnjevi odgovornosti, koja bi proizlazila iz većinskog dioničarstva Lucchinija u Lucchini Siderurgici, tužiteljev argument je također neosnovan. Istovjetan zaključak nameće se u odnosu na tužiteljev argument prema kojemu ugovor o punomoći od 2. siječnja 1998. nije dokaz o strukturalnoj vezi između Lucchinija i SP-a od 1991. do 1997.
- 216 Osim toga, u okviru argumenata koje je istaknuo vezano uz razdoblje od 5. ožujka 1991. do 31. listopada 1997., tužitelj je također naveo, suprotno tvrdnjama Komisije u uvodnoj izjavi 540. pobijane odluke, da solidarna odgovornost sa SP-om ne može proizlaziti iz činjenice da je obitelj Lucchini imala udjele u kapitalu obaju društava. U odnosu na to tužitelj raspolaže dokazima kojima se može pobiti „približni“ popis koji je sadržan u uvodnoj izjavi 538. pobijane odluke. Budući da elementi sadržani u navedenoj uvodnoj izjavi teže tome da se utvrdi postojanje ekonomskog zajedništva između tužitelja i nove Siderpotenze, koja je osnovana tek 1997., njih će se ispitati kasnije.
- 217 Kao treće, u odnosu na razdoblje od listopada 1997. do 27. lipnja 2000., tužitelj smatra da okolnost da su vlasništvo nad dionicama nove Siderpotenze imali Lucchini Siderurgica (sve dok je tužitelj nije preuzeo), tužitelj i druga društva obitelji Lucchini kao i činjenica da su neki upravljački troškovi bili zajednički ne predstavljaju dovoljne indicije za utvrđenje ekonomskog zajedništva između njega i SP-a.
- 218 U tom pogledu valja ponoviti da je Komisija, kako bi utvrdila solidarnu odgovornost tužitelja i SP-a za vremensko razdoblje navedeno u točki 217. gore, uputila u uvodnoj izjavi 238. pobijane odluke na sljedeće elemente:
- činjenicu da je obitelj Lucchini imala udjele u kapitalu SP-a i Lucchinija;
 - činjenicu da je postojalo preklapanje više osoba između Lucchinija i SP-a;
 - činjenicu da je postojao ugovor o punomoći na temelju kojeg je SP bio dužan u ugovorima o prodaji s klijentima poštovati uvjete koji se odnose na količinu, cijene i rokove plaćanja koje je Lucchini određivao sa samim klijentima;

- činjenicu da su organizacijske izmjene područja aktivnosti koje se odnose na betonsko-armaturne šipke, koje su dogovorene u studenome 1999., sadržane u obavijesti poslovnog direktora Lucchinija bile upućene tadašnjem potpredsjedniku (sada predsjedniku) Lucchinija;
 - činjenicu da je račun restorana od 9. ožujka 1999., u kojemu je održan sastanak ovlaštenih osoba i na kojemu je sudjelovao poslovni direktor Lucchinija, izdan na ime Lucchini i da je knjigovodstveno prikazan kao trošak kojega je direktor prenio na teret Lucchinija;
 - mjesečna izvješća (Aire 20), koja se odnose na betonsko-armaturne šipke, koja su izrađena pod nadzorom odgovornih osoba Lucchinija;
 - interni dokument Lucchinija od 28. veljače 2000. koji se odnosi na „mogućnost preustroja talijanskog tržišta betonsko-armaturnih šipki“, koji spominje Lucchinija među proizvođačima betonsko-armaturnih šipki;
 - činjenicu da je jedan od adresata različitih obavijesti ili sudionika različitih sastanaka, koji se odnose na betonsko-armaturne šipke, u razdoblju od studenoga 1997. do 2000., bio i poslovni direktor Lucchinija;
 - tvrdnju, koja se nalazila 9. studenoga 2000. na internetskoj stranici Lucchini, u rubrici „Betonsko-armaturne šipke“, a koja glasi: „Siderpotenza, postrojenje grupe Lucchini, proizvodi betonsko-armaturne šipke“.
- 219 Kao prvo, tužitelj ponavlja da to što je obitelj Lucchini imala kontrolu nad dioničarima nije dovoljan dokaz o ekonomskom zajedništvu između njega i SP-a. Tvrdi da on nije nikada imao većinski udio u SP-u i da je dioničarstvo dvaju društava bilo odvojeno.
- 220 Najprije, kao što je to Komisija navela u uvodnoj izjavi 540. pobijane odluke, „posebnost ovog postupka je ta da za vrijeme cjelokupnog trajanja povrede nije postojala neposredna kontrola između Lucchinija [...] i [nove] Siderpotenze [...], već zajednička kontrola nad dioničarima dvaju društava od strane obitelji Lucchini“.
- 221 Nadalje, valja naglasiti da tužitelj ne osporava da je u predmetnom razdoblju nad njime i Siderpotenzom postojala neposredna ili posredna kontrola koju su provodile fizičke i pravne osobe koje su pripadale obitelji Lucchini, već samo tvrdi da se njegovo dioničarstvo i ono Siderpotenze ne podudaraju. Štoviše, postojanje kontrole nad kapitalom dvaju društava od strane fizičkih i pravnih osoba koje pripadaju obitelji Lucchini potvrđeno je na temelju dokumenta kojega je dostavio sam tužitelj.
- 222 Kao drugo, tužitelj tvrdi da preklapanje osoblja nije takav dokaz jer su takva preklapanja uobičajena u svim grupama društava i da je samo prirodna posljedica pripadanja istoj grupi društava.
- 223 Valja naglasiti da je Komisija, koja je podsjetila u uvodnoj izjavi 540. pobijane odluke na to da sama činjenica da kapital dvaju različitih trgovačkih društava pripada istoj osobi ili istoj obitelji nije sama za sebe dovoljna za zaključak o tome da između tih dvaju društava postoji ekonomsko zajedništvo, pravilno ocijenila da se na temelju svih elemenata može donijeti zaključak o postojanju takvog ekonomskog zajedništva.
- 224 Među tim elementima može biti okolnost da su neke osobe u isto vrijeme preuzele odgovornost i unutar SP-a i Lucchinija. Naime, iz sudske prakse proizlazi da je obavljanje ključnih funkcija u upravljačkim tijelima različitih društava element o kojemu valja voditi računa kod utvrđenja ekonomskog zajedništva navedenih društava (presuda Suda od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb., str. I-5425., t. 119. i 120.). U konkretnom slučaju tužitelj ne osporava da su iste osobe držale važne funkcije unutar

svog društva i SP-a i da su te iste osobe sudjelovale na sastancima u okviru zabranjenog sporazuma. Okolnosti, koje je naveo tužitelj, da su predmetne osobe obavljale također funkcije unutar drugih društava grupe Lucchini i da ih tužitelj nije izravno imenovao, nisu takve naravi da bi dovele u pitanje taj zaključak.

- 225 Kao treće, okolnost da Lucchini nije proizvodio betonsko-armaturne šipke nije od značaja jer činjenica da pravna osoba sama ne proizvodi dobro koje je predmetom zabranjenog sporazuma nije odlučujuća za optuženje za ponašanja koja predstavljaju povredu članka 65. Ugovora o EZUČ-u. Naime, relevantno je to što predmetna pravna osoba obavlja aktivnost u smislu članka 80. Ugovora o EZUČ-u. Iako tužitelj nije neposredno proizvodio betonsko-armaturne šipke, jer je tu aktivnost bio delegirao unutar grupe novoj Siderpotenzi, nesporno je da ih je stavljao na tržište.
- 226 Kao četvrto, iz dopisa koji je Lucchini uputio Komisiji 7. svibnja 2002. proizlazi da to društvo nije dalo nikakve naputke osobama koje su radile za SP, a koje se tiču njezinog poslovanja. Takvu tvrdnju, međutim, opovrgavaju odredbe ugovora o punomoći zaključenog između tužitelja i nove Siderpotenze koje predviđaju da se potonja obvezuje prenijeti naloge u skladu s uvjetima koji su utvrđeni od strane tužitelja s klijentima i dobavljačima.
- 227 Kao peto, tužitelj tvrdi da pozivanje na račune i naknadu troškova koja je naslovljena na tužitelja nije dokaz o ekonomskom zajedništvu, s obzirom na to da su terećenja izvršena na kraju svake godine, kao i za sve druge račune, prema različitim referentnim društvima unutar grupe. Takav argument valja također odbiti. Osim što zahtjev za naknadu troška s nadnevkom od 31. ožujka 1999. očito nije običan zahtjev za naknadu troška na kraju godine, takav zahtjev o terećenju Lucchinija za troškove sastanka sudionika zabranjenog sporazuma od 9. ožujka 1999. upućuje, zajedno sa svim drugim elementima koje je Komisija prikupila, na zaključak o sudjelovanju Lucchinija u vođenju politike stavljanja na tržište betonsko-armaturnih šipki.
- 228 Kao šesto, tužitelj ističe da je ugovor o punomoći od 2. siječnja 1998., koji je zaključen u trajanju od jedne godine i koji je prešutno obnovljen zajedno s ugovorom o pružanju usporednih usluga za daljnje godine nije odlučujući za zaključak o njegovom ekonomskom zajedništvu sa SP-om. Kadje riječ o pružanju usluga, valja navesti da je grupa Lucchini pružala, putem društva Lucchini Servizi Srl, iste usluge i drugim društvima vezanim uz grupu a da se ne može smatrati da je s navedenim društvima tvorila zajedničkog poduzetnika.
- 229 U tom pogledu valja najprije navesti da su ugovor o punomoći i ugovor o pružanju usluga potpisani 3. studenoga 1997. za godinu 1997. i obnovljeni u pisanom obliku 2. siječnja 1998. za godinu 1998. Nije sporno da su nakon toga prešutno obnovljeni.
- 230 Nadalje, iz sadržaja tih ugovora proizlazi da je nova Siderpotenza bila odgovorna samo za proizvodnju u tehničkom smislu i nije samostalno određivala svoje djelovanje na tržištu. Također, na temelju članka 2. stavka 4. ugovora o punomoći nova Siderpotenza se obvezala „prenijeti naloge sukladno i prema ugovorenim uvjetima koje određuje davatelj punomoći [Lucchini] s dobavljačima i klijentima (količina, cijene i rokovi plaćanja)“. Ti ugovori dakle ne mogu biti dokaz o strukturnoj nezavisnosti SP-a od tužitelja, već su, suprotno tome, takve naravi da čine dokaz o ekonomskom zajedništvu dvaju društava. Okolnost da je grupa Lucchini pružala, putem društva Lucchini Servizi, iste usluge drugim društvima vezanim uz grupu nije takve naravi da bi dovela u pitanje taj zaključak. Stoga se tužiteljeva argumentacija u odnosu na to pitanje ne može prihvatiti.
- 231 U tom pogledu, tvrdnja da je SP bilo društvo u potpunosti autonomno sa stajališta proizvodnje i da je imalo vlastitu organizaciju, da se služilo Lucchini Siderurgicom i tužiteljem samo kako bi dobilo, uz naplatu, niz administrativnih i upravljačkih usluga i da je koristilo usluge Lucchini Siderurgice za distribuciju svojih proizvoda samo tijekom početne faze svojeg poslovanja nije uvjerljivo.
- 232 Kao sedmo, tužitelj ističe više drugih okolnosti o kojima Komisija nije vodila računa u pobijanoj odluci.

- 233 Prije svega, grupa Lucchini bila je podijeljena na sektore proizvoda koji su imali snažnu autonomiju. Međutim, ta tvrdnja nije takve naravi da bi dokazala nepostojanje ekonomskog zajedništva između Lucchinija i SP-a, osobito s obzirom na sadržaj ugovora o punomoći između tih društava. Osim toga, tužitelj je putem mjesečnih izvješća unutar grupe bio izvješćivan o poslovanju sektora betonsko-armaturnih šipki.
- 234 Nadalje, okolnosti da je žig za betonsko-armaturne šipke bio registriran u ime Siderpotenze, a ne u ime Lucchinija, i da se šifra označavanja, koja je bila naložena zakonodavstvom na snazi, odnosila isključivo na Siderpotenzu nisu takve naravi da bi dokazale nepostojanje ekonomskog zajedništva dvaju društava, nego one, suprotno, potkrjepljuju zaključak da je Siderpotenza bila ovlaštena samo za proizvodnju u tehničkom smislu.
- 235 Konačno, kao što to proizlazi iz sudske prakse, to što su različita vijeća zastupala tužitelja i SP tijekom upravnih i sudskih postupaka, koja su samostalno odlučivala o njihovoj strategiji obrane, ne dovodi u pitanje postojanje ekonomskog zajedništva između tih dvaju društava (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 13. srpnja 2011., ThyssenKrupp Liften Ascenseurs/Komisija, T-144/07, T-147/07 do T-150/07 i T-154/07, Zb., str. II-5129., t. 98. i navedenu sudsku praksu).
- 236 Kao osmo, kao što je to osnovano istaknula Komisija, nepostojanje stvarne autonomije nove Siderpotenze u odnosu na Lucchinija, kako na unutarnjem tako i na vanjskom planu grupe, proizlazi iz mnogobrojnih drugih elemenata koji su sadržani u spisu. Tako se, primjera radi, Lucchinija smatralo kontaktom za sve odnose između konkurenata u okviru zabranjenog sporazuma, kojemu su upućivani pozivi na protutržišne sastanke kao i prepiska koja se odnosila na zabranjene sporazume (vidjeti osobito uvodne izjave 217., 220. i 221. do 226., 228. i 229., 232. i 233., 241. i 242., 258., 261. i 262., 271., 277., 289., 299. i 304. pobijane odluke). Osim toga, na popisu članova Federacciaija za godinu 2000. Lucchini i nova Siderpotenza imali su istu adresu i brojeve telefona i telefaksa. U odnosu na to, tužitelj u svojoj replici ističe, ne potkrijepivši dodatno svoje navode, da je taj zaključak opovrgnut „drugim dokumentima preuzetim iz dvaju CD-ROM-ova koji su bili priloženi uz obavijest o utvrđenim činjenicama [...], od kojih je jedan primjerak sadržan u prilogima C.7, C.15 do C.34 [...] čiji je sadržaj iscrpnije izložen u tablici 3. priloga C.3“. Valja, međutim, ustvrditi da su prilozi na koje se poziva tužitelj, kao i navedene primjedbe, proglašeni nedopuštenima (vidjeti točke 66. do 68. gore).
- 237 S obzirom na sva prethodna razmatranja, valja odbiti četvrti tužbeni razlog.

3. O prijedlogu kojim se zahtijeva smanjenje visine novčane kazne

Uvodna očitovanja

- 238 Valja podsjetiti da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da Komisija raspolaže širokom diskrecijskom ovlašću glede metode izračuna visine novčane kazne. Ta metoda, koja je uređena Smjernicama iz 1998., sadržava više fleksibilnih elemenata koji omogućuju Komisiji da izvršava svoje diskrecijske ovlasti u skladu s odredbama članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 (vidjeti u tom smislu presudu Papierfabrik August Koehler i dr./Komisija, već citirano u t. 164., t. 112. i navedenu sudsku praksu).
- 239 Težina povreda prava tržišnog natjecanja Unije mora se utvrditi na temelju velikog broja elemenata, poput posebnih okolnosti predmeta, njegova kontekst i odvratajućeg učinka novčanih kazni, s time da ne postoji obvezujući popis s točno određenim kriterijima o kojima se nužno mora voditi računa (presude Suda od 19. ožujka 2009., Archer Daniels Midland/Komisija, C-510/06 P, Zb., str. I-1843., t. 72., i Prym i Prym Consumer/Komisija, već citirano u t. 164., t. 54.).
- 240 Kako je to izloženo u točki 33. ove presude, Komisija je, u konkretnom slučaju, utvrdila visinu novčane kazne tako što je primijenila metodu koja je određena u Smjernicama iz 1998.

- 241 Iako se Smjernice iz 1998. ne mogu kvalificirati kao propis koji bi uprava bila u svakom slučaju obvezna poštovati, one svejedno sadrže indikativna praktična pravila postupanja koja valja slijediti i od kojih uprava ne može odstupiti, u nekom konkretnom slučaju, a da pritom ne navede razloge koji bi bili u skladu s načelom jednakog postupanja (vidjeti presudu Dansk Rørindustri i dr./Komisija, već citirano u t. 224., t. 209., i navedenu sudsku praksu te presudu Općeg suda od 8. listopada 2008., Carbone-Lorraine/Komisija, T-73/04, Zb., str. II-2661., t. 70.).
- 242 Donijevši takva pravila postupanja i najavivši njihovom objavom da će ih odsad nadalje primjenjivati na slučajeve u kojima postupa, Komisija sama sebi ograničava izvršavanje svoje diskrecijske ovlasti i ne može odstupiti od tih pravila, osim ako ne želi da je se sankcionira, zbog povrede općih načela prava kao što je jednako postupanje ili zaštita legitimnog očekivanja (vidjeti presudu Dansk Rørindustri i dr./Komisija, već citirano u t. 224., t. 211. i navedenu sudsku praksu, i presudu Carbone-Lorraine/Komisija, već citirano u t. 241., t. 71.).
- 243 Nadalje, Smjernice iz 1998. određuju, na općenit i apstraktan način, metodologiju koju si je Komisija odredila kako bi utvrdila visinu novčanih kazni i tako osigurala pravnu sigurnost poduzetnika (presuda Dansk Rørindustri i dr./Komisija, već citirano u t. 224., t. 211. i 213.).
- 244 Sukladno Smjernicama iz 1998., metodologija za utvrđivanje iznosa novčane kazne temelji se na određivanju osnovnog iznosa koji se povećava s obzirom na otegotne okolnosti ili smanjuje s obzirom na olakotne okolnosti.
- 245 Prema točki 1. Smjernica iz 1998., osnovni iznos određen je s obzirom na težinu i trajanje povrede.
- 246 U odnosu na ocjenu težine povrede, Smjernice iz 1998. ukazuju, u točki 1.A, prvom i drugom stavku, na sljedeće:
- „Kod ocjene težine povrede mora se uzeti u obzir vrsta povrede, njezin stvaran učinak na tržište, kada ga je moguće izmjeriti, kao i veličina mjerodavnog tržišta u zemljopisnom smislu. Povrede se mogu podijeliti u tri kategorije, i to manje povrede, teške povrede i vrlo teške povrede.“
- 247 Iz Smjernica iz 1998. proizlazi da se manje povrede mogu, na primjer, sastojati od „ograničenja, najčešće vertikalnih, čiji je cilj ograničiti razmjenu, ali čiji utjecaj na tržište ostaje ograničen, a odnosi se na značajan, ali relativno ograničen dio tržišta Zajednice“(točka 1.A, drugi stavak prva točka Smjernica iz 1998.). U odnosu na teže povrede, Komisija je objasnila da „je često riječ o horizontalnim ili vertikalnim ograničenjima iste vrste kao i u slučaju [vrlo teških povreda], ali čija je primjena stroža, utjecaj na tržište znatniji i koji mogu utjecati na većim područjima zajedničkog tržišta“. Također je ukazala da se može „raditi o zlouporabi vladajućeg položaja“ (točka 1.A, drugi stavak treća točka Smjernica iz 1998.). U odnosu na vrlo teške povrede Komisija je ukazala da se radi „u biti o horizontalnim ograničenjima kao što su ‘cjenovni karteli’ i kvote koje proizlaze iz podjele tržišta ili o drugim postupanjima koja ugrožavaju pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta, kao što su podjela nacionalnih tržišta ili zlouporaba vladajućeg položaja od strane poduzetnika koji se nalaze u položaju kvazimonopola“ (točka 1.A, drugi stavak treća točka Smjernica iz 1998.).
- 248 Komisija je također pojasnila da će, s jedne strane, unutar svake kategorije, posebno za kategorije pod nazivom teške i vrlo teške, skala sankcija omogućiti razlikovanje u pristupu koje treba primijeniti prema poduzetnicima ovisno o naravi počinjenih povreda i da je, s druge strane, potrebno uzeti u obzir stvarnu ekonomsku sposobnost počinitelja povreda u nanošenju štete drugim sudionicima, osobito potrošačima, te utvrditi razinu novčane kazne koja osigurava odvratajući učinak (točka 1.A, treći i četvrti stavak Smjernica iz 1998.).

- 249 Prema Smjernicama iz 1998., za „vrlo teške“ povrede mogući početni iznos za novčane kazne prelazi 20 milijuna eura, za „teške“ povrede ona se može kretati između 1 i 20 milijuna eura i, konačno, za „manje“ povrede mogući početni iznos za novčane kazne kreće se između 1.000 i 1 milijun eura (točka 1.A, drugi stavak prva i treća točka Smjernica iz 1998.).
- 250 Što se tiče trajanja povrede, prema točki 1.B Smjernica iz 1998., ono se mora uzeti u obzir kako bi se razlikovalo:
- povrede kratkog trajanja (u pravilu kraćih od jedne godine), za koje nije predviđeno povećanje iznosa;
 - povrede srednjeg trajanja (u pravilu od jedne od pet godina), za koje je predviđeno povećanje do 50% iznosa utvrđenog za težinu;
 - povrede dugog trajanja (u pravilu dužih od pet godina), za koje je predviđeno povećanje do 10% za svaku godnu utvrđenog iznosa utvrđenog za težinu.
- 251 U tom pogledu, kao što je to Sud podsjetio u svojim presudama od 8. prosinca 2011., KME Germany i dr./Komisija (C-389/10 P, t. 129.) i KME i dr./Komisija (C-272/09 P, t. 102.), na sucu Unije je da provede nadzor zakonitosti koju je dužan provesti na temelju elemenata koje je dostavio tužitelj podupirući svoje tužbene razloge. Tijekom tog nadzora sudac se ne može osloniti na diskrecijsko pravo kojim raspolaže Komisija, ni što se tiče izbora elemenata koje uzima u obzir tijekom primjene kriterija navedenih u Smjernicama, ni što se tiče ocjene tih elemenata, i time se odreći provođenja temeljite kontrole kako glede prava tako i glede činjenica.
- 252 U skladu s tim navodima valja ispitati ovaj tužbeni razlog.

O apsolutnim zaprekama za vođenje postupka koje je istaknula Komisija

- 253 Uvodno se valja očitovati o apsolutnim zaprekama za vođenje postupka koje je istaknula Komisija, prema kojima je tužitelj, u svojoj replici, proširio doseg svojeg petog tužbenog razloga ističući nove prigovore koji se odnose na neproporcionalnost visine izrečene novčane kazne u odnosu na ponašanje SP-a i društava koja su mu prethodila te na pogrešnu primjenu povećanja od 200% u odvrćajuće svrhe. Prema Komisiji, ti prigovori nisu dopušteni na temelju članka 48. stavka 2. Poslovnika.
- 254 Valja navesti da je tužitelj u tužbi razradio četiri osnove kako bi potkrijepio svoji peti tužbeni razlog, naime to što mu nije izrečena simbolična novčana kazna, pogrešna ocjena težine povrede, pogrešna primjena uvećanja od 105% zbog trajanja povrede i, konačno, neuzimanje u obzir nekih olakotnih okolnosti. Tužitelj, s druge strane, nije uobličio prigovor koji bi se posebno odnosio na povredu načela proporcionalnosti, takva je povreda istaknuta samo usput u replici.
- 255 S jedne strane, neproporcionalan karakter iznosa izrečene novčane kazne za ponašanje SP-a i društava koja su mu prethodila ne može se smatrati kao proširenje tužbenog razloga iz tužbe i kao nešto što je u uskoj vezi s njime. Iako je, jasno, tužitelj u svojoj tužbi naglasio da „što se tiče Siderpotenze, koja je postala SP SpA u likvidaciji, neprimjenjivanje ugovorenih cijena i prestanak proizvodnje o kojima je odlučeno na sastancima Komisija nije prikladno ispitala kako bi utvrdila težinu povrede“, jedan takav prigovor odnosio se samo na kvalifikaciju povrede kao „vrlo teške“, a ne i na neproporcionalan i nepravedan karakter iznosa novčane kazne „s obzirom na ponašanje“ i na „pasivnu i neznatnu ulogu“ SP-a, kao što je istaknuto u replici. Taj je prigovor, stoga, nedopušten. U svakom slučaju, tužiteljeva argumentacija koja se odnosi na ponašanje SP-a nije sadržana u replici, već je, u bitnome, sadržana u tablici priloženoj uz tužbu i u 147 priloga, koji su proglašeni nedopuštenima (vidjeti točke 66., 68. i 69. ove presude).

256 S druge strane, valja navesti da navodna pogrešna primjena povećanja od 200% u odvrćajuće svrhe nije istaknuta u tužbi te se ne može smatrati kao proširenje tužbenog razloga koji se u njoj ističe i kao nešto što je u uskoj vezi s takvim razlogom. Taj je prigovor stoga također nedopušten.

O pogrešnoj ocjeni težine povrede, nedostatku obrazloženja i nedostatku dokaza

257 Tužitelj ističe da prilikom ocjene težine povrede Komisija nije pravilno primijenila Smjernice iz 1998. Također je naglasio da je pobijana odluka zahvaćena ozbiljnim nedostatkom obrazloženja i u tom pogledu nedostatkom dokaza.

258 Kao prvo, u odnosu na navodnu povredu obveze obrazlaganja glede izračuna iznosa novčanih kazni, valja podsjetiti da Smjernice iz 1998. sadržavaju indikativna pravila o elementima ocjene o kojima Komisija mora voditi računa kod procjene težine i trajanja povrede. U tim okolnostima, bitni formalni uvjeti koji čine obvezu obrazlaganja ispunjeni su kada Komisija u svojoj odluci uputi na elemente ocjene o kojima je vodila računa prilikom primjene svojih Smjernica i koje su joj omogućile da odredi težinu i trajanje povrede kako bi izračunala iznos novčane kazne (presuda Općeg suda od 9. srpnja 2003., Cheil Jedang/Komisija, T-220/00, Zb., str. II-2473., t. 217. i 218.).

259 U konkretnom slučaju, valja naglasiti da je Komisija udovoljila tim uvjetima. Ona je naime izložila, u uvodnim izjavama 582. do 605. pobijane odluke, elemente na kojima je temeljila odluku kako bi kvalificirala zabranjeni sporazum kao „vrlo težak“.

260 Kao drugo, u odnosu na zakonitost ocjene Komisije glede kvalifikacije povrede kao „vrlo teške“, tužitelj ponajprije smatra da Komisija kod utvrđenja težine povrede, i slijedom toga iznosa novčane kazne, nije vodila računa o konkretnom učinku ponašanja stranaka zabranjenog sporazuma, a osobito SP-a. Prema tužitelju, u okviru zabranjenog sporazuma o cijenama Komisija mora utvrditi da je on doista omogućio predmetnim poduzetnicima da podignu razinu cijene iznad one koja bi prevladavala u slučaju nepostojanja zabranjenog sporazuma. U predmetnom slučaju Komisija nije bila u stanju dostaviti dokaze o takvom učinku, već se suprotno tome ograničila na to da zabranjeni sporazum zbog njegova cilja kvalificira kao „vrlo težak“. Tužitelj je također istaknuo da je utjecaj zabranjenog sporazuma bio ograničen, što proizlazi iz stvarnog kretanja cijene na tržištu u predmetnom razdoblju te iz istraživanja koje su proveli određeni poduzetnici i izjave nacionalnog društva poduzetnika proizvođača željeza, što sve ukazuje na to da je učinak zabranjenog sporazuma izostao.

261 Ponajprije, valja odbiti tužiteljev argument prema kojemu je radi utvrđenja težine povrede Komisija bila dužna voditi osobito računa o ponašanju SP-a, koji nije primjenjivao dogovorene cijene. Kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse, stvarno ponašanje koje navodno usvoji jedan poduzetnik ne utječe na ocjenu o učinku zabranjenog sporazuma na tržištu, pa jedino treba voditi računa o učincima koji proizlaze iz zabranjenog sporazuma u njihovoj cijivosti (presuda Suda od 8. srpnja 1999., Komisija/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb., str. I-4125., t. 152.; presude Općeg suda od 9. srpnja 2003., Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, T-224/00, Zb., str. II-2597., t. 167.; od 28. travnja 2010., Gütermann i Zwicky/Komisija, T-456/05 i T-457/05, Zb., str. II-1443., t. 133.; i KME Germany i dr./Komisija, već citirano u t. 251., t. 72.).

262 Stoga je to što Komisija vodi računa o protupravnom ponašanju tužitelja trebalo utjecati na ocjenu pojedinačnog položaja potonjeg, ali nije moglo imati nikakva utjecaja na svrstanje povrede u kategoriju „vrlo teških“(vidjeti u tom smislu presudu Gütermann i Zwicky/Komisija, već citirano u t. 261., t. 134.). Na isti način, tužiteljev argument prema kojemu SP i društva koja su mu prethodila nisu mogli provesti zabranjeni sporazum, i osobito cijene utvrđene „s početnom osnovicom koja odgovara početnoj osnovici za Bresciu“, jer su poslovali gotovo isključivo „na jugu“nije od značaja u okviru kvalifikacije povrede kao „vrlo teške“.

- 263 Nadalje, valja podsjetiti da, iako je učinak povrede element koji treba uzeti u obzir kako bi se ocijenila težina iste, riječ je o jednom od više uvjeta, poput naravi povrede i veličine tržišta u zemljopisnom smislu. Također, iz točke 1.A, prvog podstavka Smjernica iz 1998. proizlazi da se taj utjecaj treba uzeti u obzir samo kada ga je moguće izmjeriti (presude od 9. srpnja 2009., Archer Daniels Midland/Komisija, C-511/06 P, Zb., str. I-5843., t. 125., kao i Prym i Prym Consumer/Komisija, već citirano u t. 74.).
- 264 U odnosu na horizontalne zabranjene sporazume o cijeni ili o podjeli tržišta, iz Smjernica iz 1998. također proizlazi da zabranjeni sporazumi mogu biti kvalificirani kao vrlo teške povrede samo na temelju svoje naravi, a da Komisija nije dužna dokazati konkretan učinak povrede na tržište. U tom slučaju konkretan utjecaj povrede samo je jedan od više elemenata koji, ako su mjerljivi, mogu omogućiti Komisiji da poviši iznos osnovne novčane kazne iznad najmanje moguće razine od 20 milijuna eura (presuda Prym i Prym Consumer/Komisija, već citirano u t. 164., t. 75.).
- 265 U tom pogledu valja navesti da iz sustava sankcija za povredu pravila tržišnog natjecanja Unije, kako je uspostavljen Uredbom br. 1/2003 i tumačen u sudskoj praksi, proizlazi da zabranjeni sporazumi zaslužuju, zbog svoje naravi, najteže novčane kazne. Njihov eventualni konkretan utjecaj na tržište, osobito pitanje u kojoj je mjeri ograničenje tržišnog natjecanja dovelo do tržišne cijene više od one koja bi prevladavala u slučaju nepostojanja zabranjenog sporazuma, nije odlučujući element za utvrđenje razine novčanih kazni. Valja dodati da iz Smjernica iz 1998. proizlazi da sporazumi ili usklađena djelovanja koja imaju za cilj, kao što je to u konkretnom slučaju, utvrđivanje cijena mogu biti, na temelju svoje naravi, kvalificirani kao „vrlo teški“, a da pritom nije potrebno ocijeniti ta ponašanja s obzirom na poseban utjecaj ili na posebnu veličinu u zemljopisnom smislu. Takav je zaključak potkrijepljen činjenicom da se glede „teške“ povrede izrijekom spominje utjecaj na tržište i utjecaj na veća područja zajedničkog tržišta, dok se, s druge strane, glede „vrlo teških“ povreda ne spominje nikakav uvjet konkretnog učinka na tržište ni utjecaja na posebno zemljopisno područje (vidjeti presudu Općeg suda od 6. svibnja 2009., KME Germany i dr./Komisija, T-127/04, Zb., str. II-1167., t. 65. i 66. i navedenu sudsku praksu).
- 266 U konkretnom slučaju, predmet zabranjenog sporazuma u pitanju je utvrđivanje cijene, koje se provodi na različite načine, osobito putem ograničenja ili kontrole proizvodnje ili prodaje i stoga se može kvalificirati kao vrlo teška povreda a da Komisija nije dužna dokazati njezin konkretan utjecaj na tržište. Osim toga, uvažavajući sudsku praksu navedenu u točki 265. ove presude, tužitelj ne može osnovano isticati da je Komisija u konkretnom slučaju bila dužna utvrditi da je zabranjeni sporazum stvarno omogućio predmetnim poduzetnicima postizanje razine cijene više od one koja bi prevladavala u odsutnosti zabranjenog sporazuma.
- 267 U svakom slučaju, u odnosu na navodni ograničeni učinak povrede, koji proizlazi „jasno iz stvarnog kretanja cijene na tržištu tijekom razmatranog razdoblja“, koja se tijekom predmetnog razdoblja snižavala, kao i iz tablica priloženih pobijanoj odluci, s jedne strane, valja navesti da tužitelj nije ni sa čim potkrijepio svoj argument, primjerice upućujući na točno određene podatke koji su sadržani u tablicama. Komisija je međutim navela, u uvodnim izjavama 513. i 514. pobijane odluke da, pored činjenice da se cjelokupno stvarno kretanje cijena ne može u potpunosti rekonstruirati, ona smatra da je, iako se velika smanjenja osnovne cijene moraju razmotriti u stvarnom vremenu, povećanje cijene za ekstra-dimenzije iznosilo najmanje 40% u stvarnim uvjetima.
- 268 S druge strane, glede njegovog argumenta da je Komisija imala na raspolaganju „mnoštvo elemenata koji nedvosmisleno ukazuju na to da navodni zabranjeni sporazum nije imao nikakav utjecaj ne samo na trgovinu između država članica, već ni na predmetno tržište“, valja istaknuti da je zaključke istraživanja Lear (Laboratorio di Economia, Antitrust, Regolamentazione), naslovljenog „Industria betonsko-armaturnih šipki u Italiji od 1989. do 2000.“, koje su naručili poduzetnici Alfa, Feralpi, IRO, SP i Valsabbia, na koje se tužitelj poziva i koje nije priloženo uz tužbu, Komisija odbila u uvodnim izjavama 42., 50. do 56., 62., 513., 521. i 585. pobijane odluke te je navela da podaci ne potkrjepljuju tezu istraživanja Lear o smanjenju ukupne cijene za 32% u stvarnim uvjetima (vidjeti također

- točku 267. ove presude). Osim toga, u uvodnoj izjavi 490. pobijane odluke Komisija je odbila argument prema kojemu je povećanje cijene za ekstra-dimenzije bilo bez utjecaja jer je bilo neutralizirano smanjenjem osnovne cijene, s obzirom na to se ukupna cijena betonsko-armaturnih šipki sastojala od osnovne cijene i cijene za ekstra-dimenzije te da se potonja smatrala izvan tržišnog natjecanja, o čemu se ne može pregovarati, a povećavanje cijene za ekstra-dimenzije rezultiralo je smanjenjem promjenjivosti ukupne cijene te stoga i smanjenjem praga nepredvidivosti te cijene. Tužitelj nije dostavio nijedan element koji bi doveo u pitanje te zaključke.
- 269 Osim toga, u odnosu na izjavu nacionalnog udruženja poduzetnika proizvođača čelika, prema kojoj su zabranjeni sporazumi koji ograničavaju tržišno natjecanje na predmetnom tržištu bili nezamjetni, valja navesti da ona ne dokazuje da povreda nije utjecala na tržište.
- 270 Uzimajući u obzir prethodne navode, tužiteljeva tvrdnja, prema kojoj se Komisija, kako bi zaključila o postojanju njegovog konkretnog učinka na tržište, ograničila na tvrdnju da je sporazum provoden, nije od značaja. Ta je tvrdnja u svakom slučaju neosnovana jer je Komisija u uvodnim izjavama 512. do 524. pobijane odluke utvrdila da je zabranjeni sporazum utjecao na cijenu prodaje betonsko-armaturnih šipki, a osobito na cijenu ekstra-dimenzija, u Italiji tijekom predmetnog razdoblja.
- 271 Kao drugo, tužitelj smatra da Komisija nije vodila računa o tome da je zabranjeni sporazum bio ograničen samo na talijansko područje i da su predmetni poduzetnici držali promjenjive tržišne udjele, u svakom slučaju manje od 50% u 1996.
- 272 Takav se argument temelji na pogrešnoj pretpostavci, s obzirom na to da je, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 591. pobijane odluke, Komisija smatrala da ograničenje utjecaja zabranjenog sporazuma samo na talijansko tržište ne omogućuje ublažavanje težine povrede s „vrlo teške“ na „tešku“, jer valja voditi računa o važnosti talijanske proizvodnje. Komisija je međutim izričito vodila računa, u uvodnoj izjavi 599. pobijane odluke, kod utvrđenja početnog iznosa novčane kazne, o tome da se zabranjeni sporazum odnosio na nacionalno tržište koje je u to vrijeme bilo uređeno posebnim propisima Ugovora o EZUČ-u i na kojem su predmetni poduzetnici držali, u početku povrede, ograničene udjele.
- 273 U tom pogledu, valja u svakom slučaju podsjetiti da iz sudske prakse proizlazi da je veličina zemljopisnog tržišta samo jedan od tri relevantna kriterija, prema Smjernicama iz 1998., za općenitu ocjenu težine povrede. Među tim međuzavisnim kriterijima narav povrede ima najvažniju ulogu. S druge strane, veličina zemljopisnog tržišta nije zaseban kriterij u smislu da samo povrede koje se odnose na više država članica mogu biti kvalificirane kao „vrlo teške“. Ni Ugovor o EZUČ-u, ni Uredba br. 17, ni Uredba br. 1/2003, ni Smjernice iz 1998., ni sudska praksa ne dopuštaju da se smatra da samo ograničenja koja se odnose na zemljopisno vrlo široko područje mogu biti tako kvalificirani (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 14. prosinca 2006., Raiffeisen Zentralbank Österreich i dr./Komisija, T-259/02 do T-264/02 i T-271/02, Zb., str. II-5169., t. 311. i navedenu sudsku praksu). Slijedom navedenog proizlazi da je Komisija osnovano zaključila da ograničenje utjecaja zabranjenog sporazuma samo na talijansko tržište ne opravdava da se predmetna povreda kvalificira kao „teška“.
- 274 Kao treće, tužitelj ističe da se čini da kod utvrđenja težine povrede Komisija nije vodila računa o pravnom i ekonomskom kontekstu inkriminiranog ponašanja. Na talijanskom je tržištu betonsko-armaturnih šipki od 1990. do 2000. vladala teška ekonomska kriza koja je dovela do smanjenja potražnje i stabilnosti ponude, napuštanja tržišta od strane brojnih poduzetnika, nestabilnosti tržišnih udjela poduzetnika uključenih u proizvodnju i smanjenja cijena.
- 275 Takav argument se također temelji na pogrešnoj pretpostavci i treba ga odbiti.
- 276 Prije svega, Komisija je ukazala, u uvodnoj izjavi 64. pobijane odluke, da poznaje ekonomski kontekst sektora čelika u Uniji i osobito betonsko-armaturnih šipki. U uvodnoj izjavi 68. pobijane odluke Komisija je također navela, što tužitelj nije osporio, u odnosu na uvjete velike krize u sektoru željeza i

čelika, da su betonsko-armaturne šipke, koje od 1. siječnja 1986. nisu više bile u području primjene sustava kvota, bile isključene iz „sustava nadzora“ zato što su mali poduzetnici s malim troškovima koji obično nisu imali poteškoća proizvodili više od 80% betonsko-armaturnih šipki.

277 Nadalje, valja smatrati da je u uvodnim izjavama 74. i 596. pobijane odluke Komisija osnovano ukazala na to da, nakon razdoblja teške krize, poduzetnici u sektoru željeza i čelika ne mogu razumno zanemariti posljedice ponašanja koja ograničavaju tržišno natjecanje koje su prakticirali, podsjećajući pritom da su neka pismena Federacciaija sadržavala navod „Uništiti nakon čitanja“, što ne ostavlja sumnju u njihovu nezakonitu narav.

278 Konačno, već je u točki 272. ove presude navedeno da je Komisija napomenula da je vodila računa, prilikom utvrđenja početnog iznosa novčane kazne, o tome da se zabranjeni sporazum odnosio na nacionalno tržište na koje su se primjenjivali, u vrijeme nastanka događaja, posebni propisi Ugovora o EZUČ-u. U tom pogledu valja naglasiti da je Komisija tuženiku odredila početni iznos izrečene novčane kazne na 3,5 milijuna eura, odnosno na pet puta manji iznos od najnižeg praga od 20 milijuna eura, koji je predviđen Smjernicama iz 1998. za tu vrstu vrlo teške povrede (vidjeti točku 1.A, drugi podstavak treća točka Smjernica iz 1998.). Tužitelj ne može stoga s uspjehom tvrditi da Komisija nije vodila računa o pravnom i ekonomskom kontekstu inkriminiranog ponašanja u ovom postupku.

279 Slijedom navedenog proizlazi da je Komisija osnovano smatrala da navodna teška ekonomska kriza u talijanskom sektoru betonsko-armaturnih šipki ne opravdava kvalificiranje povrede kao „teške“.

280 Iz svih prethodnih navoda proizlazi da ovaj dio petog tužbenog razloga valja odbiti.

O pogrešnoj primjeni uvećanja od 105% zbog trajanja povrede

281 Tužitelj ističe da je Komisija pogrešno povisila iznos njegove novčane kazne za 105% zbog trajanja povrede.

282 Kao prvo, tužitelj smatra da je u uvodnoj izjavi 607. pobijane odluke Komisija pogriješila kad je navela da je povreda trajala deset godina i šest mjeseci za sve poduzetnike, uz iznimku Ferriere Norda, i kad je slijedom toga primijenila povećanje od 105% temeljnog iznosa novčane kazne. Pogrešno je naime bilo to što je Komisija tužitelja optužila za povredu za razdoblje od 6. prosinca 1989. do 5. ožujka 1991. zato što je u tom razdoblju Leali imao kontrolu nad prvom Siderpotenzom.

283 Međutim, iz razmatranja koja su izložena u točkama 209. do 213. ove presude proizlazi da je Komisija osnovano optužila tužitelja za povredu za razdoblje od 6. prosinca 1989. do 5. ožujka 1991.

284 U replici tužitelj također tvrdi da Komisija nije dokazala da su SP ili društva koja su mu prethodila izvršavali radnje koje ograničavaju tržišno natjecanje od 1989. do 1991.

285 Pod pretpostavkom da je takav prigovor, koji nije bio istaknut u tužbi, čak dopušten, valja ustvrditi da nije osnovan. S jedne strane, Komisija je utvrdila da je SP bio adresat obavijesti Federacciaija od 6. prosinca 1989. koja se odnosila na cijene za „ekstra-dimenzije“ i da je navedeno društvo izmijenilo svoju tablicu cijena sukladno onome što je bilo predviđeno u obavijesti. S druge strane, Komisija je utvrdila da je šest poduzetnika, među kojima i SP, promijenilo u više navrata i na gotovo istovjetan način dodatke na cijenu 21. ožujka i 2. travnja 1990., 1. i 20. kolovoza 1990., 17. siječnja i 1. veljače 1991. te 1. lipnja i 28. kolovoza 1991.

286 U tom pogledu, valja podsjetiti da je na zainteresiranim sudionicima da obore predmnjevu prema kojoj poduzetnici koji sudjeluju u usklađenom djelovanju vode računa o podacima koje razmjenjuju sa svojim konkurentima kako bi odredili svoje ponašanje na tržištu (presude Suda Komisija/Anic Partecipazioni, već citirano u t. 261., t. 121., i od 8. srpnja 1999., Hüls/Komisija, C-199/92 P, Zb.,

- str. I-4287., t. 162.). Budući da nema nikakvih elemenata u tom smislu, tužiteljev argument koji se temelji na navodnom nedostatku dokaza o njegovom sudjelovanju u zabranjenom sporazumu od 1989. do 1990. nije prihvatljiv.
- 287 Kao drugo, tužitelj je u replici također ustvrdio da Komisija nije dostavila elemente na temelju kojih bi se utvrdilo sudjelovanje SP-a u sporazumima o temeljnoj cijeni i cijeni za ekstra-dimenzije.
- 288 Takav prigovor, pod pretpostavkom da je i on dopušten s obzirom na to da nije istaknut u tužbi, nije prihvatljiv jer tužitelj nije ukazao ni na jedan element kojim bi opovrgnuo utvrđenja na temelju kojih je Komisija, u uvodnim izjavama 220., 233., 240., 241., 245. do 267. i 562. pobijane odluke, dokazala navedeno sudjelovanje.
- 289 Kao treće, tužitelj ističe da je u uvodnoj izjavi 606. pobijane odluke Komisija priznala da on nije sudjelovao u zabranjenom sporazumu koji se odnosi na ograničenje ili kontrolu proizvodnje ili prodaje u razdoblju od 9. lipnja do 30. studenoga 1998. Slijedom toga Komisija je, stavivši mu na teret neprekinuto sudjelovanje u zabranjenom sporazumu i primjenjujući na početni iznos novčane kazne koeficijent koji je istovjetan onome drugih društava, pogriješila. U tom pogledu činjenica da je, prema mišljenju Komisije, predmetna povreda po svojoj naravi jedinstvena i trajna ne dopušta zaključak o povredi načela jednakosti postupanja i pravne sigurnosti.
- 290 Uvodno, valja navesti da je u pobijanoj odluci Komisija zaključila da su utvrđene radnje koje čine jedinstvenu, složenu i trajnu povredu, koju se može kvalificirati kao jedinstvenu povredu, bile konkretizirane kroz trajno ponašanje koje se sastoji od sporazuma i usklađenog djelovanja, koje su težile istom cilju, i to povećanju cijene betonsko-armaturnih šipki.
- 291 U odnosu na tužitelja Komisija je utvrdila da je sigurno da je njegovo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu trajalo najmanje od 6. prosinca 1989. do 27. lipnja 2000. Međutim, pojasnila je da od 9. lipnja do 30. studenoga 1998. Lucchini-SP nije sudjelovao u dijelu zabranjenog sporazuma koji se odnosi na ograničenje ili na kontrolu proizvodnje ili prodaje.
- 292 U odnosu na tužiteljeve argumente koji se odnose na trajanje povrede koja mu se stavlja na teret, s jedne strane, valja navesti da tužitelj formalno ne osporava kvalifikaciju zabranjenog sporazuma kao jedinstvenog i trajnog.
- 293 S druge strane, valja podsjetiti da poduzetnik koji je sudjelovao u jedinstvenoj i složenoj povredi svojim vlastitim ponašanjima, koja spadaju u pojmove sporazuma ili usklađenog djelovanja čiji je cilj protutržišni u smislu članka 65. Ugovora o EZUČ-u i koji pridonose počinjenju povrede u njezinoj cjelini, može također biti odgovoran za ponašanja drugih poduzetnika u okviru iste povrede tijekom cijelog razdoblja njegovog sudjelovanja u navedenoj povredi, kada se utvrdi da su predmetnom poduzetniku poznata nezakonita ponašanja drugih sudionika ili ih razumno može predvidjeti te je spreman za to prihvatiti rizik (presude Suda Komisija/Anic Partecipazioni, već citirano u t. 261., t. 203., i od 6. prosinca 2012., Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, t. 42.; presude Općeg suda od 20. ožujka 2002., Brugg Rohrsysteme/Komisija, T-15/99, Zb., str. II-1613., t. 73., i Gütermann i Zwicky/Komisija, već citirano u t. 261., t. 50.).
- 294 Iz navedenog proizlazi da to što poduzetnik nije sudjelovao u svim elementima koji čine zabranjeni sporazum ili je imao manju ulogu u nekim vidovima zabranjenog sporazuma u kojima je sudjelovao nije od značaja za utvrđenje postojanja povrede. Kad je utvrđeno da je poduzetnik bio upoznat s nezakonitim ponašanjima drugih sudionika ili je mogao razumno predvidjeti te je bio spreman za to prihvatiti rizik, njega se također smatra odgovornim, za cijelo razdoblje njegovog sudjelovanja u povredi, za ponašanja drugih poduzetnika u okviru iste povrede (presude Aalborg Portland i dr./Komisija, već citirano u t. 165., t. 328., i Gütermann i Zwicky/Komisija, već citirano u t. 261., t. 156.).

- 295 Stoga tužiteljevo nesudjelovanje u provođenju zabranjenog sporazuma u odnosu na ograničenje i na kontrolu proizvodnje ili prodaje od 9. lipnja do 30. studenoga 1998. ne utječe na ocjenu o trajanju povrede koja je u odnosu na njega utvrđena. Tužitelj ne može stoga s uspjehom isticati da Komisija u odnosu na to nije poštovala načela jednakog postupanja i pravne sigurnosti.
- 296 S druge strane, u odnosu na procjenu pojedinačne odgovornosti tužitelja, valja podsjetiti da se, iako se zbog činjenice da poduzetnik nije sudjelovao u svim bitnim elementima zabranjenog sporazuma ili je imao manju ulogu u nekim aspektima u kojima je sudjelovao ne može utvrditi postojanje povrede, takav element mora uzeti u obzir kad se ocjenjuje težina povrede i, u slučaju potrebe, kod utvrđenja visine novčane kazne (vidjeti u tom smislu presudu Komisija/Anic Partecipazioni, već citirano u t. 261., t. 90., i presudu Aalborg Portland i dr./Komisija, već citirano u t. 165., t. 292.).
- 297 U konkretnom slučaju tužitelj nije sudjelovao u provedbi zabranjenog sporazuma u odnosu na ograničenje i na kontrolu proizvodnje ili prodaje od 9. lipnja do 30. studenoga 1998.
- 298 U uvodnoj izjavi 613. pobijane odluke Komisija je, međutim, objasnila da to izravno nesudjelovanje u provedbi jednog dijela zabranjenog sporazuma, tijekom kratkog razdoblja, ne opravdava smanjenje visine novčane kazne. Također je pojasnila da je, kao prvo, isključivi cilj ograničenja ili kontrole proizvodnje ili prodaje bio utvrđivanje veće osnovne cijene, kao što to potvrđuju unutarnji dokumenti i izjave Lucchini-SP-a. Komisija je zatim dodala da predmetna povreda nije bila blaža zato što jedan od adresata pobijane odluke nije sudjelovao, tijekom kratkog razdoblja, u jednom njegovom dijelu. Napokon, podsjetila je na to da se nesudjelovanje Lucchinija odnosilo samo na jedan, ili najviše dva, onoga što je ranije bilo definirano kao prijedlozi konzultantskog društva K. od travnja i srpnja 1998.
- 299 Valja smatrati da taj zaključak Komisije nije zahvaćen pogreškom koja se tiče prava.
- 300 Potrebno je naime istaknuti da tužitelj nije dao nijedan element kojim bi osporio razloge na koje se u uvodnoj izjavi 613. pobijane odluke Komisija pozvala kad je u odnosu na njega odbila prihvatiti kao olakotnu okolnost to što nije izravno sudjelovao, tijekom kratkog razdoblja, u izvršenju zabranjenog sporazuma u odnosu na ograničenje i na kontrolu proizvodnje ili prodaje od 9. lipnja do 30. studenoga 1998.
- 301 Valja također naglasiti da tužitelj ne osporava utvrđenja Komisije prema kojima: kao prvo, iz internog dokumenta Lucchini-SP-a od travnja 1998. proizlazi da je „sporazum između proizvođača morao omogućiti ponovno povećanje cijene od oko 15-20 talijanskih lira tijekom mjeseca svibnja, i da „potražnja nije bila osobito visoka te da je taj pokušaj morao biti potkrijepljen smanjenjem proizvodnje od strane svih proizvođača, koje se može procijeniti na oko 20% njihove mjesečne proizvodnje“; drugo, da je on pokazao, u razdoblju neposredno nakon provođenja kontrole od strane konzultantskog društva K., određenu sigurnost da takva situacija može donijeti proizvođačima priželjkivano povećanje cijena prodaje; i, treće, činjenica, koja je provjerljiva i dokumentirana, da i poduzetnici koji nisu sudjelovali u sustavu smanjenja proizvodnje koji je izvršavan preko nadzora konzultantskog društva K. ili su usklađujući se s njime znali za taj sustav kao i za njegovu korisnost u odnosu na usklađeno povećanje cijene betonsko-armaturnih šipki.
- 302 Iz navedenog proizlazi da ovaj dio petog tužbenog razloga valja također odbiti.

O propustu da se uzmu u obzir druge olakotne okolnosti

- 303 Tužitelj ističe da se iznos novčane kazne mora smanjiti zbog postojanja olakotnih okolnosti o kojima je Komisija morala voditi računa sukladno točki 3. Smjernica iz 1998.

- 304 Kao prvo, tužitelj je učinkovito surađivao tijekom cijelog upravnog postupka, koji je obilježen brojnim pogreškama Komisije i ponovljenim zahtjevima za pružanje informacija na koje je tužitelj uvijek odgovarao u za to određenim rokovima.
- 305 U odnosu na to, s jedne strane, valja navesti da se Smjernice iz 1998., tamo gdje predviđaju da treba voditi računa o učinkovitoj suradnji poduzetnika u postupku kao o olakotnoj okolnosti, odnose na slučajeve koji spadaju „izvan područja primjene [Obavijesti o suradnji iz 1996.]“ (točka 3. šesta podtočka Smjernica iz 1998.). Nije sporno da ovaj postupak ulazi u područje primjene Obavijesti o suradnji iz 1996. koja predviđa, u svojoj točki A.1, prvom podstavku, slučaj tajnog zabranjenog sporazuma o utvrđivanju cijena, proizvodnih ili prodajnih kvota, podjeli tržišta ili zabrani uvoza ili izvoza. Iz navedenog proizlazi da tužitelj ne može osnovano prigovoriti Komisiji da nije vodila računa o navodnoj suradnji kao olakotnoj okolnosti, izvan pravnog okvira Obavijesti o suradnji iz 1996. (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 20. ožujka 2002., HFB i dr./Komisija, T-9/99, Zb., str. II-1487., t. 609. i 610., potvrđenu povodom žalbe presudom Dansk Rørindustri i dr./Komisija, već citirano u t. 224., t. 380. do 382.).
- 306 S druge strane, sudac Unije podsjetio je da surađivanje u istrazi koje ne nadilazi ono što je dužnost poduzetnika sukladno članku 11. Uredbe br. 17 ili članku 18. Uredbe br. 1/2003 ne opravdava smanjenje iznosa novčane kazne (vidjeti u tom smislu presude Općeg suda od 14. svibnja 1998., Weig/Komisija, T-317/94, Zb., str. II-1235., t. 283., i od 18. srpnja 2005., Scandinavian Airlines System/Komisija, T-241/01, Zb., str. II-2917., t. 218.).
- 307 Kao drugo, tužitelj nije imao nikakvu korist ni profit od zabranjenog sporazuma.
- 308 Takav argument ne može se prihvatiti. Tužitelj nije dao nijedan element koji bi mogao dokazati da navodno nije stekao profit sudjelujući u zabranjenom sporazumu te se ograničio na navode o snažnom smanjenju proizvodnje, znatnim financijskim gubicima i osjetljivim financijskim napetostima u 2009. kao i činjenici likvidacije SP-a.
- 309 U svakom slučaju, pod pretpostavkom da se tužitelj nije okoristio radnjama koje mu se stavljaju na teret, iz sudske prakse proizlazi da, ako iznos izrečene novčane kazne mora biti proporcionalan trajanju i drugim elementima koji ulaze u ocjenu težine povrede, među kojima je zarada koju je predmetni poduzetnik mogao ostvariti svojim radnjama, to što poduzetnik nije imao nikakve koristi od povrede nije zapreka izricanju novčane kazne jer bi u protivnom novčana kazna izgubila svoj odvraćajući učinak. Iz navedenog proizlazi da prilikom određivanja iznosa novčanih kazni Komisija nije dužna voditi računa o tome da predmetnom povredom nije ostvarena korist. Osim toga, izostanak financijske koristi koja je povezana s povredom ne smatra se olakotnom okolnošću (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 29. studenoga 2005., Heubach/Komisija, T-64/02, Zb., str. II-5137., t. 184. do 186. i navedenu sudsku praksu). Također, Komisija nije dužna voditi računa o niskoj operativnoj marži koja je navodno ostvarena u predmetnoj industriji kako bi odmjerila visinu novčane kazne (presuda Općeg suda od 19. svibnja 2010., Wieland-Werke i dr./Komisija, T-11/05, t. 227.).
- 310 Kao treće, tužitelj nije djelovao na tržištu betonsko-armaturnih šipki.
- 311 Taj argument ne može se prihvatiti s obzirom na to da je već utvrđeno u točkama 209. do 237. ove presude da je Komisija osnovano smatrala da su tužitelj i SP tvorili jedinstveno ekonomsko zajedništvo kojem se stavlja na teret, osim njihovih vlastitih radnji, ponašanje prve Siderpotenze i Lucchini Siderurgice, koji su pravno prestali postojati. Nije međutim sporno da su prva i nova Siderpotenza kao i Lucchini Siderurgica proizvodili betonsko-armaturne šipke tijekom trajanja zabranjenog sporazuma i da je tužitelj djelovao upravo na predmetnom tržištu preko navedenih poduzetnika.

- 312 Kao četvrto, tužitelj tvrdi da, iako je prema Smjernicama iz 1998. sveukupni prihod o kojemu je Komisija morala voditi računa bio onaj koji je odgovarao postupanju koje je prethodilo godini pobijane odluke ili onome koje je neposredno prethodilo, u predmetnom slučaju, to što se pozvala na prihod iz 2007. nije u skladu s načelom pravne sigurnosti ni u duhu politike na području tržišnog natjecanja jer prihod nije bio u vezi s razdobljem u kojem je počinjena navodna povreda, a riječ je o razdoblju 1989.-2000., i s obzirom na neuobičajeno dug upravni postupak zbog pogrešaka Komisije.
- 313 Taj argument također nije osnovan s obzirom na to da je u predmetnom slučaju Komisija vodila računa o tome da je već bila utvrdila iznose novčanih kazni koje je namjeravala izreći predmetnim poduzetnicima prilikom donošenja odluke od 2002. Štoviše, kao što je to Komisija osnovano naglasila, korištenje najnovijih prihoda Lucchini-SP-a utjecalo je na utvrđenje množitelja koji ima odvraćajući učinak zato što je Komisija procijenila opravdanim povisiti osnovni iznos za 200% umjesto za 225%, jer je odnos između prihoda Lucchini-SP-a i prihoda drugog najvećeg poduzetnika bio smanjen s 1:3 u 2001. na 1:2 u 2008., tako da je cjelokupni iznos novčane kazne izrečene tužitelju u pobijanoj odluci bio manji od iznosa novčane kazne utvrđenog odlukom iz 2002.
- 314 U svakom slučaju, važno je napomenuti da, osobito zbog prijenosa ili koncentracije, cjelokupni izvori poduzetnika mogu značajno varirati, tako da se smanjuju ili povećavaju, u relativno kratkom razdoblju, osobito između prestanka povrede i donošenja odluke kojom se izriče novčana kazna. Iz toga proizlazi da se navedeni izvori moraju ocijeniti, kako bi se ispravno postignuo cilj odvratanja, poštujući načelo proporcionalnosti, prema danu kad je novčana kazna bila izrečena (presuda Općeg suda od 5. travnja 2006., Degussa/Komisija, T-279/02, Zb., str. II-897., t. 285.).
- 315 Uostalom, što se tiče trajanja upravnog postupka, važno je naglasiti da, s obzirom na to da su prošle dvije godine od Komisijine prve provjere na temelju članka 47. Ugovora o EZUČ-u do donošenja odluke iz 2002. i druge dvije godine između poništenja navedene odluke i donošenja pobijane odluke (vidjeti točke 17. do 23. ove presude), tužitelj ne može s uspjehom isticati neuobičajeno dugo trajanje ovog postupka.
- 316 Iz navedenog proizlazi da tužitelj ne može osnovano osporavati to što se vodilo računa o njegovom prihodu u godini koja je prethodila donošenju pobijane odluke.
- 317 Iz prethodnih navoda proizlazi da se ovaj dio petog tužbenog razloga mora odbiti.

O propustu da se primijeni simbolična novčana kazna

- 318 Tužitelj ističe da je, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, Komisija bila dužna izreći simboličnu novčanu kaznu.
- 319 Kao prvo, tužitelj smatra da predmetna povreda predstavlja novost, jer je riječ o prvom slučaju u kojemu je društvo koje nije sudjelovalo u proizvodnji dobara koja su predmet zabranjenog sporazuma sankcionirano zbog povrede članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u. Potrebno je, *mutatis mutandis*, primijeniti rasuđivanje koje je primijenjeno u odluci Komisije od 10. prosinca 2003. o postupku primjene članka 81. Ugovora o EZ-u i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/E-2/37.857 – Organski peroksidi).
- 320 U tom smislu valja ponajprije podsjetiti da je Sud uzastopno presuđivao da se prethodna praksa Komisije kod donošenja odluke ne koristi u pravnom okviru koji se primjenjuje na novčane kazne na području prava tržišnog natjecanja i da su odluke koje se odnose na druge predmete samo indikativne u odnosu na postojanje diskriminacije (presude Suda od 21. rujna 2006., JCB Service/Komisija, C-167/04 P, Zb., str. I-8935., t. 205., Erste Group Bank i dr./Komisija, već citirano u t. 186., t. 233., i od 19. travnja 2012., Tomra Systems i dr./Komisija, C-549/10 P, t. 104.).

- 321 Osim toga, valja navesti da tužiteljeva argumentacija proizlazi iz pogrešnog shvaćanja pojma „poduzetnika“ u smislu članka 65. Ugovora o EZUČ-u. Naime, iz navoda koji su izloženi u točkama 197. do 237. ove presude proizlazi da je Komisija osnovano zaključila da je tužitelj tvorio, zajedno s novom Siderpotenzom (danas SP), jednog poduzetnika kojemu se mogu pripisati ne samo njihove vlastite radnje, već također i one od prve Siderpotenze i Lucchini Siderurgice. Također, tužitelj je osobno osuđen za povredu za koju se smatra da ju je počinio u sektoru betonsko-armaturnih šipki zbog ekonomskih i pravnih veza koje su ga povezivale sa SP-om (vidjeti u tom smislu presude Suda Imperial Chemical Industries/Komisija, već citirano u t. 200., t. 141., i od 16. prosinca 2000., Metsä-Serla i dr./Komisija, C-294/98 P, Zb., str. I-10065., t. 28. i 34.). Tužitelj stoga ne može osnovano smatrati da mu je Komisija bila dužna izreći simboličnu novčanu kaznu zato što nije sudjelovao u proizvodnji predmetnog proizvoda.
- 322 Kao drugo, tužitelj ističe da je odluka iz 2002. „prva odluka“ koja je bila poništena zbog pogrešnog pravnog temelja u kontekstu primjene Ugovora o EZUČ-u i Ugovora o EZ-u kao i Ugovora o FEU-u.
- 323 Ni ta se argumentacija ne može prihvatiti. Valja naime ponoviti da se povreda dogodila prije prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u i da poduzetnik koji postupa s dužnom pažnjom i koji se nalazi u istoj situaciji kao i tužitelj ne može ni u kojem trenutku zanemariti posljedice svog ponašanja (vidjeti točke 153. i 154. ove presude). Uostalom, već je navedeno da upućivanje na stupanje na snagu Ugovora o FEU-u nije primjenjivo s obzirom na to da su izričaji članka 81. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u i članka 101. stavka 1. UFEU-a bili istovjetni (vidjeti točku 194. ove presude).
- 324 Kao treće, primjena simbolične novčane kazne bila bi opravdana činjenicom da utjecaj povrede na odnosnom tržištu nije bio značajan.
- 325 Međutim, taj argument valja odbiti iz razloga koji su izloženi u točkama 260. do 273. ove presude.
- 326 Konačno, kao četvrto, tužitelj ističe da je trajanje postupka bilo predugo zbog pogrešaka koje je počinila Komisija.
- 327 Ni taj argument nije prihvatljiv. Kao što je navedeno u točki 315. ove presude, tužitelj ne može osnovano navoditi da su postupci koji su doveli do donošenja odluke iz 2002. i pobijane odluke bili neuobičajeno dugi.
- 328 U svakom slučaju, valja podsjetiti da, iako poštovanje razumnog roka u provođenju upravnih postupaka u području politika tržišnog natjecanja predstavlja opće načelo prava Unije čije poštovanje osigurava sud Unije (presude Suda od 18. ožujka 1997., Guérin automobiles/Komisija, C-282/95 P, Zb., str. I-1503., t. 36. i 37.; Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, već citirano u t. 173., t. 167. do 171. i od 21. rujna 2006., Technische Unie/Komisija, C-113/04 P, Zb., str. I-8831., t. 40.), kako bi se donio zaključak o povredi načela razumnog roka valja ocijeniti utjecaj trajanja postupka na prava obrane predmetnog poduzetnika (vidjeti analogno gore navedenu presudu Technische Unie/Komisija, t. 47. i 48., i presudu Općeg suda od 16. prosinca 2003., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie/Komisija, T-5/00 i T-6/00, Zb., str. II-5761., t. 73. i 74. i navedenu sudsku praksu).
- 329 U konkretnom slučaju tužitelj ne traži da se utvrdi da je trajanje postupka štetilo njegovim pravima obrane. Samo spominjanje dužine postupka stoga ne opravdava primjenu simbolične novčane kazne.
- 330 Iz navedenog proizlazi da se tužiteljeva argumentacija prema kojoj su, u konkretnom slučaju, bili ispunjeni uvjeti za primjenu simbolične novčane kazne ne može prihvatiti i da stoga valja odbiti ovaj dio petog tužbenog zahtjeva kao i tužbeni zahtjev u cijelosti.

331 U obzirom na sve navedeno, valja odbiti zahtjev za poništenje u cijelosti. Također, u odnosu na podredni zahtjev koji je usmjeren na preinaku iznosa izrečene novčane kazne, taj se zahtjev, izvršavajući ovlast neograničene nadležnosti, ne prihvaća.

Troškovi

332 Na temelju članka 87. stavka 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

333 Budući da tužitelj nije uspio u postupku, istom valja naložiti snošenje troškova u ovom predmetu, sukladno zahtjevu Komisije.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (osmo vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. Tužba se odbija.

2. Nalaže se Lucchini SpA snošenje troškova.

Martins Ribeiro

Popescu

Berardis

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 9. prosinca 2014.

Potpisi

Sadržaj

Pravni okvir	1
1. Odredbe Ugovora o EZUČ-u	2
2. Odredbe Ugovora o EZ-u	3
3. Uredba (EZ) br. 1/2003	3
4. Obavijest Komisije o nekim aspektima postupanja s predmetima tržišnog natjecanja koji proizlaze iz prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u	3
Predmet spora	4
Navodi tužitelja	5
Okolnosti spora	5
Prva odluka	6
Razvoj događaja nakon dostave prve odluke	10

Odluka o izmjenama	10
Postupak i tužbeni zahtjev stranaka	10
O pravu	11
1. O dopuštenosti dostave priloga uz repliku	11
2. O zahtjevu čiji je cilj ishoditi utvrđenje nepostojanja ili poništenje pobijane odluke	13
O prvom tužbenom razlogu koji se odnosi na bitnu povredu postupka	14
O drugom tužbenom razlogu koji se temelji na nenadležnosti Komisije i na pogrešci koja se tiče prava glede izbora pravnog temelja za pobijanu odluku	20
O izboru pravnog temelja pobijane odluke	22
O ovlasti Komisije za utvrđenje i sankcioniranje povrede članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u, nakon prestanka važenja Ugovora o EZUČ-u, na temelju Uredbe br. 1/2003	22
O trećem tužbenom razlogu koji se temelji na povredi prava obrane tužitelja i na pogrešci koja se tiče prava	27
O prvom dijelu koji se odnosi na ponovno otvaranje upravnog postupka i na nedostatak nove obavijesti o utvrđenim činjenicama	27
O drugom dijelu koji se odnosi na pogrešnu primjenu prava, i to primjenu članka 65. stavka 1. Ugovora o EZUČ-u kao povoljnijeg propisa od članka 81. Ugovora o EZ-u	30
O četvrtom tužbenom razlogu koji se temelji na nedostatku dokaza i pogrešnoj primjeni materijalnog prava	32
3. O prijedlogu kojim se zahtijeva smanjenje visine novčane kazne	38
Uvodna očitovanja	38
O apsolutnim zaprekama za vođenje postupka koje je istaknula Komisija	40
O pogrešnoj ocjeni težine povrede, nedostatku obrazloženja i nedostatku dokaza	41
O pogrešnoj primjeni uvećanja od 105% zbog trajanja povrede	44
O propustu da se uzmu u obzir druge olakotne okolnosti	46
O propustu da se primijeni simbolična novčana kazna	48
Troškovi	50